

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Δ.Ε.

ΡΕΘΥΜΝΟ

A. Τομέας Θεωρίας & Κοινωνιολογίας της Παιδείας

A01 Παιδαγωγική Θεωρία και Επιστημολογία

- A01 01 Y Εισαγωγή στην Παιδαγωγική
- A01 02 Επιστημολογικά και μεθοδολογικά ζητήματα της Συγκριτικής Παιδαγωγικής
- A01 03 Θεμελιωτές της Συγκριτικής Παιδαγωγικής (πρώην A07 03)
- A01 04 Επιστημολογία και μεθοδολογία της ιστορίας της παιδείας
- A01 05 Παιδαγωγική προσέγγιση της Ιστορίας
- A01 06 Παιδαγωγική Ανθρωπολογία (πρώην A13 01)

A02 Θεωρίες Αγωγής & Κοινωνικοποίησης

- A02 01 Θεωρίες κοινωνικοποίησης και μοντέλα διπολιτισμικής-διγλωσσικής κοινωνικοποίησης
- A02 02 Πολιτική κοινωνικοποίηση: διαμόρφωση του ανθρώπου-πολίτη
- A02 03 Πολιτική κοινωνικοποίηση και σχολείο
- A02 05 Η ελληνική μυθολογία και η παιδαγωγική της διάσταση

A03 Ιστορία της Παιδαγωγικής Σκέψης & Πράξης

- A03 01 Εισαγωγή στην Ιστορία της Αγωγής
- A03 02 Ανακαινιστές της παιδαγωγικής σκέψης και πράξης
- A03 03 Πολιτιστική κληρονομιά και εκπαίδευση: Το παράδειγμα των σχολικών μουσείων
- A03 04 Ιστορικά παιδαγωγικά κείμενα
- A03 05 Σπουδαστήριο ιστορικού και φιλοσοφικού παιδαγωγικού λόγου
- A03 06 Ιστορία της παιδείας «από τα κάτω»

A04 Ιστορία της Ελληνικής Εκπαίδευσης

- A04 01 Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης
- A04 02 Ο «αρχαίος κόσμος» στη Νεοελληνική Εκπαίδευση
- A04 03 Η παιδεία στην Κρήτη (1898-1913)
- A04 05 Νεοελληνικός Διαφωτισμός
- A04 06 Τοπική ιστορία: Ιστορίες σχολείων

A05 Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

- A05 01 Y Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης
- A05 02 Ελληνική κοινωνία και εκπαίδευση
- A05 03 Ισότητα των δύο φύλων και εκπαίδευση
- A05 04 Κοινωνιογλωσσολογία (πρώην A06 06)
- A05 05 Προβλήματα της σημερινής ελληνικής εκπαίδευσης
- A05 06 Το φύλο στην ιστορία της εκπαίδευσης

A06 Διαπολιτισμική Παιδαγωγική

- A06 01 Μετανάστευση και Εκπαίδευση
- A06 02 Y Θέματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής
- A06 03 Διπολιτισμικές - διγλωσσικές και διαπολιτιστικές διαστάσεις της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας
- A06 07 Η διδασκαλία σε πολυπολιτισμικές τάξεις
- A06 08 Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης
- A0610 Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη Διασπορά
- A0611 Η διδασκαλία της Ιστορίας στην ελληνική Διασπορά

A07 Συγκριτική Παιδαγωγική

- A07 01 Η Εκπαίδευση στις χώρες της Ευρώπης
- A07 02 Θέματα Ευρωπαϊκής και Οικουμενικής διάστασης στην εκπαίδευση
- A07 04 Η εκπαίδευση στον «Τρίτο Κόσμο»

A08 Δίγλωσσία και διδακτική της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας

- A08 01 Υ Δίγλωσσία και διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας (πρώην A0604)
- A08 02 Ζητήματα διδακτικής της ελληνικής ως δεύτερης /ξένης γλώσσας (πρώην A06 05)
- A08 03 Μοντέλα δίγλωσσης εκπαίδευσης (πρώην A06 09)

A10 Οργάνωση & Διοίκηση της Εκπαίδευσης

- A10 01 Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης
- A10 02 Νομικό πλαίσιο και θεσμοί της Εκπαίδευσης
- A10 03 Εκπαιδευτική Πολιτική και Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση (Διεθνής προβληματική και ελληνική περίπτωση)
- A10 04 Κράτος και Εκπαίδευση
- A10 05 Εκπαίδευση, "Κοινωνία της γνώσης" και μετα-βιομηχανική εποχή
- A10 06 Η εκπαιδευτική πολιτική του Ελευθερίου Βενιζέλου στην Κρήτη
- A10 07 Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική
- A10 08 Διεθνείς οργανισμοί και εκπαίδευση
- A10 09 Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης σε καταστάσεις συνάντησης πολιτισμών
- A10 10 Εκπαιδευτική πολιτική και θεσμοί της εκπαίδευσης: συγχρονικές και διαχρονικές όψεις

A11 Διά βίου μάθηση-Εκπαίδευση Ενηλίκων

- A11 01 Εισαγωγή στη Διά βίου μάθηση (πρώην A12 01)
- A11 02 Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων
- A11 03 Οι θεμελιωτές της εκπαίδευσης Ενηλίκων
- A11 04 Υ Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών με την χρήση Νέων Τεχνολογιών (E- Learning)

A12 Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση

- A12 01 Εισαγωγή στην Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση
- A12 02 Διαδίκτυο και εκπαίδευση στην Κοινωνία της Γνώσης
- A12 03 Νέες τεχνολογίες και εκπαίδευση από απόσταση (E- Learning)
- A12 04 Εκπαίδευση από απόσταση: Σχεδιασμός εκπαιδευτικού υλικού
- A12 05 Η Τηλεδιάσχεση στο Σύγχρονο Σχολείο: Θεωρία και Πράξη

A14 Εκπαίδευση εκπαιδευτικών

- A14 01 Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού
- A14 02 Επιμόρφωση εκπαιδευτικών
- A14 03 Εκπαίδευση εκπαιδευτικών στην Ευρώπη
- A14 04 Εκπαιδευτικός Συνδικαλισμός στην Ελλάδα και αλλού

B. Τομέας Παιδαγωγικής Ψυχολογίας & Μεθοδολογίας της Έρευνας

B01 Γενική Ψυχολογία

- B01 01 Υ Εισαγωγή στη Γενική Ψυχολογία

- B01 02 Ανατομία και λειτουργία του Κ.Ν.Σ.
- B01 03 Θέματα Γνωστικής Ψυχολογίας
- B01 04 Ψυχολογία κινήτρων
- B01 05 Θυμικές καταστάσεις μαθητών και μάθηση
- B01 06 Νευροψυχολογία
- B01 08 Ψυχολογία των Μαθηματικών
- B01 09 Ψυχολογία της ανάγνωσης
- B01 10 Μνήμη: Οργάνωση, Λειτουργία και Διαταραχές της

B02 Εξελικτική Ψυχολογία

- B02 01 Y Ψυχολογία του παιδιού
- B02 02 Ψυχολογία του εφήβου
- B02 03 Γνωστική ανάπτυξη του παιδιού
- B02 04 Συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού
- B02 05 Ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού
- B02 06 Ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη και αγωγή του παιδιού
- B02 07 Ψυχολογία ατομικών διαφορών

B03 Παιδαγωγική Ψυχολογία

- B03 01 Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη I
- B0302 Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη II
- B03 03 Ψυχοδυναμική της σχολικής τάξης
- B03 04 Ψυχοπαιδαγωγική Συμβουλευτική
- B03 05 Μάθηση και διδασκαλία παραγωγής γραπτού λόγου
- B03 08 Μαθησιακές δυσκολίες στην παραγωγή του γραπτού λόγου
- B0309 Σύγχρονες μεταπιαζετικές θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη
- B03 11 Συμβουλευτική και Αγωγή Υγείας ατόμων με τάσεις εξάρτησης και εθιστικές συμπεριφορές
- B0312 Μάθηση και Διδασκαλία της γραπτής έκφρασης με χρήση πολυμέσων
- B03 13 Y Μάθηση και διδασκαλία της πρώτης ανάγνωσης και γραφής. (πρώην Δ01 11)

B04 Κοινωνική Ψυχολογία

- B04 01 Δυναμική των ομάδων
- B04 02 Επικοινωνία και διαπροσωπικές σχέσεις
- B04 03 Ψυχολογία της προσωπικότητας
- B04 04 Εισαγωγή στη Κοινωνική Ψυχολογία

B05 Ειδική Αγωγή

- B05 03 Ψυχοπαιδαγωγική παιδιών με αναπτυξιακές διαταραχές
- B05 04 Ψυχοπαιδαγωγική ατόμων με γλωσσικές διαταραχές
- B05 06 Ψυχοπαιδαγωγική παιδιών με διαταραχές συμπεριφοράς
- B05 07 Κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση παιδιών και εφήβων με ιδιαίτερες δυσκολίες/διαταραχές
- B05 08 Διαταραχές της μάθησης
- B05 10 Ψυχοπαιδαγωγική-Κλινική συμβουλευτική παιδιών με ιδιαίτερες δυσκολίες/διαταραχές
- B0511(B0307) Ψυχοπαιδαγωγική της ανάγνωσης: Δυσκολίες στη μάθησή της
- B05 Ψυχοπαιδαγωγικές ενταξιακές πρακτικές για εφήβους με ιδιαίτερες δυσκολίες/διαταραχές

B06 Ψυχοπαιδαγωγική έρευνα

- B06 01 Y Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία

B06 02	Θέματα Ψυχοπαιδαγωγικής έρευνας και μεθοδολογίας
B06 03	Στατιστική περιγραφική εφαρμοσμένη στην Ψυχοπαιδαγωγική
B06 04	Στατιστική επαγωγική εφαρμοσμένη στην Ψυχοπαιδαγωγική
B06 05	Οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές στην Ψυχοπαιδαγωγική έρευνα
B06 06	Ποιοτικές μέθοδοι της παιδαγωγικής έρευνας
B06 07	Αξιολόγηση αναγνωστικών δεξιοτήτων
B06 08	Αξιολόγηση δεξιοτήτων παραγωγής προφορικού λόγου
B06 09	Αξιολόγηση δεξιοτήτων παραγωγής γραπτού λόγου
B06 10	Νοημοσύνη και νοητική υστέρηση: Θεωρίες και μέσα αξιολόγησης
B06 11	Αξιολόγηση Αναγνωστικών Δυσκολιών: Ανίχνευση και Διάγνωση

Γ. Τομέας Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, Διδακτικής Μεθοδολογίας & Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας

Γ01 Εκπαιδευτικά Προγράμματα & Σχολικά Εγχειρίδια

Γ01 01 Y	Αναλυτικά Προγράμματα
Γ01 02	Αναλυτικό Πρόγραμμα και η Νέα Ευρώπη
Γ01 03	Αφανές ή Λανθάνον Αναλυτικό Πρόγραμμα
Γ01 04	Σχολικά Εγχειρίδια

Γ02 Διδακτική Μεθοδολογία

Γ02 01 Y	Θεωρία και μεθοδολογία της διδασκαλίας
Γ02 02	Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας στο νεοελληνικό δημοτικό σχολείο από το 1828 μέχρι το 1910
Γ02 03	Θεωρίες και μοντέλα διδασκαλίας
Γ02 04	Εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης
Γ02 05	Εσωτερική διαφοροποίηση και εξατομίκευση της διδασκαλίας και της μάθησης
Γ02 06	Παγκόσμιες σπουδές
Γ02 07	Διαθεματική προσέγγιση των αξιών
Γ02 08	Το μονοθέσιο δημοτικό σχολείο και οι ιδιαιτερότητές του
Γ02 09	Διδακτική και εκπαίδευση για την βιώσιμη ανάπτυξη

Γ03 Εκπαιδευτική Τεχνολογία

Γ03 01	Παραδοσιακά και σύγχρονα Ο-Α Μέσα Διδασκαλίας και Μάθησης
Γ03 02	Νέες Τεχνολογίες
Γ03 03	Αναλυτικό πρόγραμμα και Υπερμέσα
Γ03 04	Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτικό λογισμικό
Γ03 05	Πολυγραμματισμός/Συμβολικές αναπαραστάσεις, υπερμεσικά εργαλεία και διδακτικά σενάρια
Γ03 06	Σχεδιασμός και ανάπτυξη διδακτικού υλικού σε διαδικτυακό περιβάλλον (World Wide Web)
Γ03 07	Τηλεμάθηση – Η εκπαιδευτική χρήση του Διαδικτύου (Internet)
Γ03 08	Αξιολόγηση εκπαιδευτικού λογισμικού
Γ03 09	Ψηφιακά μέσα, κινούμενη εικόνα και εκπαιδευτική διαδικασία
Γ03 10 Y	Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Γ04 Εκπαιδευτική Αξιολόγηση

Γ04 01	Η Αξιολόγηση της Επίδοσης των Μαθητών
Γ04 02	Η Αξιολόγηση της Διδασκαλίας
Γ04 03	Η Αξιολόγηση του Αναλυτικού Προγράμματος και των Σχολικών Βιβλίων
Γ04 04	Αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου και αποτελεσματικότητα σχολείου
Γ04 05	Εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης των μαθητών

Δ. Τομέας Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών

Δ01 Νεοελληνική Λογοτεχνία & Γλώσσα

Δ01 01	Νεοελληνική Ποίηση I
Δ01 21	Νεοελληνική Ποίηση II
Δ01 02	Νεοελληνική Πεζογραφία I
Δ01 22	Νεοελληνική Πεζογραφία II
Δ01 03 Υ	Παιδική Λογοτεχνία
Δ01 23	Διδασκαλία κειμένων
Δ01 04	Ελληνική Λαογραφία
Δ01 05	Θεωρητική Γλωσσολογία
Δ01 06 Υ	Διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος
Δ01 07	Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας
Δ01 08	Γλωσσολογία και λογοτεχνικό κείμενο
Δ01 09	Σύστημα αγωγής του προφορικού λόγου
Δ01 10	Η αντιμετώπιση της αγωγής του λόγου στην τάξη
Δ01 12	Ιστορία του γλωσσικού ζητήματος
Δ01 13 Υ	Νεοελληνική και Ευρωπαϊκή λογοτεχνία
Δ01 14	Εισαγωγή στην αφηγηματολογία
Δ01 15	Συγκριτική Φιλολογία
Δ01 16	Μυθολογία: Οι δομές δράσης – Τα πρόσωπα και οι πράξεις τους
Δ01 17 Υ	Νεοελληνική Γραμματική
Δ01 20	Ιλιάδα και Οδύσεια: Μεταγραφές, μεταφράσεις και εικονογραφήσεις στο χώρο του παιδικού βιβλίου
Δ01 24	Παιδικά βιβλία του καιρού μας
Δ01 26	Από την ανάγνωση στη σύνταξη μιας επιστημονικής εργασίας
Δ01 27	Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας I
Δ01 28	Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας II
Δ01 29	Ανάπτυξη και διδασκαλία λεξιλογίου
Δ01Π30	Το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό
Δ01Σ31	Λεξιλογικά ζητήματα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Δ02 Φιλοσοφία & Θρησκευτική Παιδεία

- Δ02 01 Υ Εισαγωγή στη Φιλοσοφία
- Δ02 02 Ιστορία στη Φιλοσοφία
- Δ02 03 Συστηματική Φιλοσοφία
- Α03 05 Σπουδαστήριο Ιστορικού και Φιλοσοφικού Παιδαγωγικού Λόγου
- Δ02 04 Οι μεγάλες μη χριστιανικές θρησκείες
- Δ02 05 Ο Χριστιανισμός
- Δ02 06 Κοινωνιολογία της θρησκείας
- Δ02 07 Τα Θρησκευτικά στην εκπαίδευση
- Δ02 09 Επιστημολογία των Κοινωνικών Επιστημών

Δ03 Αισθητική, Μουσική & Φυσική Αγωγή

Εικαστική Έκφραση του Παιδιού

- Δ03 01 Εικαστική έκφραση του παιδιού: Ζωγραφική και εφαρμογές
- Δ03 02 Εικαστική έκφραση του παιδιού: Γλυπτική και εφαρμογές
- Δ03 04 Ιστορία της Τέχνης
- Δ03 15 Κεραμική
- Δ03 16 Η αρχιτεκτονική συγκρότηση της μαγικής πόλης (μακέτα)
- Δ03 17 Χειροτεχνία
- Δ0327 «Εικαστική έκφραση του παιδιού: Ψηφιδωτό και εφαρμογές»

Θεατρική Αγωγή του Παιδιού

- Δ03 03 Πρακτικές τέχνες του θεάτρου και θεωρία του δράματος.
- Δ03 11 Κουκλοθέατρο
- Δ03 13 Θέατρο για παιδικό και νεανικό κοινό

Μουσική Αγωγή του Παιδιού

- Δ03 08 Εισαγωγή στη Μουσική
- Δ03 09 Μουσική με έμφαση στη Μουσικοπαιδαγωγική
- Δ03 20 Μουσική γνώση και δημιουργία

Φυσική Αγωγή του Παιδιού

- Δ03 06 Φυσική αγωγή I
- Δ03 07 Φυσική αγωγή II
- Δ03 18 Αγωγή Υγείας
- Δ03 21 Διδασκαλία Φυσικής Αγωγής
- Δ03 26 Η Σωματική Κίνηση στη Διαθεματική Διδασκαλία

Μεθοδολογία της Διδασκαλίας των Μαθημάτων Αισθητικής Αγωγής

- Δ03 05 Μεθοδολογία της Αισθητικής Αγωγής

Δ04 Κοινωνιολογία

- Δ04 01 Υ Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία
- Δ04 02 Παράδοση και κοινωνική αλλαγή
- Δ04 03 Μορφές κοινωνικής συμπεριφοράς σε πρωτογενείς ομάδες
- Δ04 04 Κοινωνιολογία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Δ04 05 Κοινωνιολογία των μέσων μαζικής επικοινωνίας
- Δ04 06 Γεωγραφία

Δ04 07 **Υ** Μεθοδολογία της διδασκαλίας των κοινωνικών σπουδών στο Δημοτικό Σχολείο

Δ05 *Ιστορία*

Δ05 01 Μέθοδοι μελέτης της Ιστορίας
Δ05 02 Αρχαία Ελληνική Ιστορία
Δ05 03 Βυζαντινή Ιστορία
Δ05 04 Νεότερη Ελληνική Ιστορία
Δ05 05 Ιστορία της Κρήτης
Δ05 06 Ιστορία της Ευρώπης
Δ05 07 Παγκόσμια Ιστορία

Ε. Τομέας Θετικών Επιστημών

E01 *Μαθηματικά*

E01 01 Στοιχεία Θεωρίας Αριθμών
E01 02 Στοιχεία Λογικής και Φιλοσοφίας των Μαθηματικών
E01 03 Εισαγωγή στη Θεωρία Πιθανοτήτων και την Στατιστική
E01 04 Βασικές αλγεβρικές έννοιες
E01 05 Βασικές έννοιες Γεωμετρίας και η διδακτική τους
E01 06 Θέματα Ιστορίας & Επιστημολογίας των Μαθηματικών
E01 07 **Υ** Μεθοδολογία της διδασκαλίας των Μαθηματικών στο Δημοτικό Σχολείο
E01 08 **Υ** Ενότητες από το πρόγραμμα των Μαθηματικών του Δημοτικού Σχολείου
E01 09 Στοιχεία μαθηματικής ανάλυσης
E01 10 Προμαθηματικές διαδικασίες και έννοιες και η διδακτική τους
E01 11 Εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας των Μαθηματικών στο Δημοτικό Σχολείο
E01 12 Το μαθηματικό παιχνίδι στην σύγχρονη διδασκαλία των Μαθηματικών
E01 13 Μαθησιακές δυσκολίες στα Μαθηματικά
E01 14 Θέματα της διδασκαλίας και μάθησης μαθηματικών εννοιών στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου

E02 *Φυσικές Επιστήμες*

E02 01 Γη και Σύμπαν
E02 02 **Υ** Βασικές έννοιες Φυσικής
E02 03 Η Φυσική σήμερα
E02 05 Πειραματική Φυσική και Χημεία
E02 12 Φυσική Γεωγραφία
E02 13 Τεχνολογία και τεχνολογικές κατασκευές
E02 14 Θέματα ιστορίας και επιστημολογίας της φυσικής
E02 06 **Υ** Μεθοδολογία της διδασκαλίας των Φυσικών Επιστημών στο Δημοτικό Σχολείο
E02 07 Ενότητες από το πρόγραμμα της Φυσικής και Χημείας του Δημοτικού Σχολείου
E02 08 Γενική Βιολογία
E02 09 Βιολογία του ανθρώπου (Ανθρώπινο σώμα)
E02 10 Στοιχεία Οικολογίας: Οικοσυστήματα και προστασία του περιβάλλοντος
E02 11 Περιβαλλοντική εκπαίδευση
E02 15 Εργαστήριο Κλασικής Φυσικής

E03 Πληροφορική

E03 01*	Εισαγωγή στην Πληροφορική
E03 02	Το μάθημα της Πληροφορικής στο σχολείο
E03 03	Οι υπολογιστές στη διδακτική των θετικών επιστημών
E03 04	Γλώσσες προγραμματισμού
E03 05*	Βάσεις δεδομένων
E03 06	Ηλεκτρονικό γραφείο
E03 07*	Τεχνολογία ανάπτυξης ιστοσελίδων
E03 08	Σύγχρονες τεχνολογίες της Πληροφορικής
E03 09	Εργαστήριο Εκπαιδευτικής Ρομποτικής

* Στα μαθήματα αυτά εκτός από τις τρεις (3) ώρες παράδοσης, υπάρχει και 3 ώρες υποχρεωτική εβδομαδιαία εργαστηριακή άσκηση

Ξένες Γλώσσες

ΞΓΛ 10	Ξένη Γλώσσα I
ΞΓΛ 20	Ξένη Γλώσσα II
ΞΓΛ 30	Ξένη Γλώσσα III
ΞΓΛ 40	Ξένη Γλώσσα IV

Σχολική Πρακτική

ΣΠΑ 10	Σχολική Πρακτική I
ΣΠΑ 11	Σχολική Πρακτική II
ΣΠΑ 12	Σχολική Πρακτική III
ΣΠΑ 13	Σχολική Πρακτική IV

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

A. Τομέας Θεωρίας & Κοινωνιολογίας της Παιδείας

A01 Παιδαγωγική Θεωρία και Επιστημολογία

A01 01 Υ Εισαγωγή στην Παιδαγωγική

Πεδίο έρευνας της Παιδαγωγικής Επιστήμης (Π.Ε). Κλάδοι της Π.Ε. Βασικές έννοιες: αγωγή, εκπαίδευση, διδασκαλία, μάθηση κ.λ.π. Επισκόπηση της Π.Ε. και η σχέση της με τις άλλες επιστήμες. Οι δυνατότητες και τα όρια της αγωγής. Το παιδαγωγικό ζεύγος: δάσκαλος-μαθητής.

Δάσκαλος: ιδεαλιστικές απόψεις και τυπολογίες, ρεαλιστικές απόψεις και προβλήματα. Μαθητής: προβλήματα σχολικής ένταξης και προσαρμογής. Οι σχέσεις δασκάλου-μαθητή.

A01 02 Επιστημολογικά και Μεθοδολογικά Ζητήματα της Συγκριτικής Παιδαγωγικής

Το μάθημα ασχολείται με θέματα μεθοδολογίας και επιστημολογίας της επιστήμης της Συγκριτικής Παιδαγωγικής. Παρουσιάζονται οι κυριότερες Σχολές Συγκριτικής Παιδαγωγικής, οι βασικές αρχές, οι σκοποί και οι στόχοι τους, η μέθοδος/μέθοδοι που χρησιμοποιούνται και οι κύριοι εκπρόσωποί της. Αναλύεται επίσης η συγκριτική μέθοδος, τα χαρακτηριστικά της και οι βασικές παράμετροί της και παρουσιάζονται αντιπροσωπευτικά παραδείγματα συγκριτικών προσεγγίσεων στο χώρο της εκπαίδευσης.

A01 03 (πρώην A0703) Θεμελιωτές της Συγκριτικής Παιδαγωγικής

Στο μάθημα παρουσιάζονται οι κύριοι εκπρόσωποι/θεμελιωτές της Συγκριτικής Παιδαγωγικής, όπως: Jullien, Sadler, Kandel, Hans, Holmes (από τους παλαιότερους), Le Thanh Khoi, Kazamias, Pereira, Myers, Psacharopoulos (από τους νεότερους), κ.ά. Αναλύονται αντιπροσωπευτικά κείμενά τους για την εκπαίδευση στην Ελλάδα και τον κόσμο, αναδεικνύεται η επικαιρότητά τους και συνδέονται με τους σύγχρονους προβληματισμούς για την εκπαίδευση: εκπαίδευση στην Ευρώπη, σχέσεις παιδείας, κοινωνίας, πολιτικής, ρόλος του δημόσιου σχολείου, ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας της παιδείας, 'εκπαιδευτικός δανεισμός', κ.ά.

A01 04 (A0106) Επιστημολογία και μεθοδολογία της ιστορίας της παιδείας

Στο πλαίσιο του μαθήματος θα προσεγγιστούν θεμελιώδη ερωτήματα που έχουν να κάνουν με: (α) το αντικείμενο, (β) τη βαθύτερη ουσία, (γ) τη φύση, (δ) τα αποτελέσματα, (ε) την αναγκαιότητα, (ζ) τη μεθοδολογία και (η) τον επιστημονικό ορθολογισμό του πεδίου έρευνας της ιστορίας της παιδείας και της εκπαίδευσης. Διάκριση των εννοιών: αγωγή, εκπαίδευση, παιδεία, μόρφωση, διδασκαλία κλπ. Οι νέες μεθοδολογικές αρχές της ιστορικής παιδαγωγικής. Προοπτικές διεξαγωγής της έρευνας. Οι κανόνες επιστημονικής εργασίας. Πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές. Ιστορική γραφή. Το υποκειμενικό στοιχείο στην ιστορία της παιδείας. Η ιστορική γενίκευση. Οι έννοιες του χώρου και του χρόνου. Η «ερμηνεία» στην ιστορία της παιδείας. Προβλήματα που σχετίζονται με την ιστορική αφήγηση, ανάλυση και περιγραφή. Σύστημα εισροών και εκροών από τις άλλες κοινωνικές επιστήμες. Ιστοριοποίηση των αντικειμένων της επιστήμης. Ποιοτική και ποσοτική ανάλυση (ανάλυση περιεχομένου και ανάλυση λόγου) στην ιστορία της παιδείας και της εκπαίδευσης. Οι σύγχρονες παρανοήσεις στην ιστορία της παιδείας. Σύγχρονα ιστοριογραφικά ρεύματα στην ιστορία της παιδείας/εκπαίδευσης. Ορισμένα σύγχρονα μοντέλα/ παραδείγματα ανάλυσης της ιστορίας της παιδείας. Οι κοινωνικές και ιδεολογικές χρήσεις της ιστορικής παιδαγωγικής γνώσης. Η ανάγκη μιας ιστορικής/ ιστοριογραφικής μετα-ανάλυσης ως μιας επανεξέτασης της εκπαιδευτικής θεωρίας και μεθοδολογίας, ιδιαίτερα από τη δεκαετία του '80 και μετά. Οι νέοι χώροι ερευνητικής δραστηριότητας και η αναζήτηση νέων προσεγγίσεων και ιστοριογραφικών παιδαγωγικών ενδιαφερόντων. Χρήση της ιστορικής μεθόδου από τους φοιτητές/-τριες.

A01 05 Παιδαγωγική προσέγγιση της Ιστορίας

Η σπουδή της ιστορίας αποβλέπει στην καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης και πολιτικής κρίσης (κατανόηση κινήτρων και ορίων ανθρώπινης δραστηριότητας, επισήμανση της συλλογικότητας της ιστορικής δράσης, αναγνώριση της ανθρώπινης ελευθερίας, κοινωνικός καθορισμός της ατομικής βούλησης, κατάφαση της ανθρώπινης ύπαρξης, αξιοπρέπειας και ευθύνης). Στο πλαίσιο του μαθήματος θα διερευνηθούν: οι προβληματισμοί στο χώρο της επιστημολογίας της ιστορίας, ιστοριογραφικά παραδείγματα (όπως ιστορικισμός, μαρξισμός, Σχολή των Annales, μικροϊστορία, νέος ιστορικισμός), η σχέση επιστημολογίας της ιστορίας, ιστοριογραφίας και διδακτικής της Ιστορίας, η διασύνδεση της ιστορικής εκπαίδευσης με τη γνωστική ψυχολογία, η σχολική ιστορία ως «κατασκευή»: σκοποί και στόχοι του μαθήματος, επιλογή και διάταξη της διδακτέας ύλης. Παράλληλα θα παρουσιαστούν βασικές αρχές και έννοιες της διδακτικής προσέγγισης της ιστορίας (καλλιέργεια δεξιοτήτων, παροχή γνώσεων, ανάπτυξη ιστορικής σκέψης, συνείδησης, κρίσης). Ενδεικτικές θεματικές θα αποτελέσουν: Το ανεπαρκές παραδοσιακό πλαίσιο. Το μάθημα της ιστορίας στον 19^ο και 20^ο αιώνα. Η ιστορική εκπαίδευση σήμερα. Η ιστορία στο Δημοτικό Σχολείο. Η προσέγγιση της έννοιας του χρόνου από παιδιά. Η διδασκαλία των ιστορικών εννοιών. Η διδασκαλία της ιστορίας και η συμβολή της ψυχολογίας. Η ιστορία μέσα από τις στήλες των εφημερίδων. Η χρήση πηγών στην ιστορία. Η χρήση των εικόνων στην διδασκαλία της Ιστορίας. Ιστορία και διαθεματικό πλαίσιο διδασκαλίας. Ιστορία και Μουσειακή εκπαίδευση. Ιστορία και νέες τεχνολογίες. Ποια ιστορία προτείνουν τα παιδιά; Πώς βιώνουν την ιστορία τα παιδιά; Προφορική ιστορία. Διδασκαλία της τοπικής ιστορίας. Θεματική ιστορία. Το φύλο στη διδασκαλία της ιστορίας. Τα διδακτικά εγχειρίδια της Ιστορίας. Τα προγράμματα σπουδών ιστορίας στην εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση. Τα ταμπού στην ιστορία. Ιστορία και λογοτεχνία. Ορισμένα σύγχρονα μοντέλα/ παραδείγματα διδασκαλίας της ιστορίας. Οι κοινωνικές χρήσεις της ιστορικής γνώσης. Νέα κριτήρια συγγραφής της ιστορίας. Τα διεθνή Συνέδρια ιστορικών σπουδών. Η διδασκαλία της ιστορίας στις Βαλκανικές Χώρες. Η διδασκαλία της ιστορίας σε διάφορες χώρες. Η ιστορία στο πλαίσιο της διαπολιτισμικότητας. Η διδασκαλία της ιστορίας στην κοινωνία της γνώσης. Παγκοσμιοποίηση/οικουμενικότητα, το νέο ευρωπαϊκό καθεστώς και η έννοια του εκσυγχρονισμού στην ιστορία. Αναπαραστάσεις εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία της ιστορίας. Μηχανισμοί πρόσληψης της ιστορικής γνώσης: οικογενειακό περιβάλλον, σχολείο, Μ.Μ.Ε. και η ιδεολογική χρήση της ιστορίας. Η ιστοριογραφική έρευνα και η ανάγκη διαμόρφωσης ιστορικών-παιδαγωγών. Παραγωγή διδακτικού υλικού για την ιστορία και τον πολιτισμό.

A01 06 (πρώην A13Π01) Παιδαγωγική Ανθρωπολογία

Τα πρώτα μοντέλα της Παιδαγωγικής Ανθρωπολογίας που αναπτύχθηκαν μετά την 'ανθρωπολογική στροφή' στις ανθρωπιστικές επιστήμες ακολούθησαν μία κανονιστική προσέγγιση της ερμηνείας του ανθρώπου, η οποία όμως οδήγησε την παιδαγωγική επιστήμη σε αδιέξοδα. Με τη νεωτερική σκέψη ανοίχθηκαν νέες προοπτικές για την παιδαγωγική σκέψη, όπως εκφράζονται μέσα από την *Ιστορική Παιδαγωγική Ανθρωπολογία*. Στόχος της δεν είναι η εξέταση του ανθρώπου γενεαλογικά αλλά μορφές και εκφράσεις του μέσα από την ιστορική, κοινωνική και πολιτισμική προοπτική. Η γνώση στην Ιστορική Παιδαγωγική Ανθρωπολογία δημιουργείται μέσα από πολλαπλούς διαλόγους, οι οποίοι συνεισφέρουν στη δόμηση

παιδαγωγικών αντιλήψεων, καταστάσεων, δομών και εννοιών καταδεικνύοντας τις εξουσιαστικές δομές της κοινωνίας, της επιστήμης και των θεσμών της παιδαγωγικής δράσης. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός είναι απαραίτητη η επανεξέταση, ανακατανομή και ενδεχομένως η νέα αξιολόγηση της υπάρχουσας γνώσης ή και η παραγωγή νέας. Η Ιστορική Παιδαγωγική Ανθρωπολογία εστιάζει την έρευνά της σε τρεις μεγάλες θεματικές ενότητες μέσα από τις οποίες διαφαίνεται και η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθεί: 1) στην ανθρώπινη ικανότητα μεταλλαγής και τη σημασία του φαντασιακού και της γλώσσας για το σχεδιασμό και τη διαμόρφωση της εκπαίδευσης, 2) στη σημασία των σωματικών εκφράσεων, καθώς και των μιμητικών και τελετουργικών διεργασιών και 3) στο ρόλο της βίας, της αντιμετώπισης του Άλλου και της παγκοσμιοποίησης της εκπαίδευσης.

A02 Θεωρίες Αγωγής & Κοινωνικοποίησης

A02 01 Θεωρίες Κοινωνικοποίησης και Μοντέλα Διπολιτισμικής Διγλωσσικής Κοινωνικοποίησης

Η πολυπολιτισμική και πολυγλωσσική κατάσταση που δημιουργείται στις σύγχρονες κοινωνίες είτε λόγω της μετακίνησης των πληθυσμών, είτε λόγω της "ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης" (στην περίπτωση της Ευρώπης), οδηγεί στην αλλαγή των συνθηκών κοινωνικοποίησης της νέας γενιάς σ' αυτές τις κοινωνίες. Το σεμινάριο έχει στόχο την εισαγωγή των ενδιαφερομένων στις "βασικές" θεωρίες κοινωνικοποίησης και την απάντηση στο ερώτημα, κατά πόσο αυτές οι θεωρίες μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την επεξεργασία μοντέλων διπολιτισμικής - διγλωσσικής αγωγής και εκπαίδευσης. Εκτός από την αποσαφήνιση βασικών εννοιών και την παρουσίαση των σημαντικότερων θεωριών κοινωνικοποίησης, στο σεμινάριο πραγματεύονται θέματα που αφορούν: σε θεωρητικά μοντέλα διπολιτισμικής, διγλωσσικής κοινωνικοποίησης, σε μορφές διγλωσσίας, στη σχέση διγλωσσίας και σκέψης, στη σχέση διγλωσσίας και ταυτότητας, σε συγκεκριμένα μοντέλα δίγλωσσης εκπαίδευσης, σε μορφές δίγλωσσης εκπαίδευσης στους απόδημους Έλληνες, σε μορφές δίγλωσσης εκπαίδευσης στην Ελλάδα, κλπ.

A02 02 Πολιτική Κοινωνικοποίηση: Διαμόρφωση του ανθρώπου-πολίτη

Εννοιολογική προσέγγιση και συσχετισμός των όρων "κοινωνικοποίηση", "πολιτική κοινωνικοποίηση" και "εκπαίδευση": ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας. Παράγοντες/ μεταβλητές πολιτικής κοινωνικοποίησης στα πλαίσια της εκπαίδευσης. Αναφορά σε θεωρητικές μελέτες και ερευνητικά δεδομένα που σχετίζονται με την πολιτική κοινωνικοποίηση και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Σύγχρονα προβλήματα/ προβληματισμοί στο χώρο της πολιτικής κοινωνικοποίησης και συσχετισμός τους με την εκπαίδευση (τυπική και άτυπη). Ανάλυση, ερμηνεία και κριτική προσέγγιση της λειτουργίας της πολιτικής κοινωνικοποίησης στα πλαίσια της Ελληνικής εκπαίδευσης: παραδείγματα από το χώρο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

A02 03 Πολιτική Κοινωνικοποίηση και σχολείο

Εννοιολογική και ερευνητική προσέγγιση της πολιτικής κοινωνικοποίησης στα πλαίσια του σχολείου. Αξιολόγηση της ευρύτερης κοινωνικοποιητικής λειτουργίας του σχολείου στα πλαίσια

της εκπαίδευσης στην Ελλάδα και αλλού: σύγχρονοι προβληματισμοί. Παράγοντες/ μεταβλητές πολιτικής κοινωνικοποίησης του ατόμου στα πλαίσια του σχολικού περιβάλλοντος: αναλυτικά προγράμματα, εγχειρίδια, μαθητικές κοινότητες, ατμόσφαιρα σχολικής τάξης, διαπροσωπικές σχέσεις, οργάνωση του σχολικού χώρου, εξωσχολικές δραστηριότητες, σχολικές γιορτές, κ.ά. Ο εκπαιδευτικός ως φορέας πολιτικής κοινωνικοποίησης του μαθητή. Τρόποι/προτάσεις για μια βιωματική προσέγγιση της πολιτικής κοινωνικοποίησης του παιδιού και του εφήβου. Κατασκευή διδακτικού υλικού για το δημοτικό σχολείο.

A02 05 Η Ελληνική Μυθολογία και η παιδαγωγική της διάσταση

Το μάθημα διαρθρώνεται με βάση τους ακόλουθους άξονες: Η έννοια του μύθου (περιεχόμενο, σημασία, εξέλιξη, μορφές και επίπεδα). Χαρακτηριστικά των μύθων. Θέματα και μοτίβα. Προέλευση των μύθων και λόγοι δημιουργίας τους. Ο μύθος στους Αρχαίους Έλληνες και Ρωμαίους, στο Μεσαίωνα, την Αναγέννηση, το σύγχρονο κόσμο. Μυθολογίες άλλων λαών. Μύθος και Λόγος: οι μύθοι ως αρχαϊκή πηγή γνώσης και πρόσληψης του κόσμου και η σύγχρονη ορθολογιστική σκέψη. Μύθος, ιστορία και τέχνη. Οι εικαστικές τέχνες ως πηγή για τους μύθους. Μύθος και θρησκεία. Η παιδαγωγική και κοινωνικοποιητική- μνητική λειτουργία της ελληνικής και παγκόσμιας μυθολογίας. Η μυθολογία ως συνάντηση πολιτισμών (διαπολιτισμική αγωγή). Οι μύθοι και η δημιουργική σκέψη. Ο μύθος στα διάφορα πεδία έρευνας. Η μυθολογία και η συμβολή της στην ευρύτερη αγωγή και παιδεία του ανθρώπου. Η μυθολογία ως θεμελιώδης παιδαγωγική μέθοδος της διαβίου μάθησης. Η οικολογική διάσταση της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας. Ο μύθος ως σύστημα αξιών. Η διδασκαλία των μύθων στο σχολείο. Οι μύθοι ως εξωσχολικό ανάγνωσμα. Μύθος, αλληγορικές διηγήσεις και διδασκαλία τους. Μύθος και παραμύθι. Μύθος και λαϊκές αφηγήσεις. Η ελληνική μυθολογία στη λογοτεχνία και λογογραφία. Ο κόσμος των ηρώων και ο κόσμος των Θεών. Το μυθολογικό τοπίο. Σχολές ερμηνείας των μύθων. Ερμηνευτική προσέγγιση του μύθου: τελετουργική και λειτουργική ερμηνεία, δομική και φροϋδική ανάλυση. Διεπιστημονικές αναλύσεις. Η μυθοποίηση του παρελθόντος ως στοιχείο συνοχής της ομάδας. Η παιδαγωγική και φιλοσοφική αξία των μύθων.

A03 Ιστορία της Παιδαγωγικής Σκέψης & Πράξης

A03 01 Εισαγωγή στην Ιστορία της Αγωγής

Άξονες στους οποίους το μάθημα επικεντρώνεται είναι: Ιστορική και σημασιολογική προσέγγιση παιδαγωγικών όρων. Μορφές και παράγοντες αγωγής. Πρώτες περιόδους της ιστορίας της αγωγής και κυριότερες φάσεις: αρχαίοι ανατολικοί λαοί, μινωϊκός και μυκηναϊκός πολιτισμός, ομηρική και κλασική περίοδος, ελληνιστικοί και ρωμαϊκοί χρόνοι, Βυζάντιο, Μεσαίωνας, Αναγέννηση, Διαφωτισμός. Παιδαγωγική σκέψη και πράξη. Ανακαινιστές. Γραφές και γραφείς. Το βιβλίο. Κοινωνικοπολιτική διάσταση του φαινομένου της αγωγής, σύνδεση της αγωγής και παιδείας με την εκάστοτε πολιτική βούληση και φιλοσοφία. Σωματική άσκηση, κανόνες και πρακτικές αγωγής υγείας. Τέχνες και Πολιτισμός. Η πολυπλοκότητα του διατροφικού πολιτισμού στην Ευρώπη. Συμπόσια, θέατρο, διασκέδαση. Αγωγή του πολίτη. Τελετές μύησης στην έννοια του πολίτη και στις ευθύνες του ενήλικα (rites de passages). Η αγωγή της γυναίκας μέσα στο ευρύτερο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο. Η εμφάνιση, οργάνωση και εξέλιξη του θεσμού του

σχολείου. Τυπικές και άτυπες μορφές αγωγής και εκπαίδευσης. Ο μαθητής στην αρχαιοελληνική και βυζαντινή περίοδο. Οι ρίζες του διδασκαλικού επαγγέλματος: κίνητρα επιλογής και επίπεδο μόρφωσης του δασκάλου, προσδιορισμός του ρόλου του μέσα στην κοινωνία. Παιδεία και αθλητισμός από την προϊστορική εποχή μέχρι τη ρωμαϊκή περίοδο.

A03 02 Ανακαινιστές της παιδαγωγικής σκέψης και πράξης

Στα οράματα της εκπαίδευσης που εμφανίστηκαν από την αρχή της σύγχρονης εποχής ανήκει το όραμα της εκπαίδευσης του Comenius, το οποίο αποτελεί και τις απαρχές της σύγχρονης αγωγής. Οι προγραμματικές αρχές του εκπαιδευτικού του προγράμματος αποτυπώνονται στη «Μεγάλη Διδακτική» (*magna didactica*) και στον «Ορατό Κόσμος» (*Orbis sensualium pictus*): *Παιδαγωγική: Η τέλεια Τέχνη να διδαχθούν όλοι οι άνθρωποι τα πάντα*. Το όραμα της ολοκληρωτικής εκπαίδευσης.

Με τον >Αιμίλιο< του Jean Jacques Rousseau που δημοσιεύτηκε το 1762 κάνει την εμφάνισή του ένα νέο όραμα της εκπαίδευσης, χωρίς το οποίο δεν μπορεί πια να νοηθεί η μοντέρνα παιδαγωγική. Η καινοτομία βρίσκεται στο γεγονός ότι πρώτος ο Rousseau δεν εξέλαβε την αγωγή ως μέσο για την επίτευξη υπερκόσμιων στόχων αλλά έθετε υπό αμφισβήτηση τους ίδιους τους στόχους της αγωγής. Η αγωγή δεν θα έπρεπε πια να είναι το μέσο για την επίτευξη νορμιστικών στόχων αλλά να τονίζει και να αναπτύσσει την ιδιαιτερότητα του παιδιού.

Η παιδαγωγική του Herbart εμπεριέχει τρία αλληλένδετα στοιχεία: 1) τη θέση της διάπλασης του χαρακτήρα, 2) τη θέση ότι το μάθημα είναι η κύρια μορφή της αγωγής και 3) τη θέση της ενδυνάμωσης του χαρακτήρα μέσω της ηθικής. Ο τρόπος με τον οποίο αλληλεπιδρούν τα στοιχεία αυτά αποτελεί το πεδίο της παιδαγωγικής ως επιστήμη. Κεντρικό στοιχείο της αγωγής για τον Herbart αποτελεί ο στόχος και η αυτοοργάνωση της σκέψης. Στόχος της αγωγής είναι η πολύπλευρη μάθηση και η ενδυνάμωση της ατομικότητας. Και τα δύο είναι απαραίτητα για να επιτευχθεί ο στόχος της αγωγής που είναι η ενδυνάμωση του ηθικού χαρακτήρα.

A03 03 Πολιτιστική κληρονομιά και Εκπαίδευση: Το παράδειγμα των σχολικών μουσείων

Το μάθημα επικεντρώνεται στην ιστορία της παιδαγωγικής σκέψης και πράξης μέσα από τα σχολικά μουσεία. Στα μουσεία αυτά στεγάζεται η εκπαίδευση και η ιστορία της: ό,τι χρησιμοποιήθηκε στην πορεία του χρόνου από το σχολείο: τεκμήρια της σχολικής ιστορίας του ιδρύματος ή της περιοχής όπου ανήκει, αντικείμενα που έχουν σχέση με τη σχολική καθημερινή πραγματικότητα, όπως την έζησαν γενιές και γενιές ανθρώπων, πλούσιο φωτογραφικό υλικό, τα μέσα που χρησιμοποιούσαν οι δάσκαλοι κατά την διδασκαλία τους στην τάξη και μας φέρνουν σε επαφή με την σχολική ατμόσφαιρα μιας άλλης εποχής, που ξεκινά τον 19ο αιώνα και διατρέχει τον 20ο. Ένα μουσείο εκπαίδευσης είναι ένα μουσείο που «διαλέγεται» με το εκπαιδευτικό παρελθόν του ανθρώπου, προωθεί την έρευνα και τη μελέτη, και προσφέρει στους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς (και όχι μόνο σ' αυτούς) τη δυνατότητα να γνωρίσουν τη διαχρονία της εκπαιδευτικής σκέψης και πράξης. Οι φοιτητές/-τριες έρχονται σε επαφή με την σχολική ιστορία του τόπου μέσα από τα υλικά κατάλοιπα και αναπτύσσουν την κριτική σκέψη τους σε σχέση με το ιστορικό εκπαιδευτικό γίνεσθαι. Η διαδικασία αυτή ενδυναμώνει τη σχέση τους με τα

πολιτιστικά μνημεία, με τη σχολική πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά. Μέσα από το μάθημα ο φοιτητής γνωρίζει τόσο την εκπαιδευτική κληρονομιά της χώρας του, όσο και τον σχολικό πολιτισμό άλλων χωρών (ευρωπαϊκή και οικουμενική διάσταση, αλληλεθνική συνεργασία) και συγχρόνως μελετά αναφορικά με τα εκθέματα και τα εκπαιδευτικά προβλήματα σε συνάφεια με τα αντίστοιχα κοινωνικά και τις ποικίλες μορφές της ζωής που τα δημιούργησαν. Στο μάθημα τα σχολικά μουσεία προσεγγίζονται ως «χώροι μνήμης» στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς και διασυνδέονται με τα Σχολικά Αρχεία, τις προθήκες των σχολείων και τις σχολικές βιβλιοθήκες που αποτελούν πηγή έρευνας, γνώσης και εκπαίδευσης στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού και παγκόσμιου σχολικού πολιτισμού. Παράλληλα ηχογραφημένες μαρτυρίες και αφηγήσεις από τη σχολική φοίτηση και ζωή, αλλά και αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα και εκπαιδευτικά υλικά συμπεριλαμβάνονται στο μάθημα. Στο πλαίσιο του μαθήματος παρουσιάζονται και ορισμένες περιπτώσεις σημαντικών Μουσείων Εκπαίδευσης, όπως: το Εθνικό Μουσείο Εκπαίδευσης (Musée National de l'Education) της Γαλλίας, το Μουσείο Παιδείας της Φιλοσοφικής σχολής του Παν/μίου Αθηνών, το Εθνικό Μουσείο Εκπαίδευσης-Παιδαγωγικό Μουσείο με έδρα τη Θεσσαλονίκη, το Μουσείο Παιδείας του ΠΤΔΕ του Παν/μίου Πατρών, το Μουσείο Εκπαιδευτικής Ιστορίας του Παν/μίου Θεσσαλίας, το Θρακικό Μουσείο Παιδείας της Εταιρείας Παιδαγωγικών Επιστημών, κλπ., η Βιβλιοθήκη, το Αρχείο και το εκτενές εποπτικό υλικό της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Ηρακλείου, καθώς και το εποπτικό υλικό που έχει προσφερθεί στο Τμήμα από Δημοτικά Σχολεία της Κρήτης. Τέλος σύντομη αναφορά γίνεται και στα Παιδικά Μουσεία που υπάρχουν σε όλο τον κόσμο, τα οποία εξυπηρετούν τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Το περιεχόμενο του μαθήματος συνδέεται και με τη Σχολική Πρακτική του Τμήματος

A03 04   Ιστορικά Παιδαγωγικά Κείμενα

Εισαγωγή στην ιστορική παιδαγωγική σκέψη μέσα από κείμενα του παρελθόντος, με την αξιοποίηση των οποίων μπορεί να προσεγγιστεί επιστημονικά το εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό παρελθόν, και να ερμηνευθεί το παρόν. Από την άποψη αυτή κρίνεται αναγκαία η εξοικείωση των μελλοντικών εκπαιδευτικών, αλλά και όσων μελετούν τις κοινωνικές επιστήμες με τα κείμενα των ίδιων των εκπροσώπων της κάθε εποχής, καθώς αποτελούν διανοητικά προϊόντα που συσχετίζονται με φαινόμενα, θεσμούς και φορείς δράσεις της ιστορίας. Τα κείμενα που παρουσιάζονται και αναλύονται αντιπροσωπεύουν κύριες τάσεις και εκτείνονται από την αρχαιότητα μέχρι και τις αρχές του 20ού αιώνα, δίνοντας διαχρονικά ένα φάσμα προβληματισμών γύρω από το φαινόμενο της ανατροφής, αγωγής και εκπαίδευσης των γενεών· προέρχονται δε από ποικίλες εστίες πνευματικής δημιουργίας, ιδιαίτερα γόνιμες σε μια «πολυτροπική» προσέγγιση της εκπαιδευτικής ιστορίας. Μεγαλύτερη έμφαση δίνεται σε κείμενα από την περίοδο της Αναγέννησης και του Διαφωτισμού έως των αρχών του 20ού αιώνα (Μονταίν, Rabelais, Κομένιος, Ρουσσώ, Kant, Πεσταλότζι, Kerschensteiner, Spencer, Μακάρενκο, κλπ.) και σε παιδαγωγικά περιοδικά, δελτία, εκθέσεις πρακτικά και επετηρίδες τοπικού ή εθνικού βεληνεκούς (Αγωγή, Ασπίς, Δημ. Εκπαίδευσις, Δημοτικών Σχολείων, Εθνική Αγωγή, Εκπαίδευσις, Εκπαιδευτικόν Δελτίον του 'Κρητικού Αστέρος', Επετηρίς Δημοτικής Εκπαιδεύσεως, Εφημερίς των Μαθητών, Παιδαγωγικόν Δελτίον, Ο Παιδαγωγός, Παιδεία, Πρακτικά Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας, Πρόοδος, Σχολείον, κλπ.). Οι πηγές αυτές περιέχουν

πολύτιμο και ανεκμετάλλευτο συχνά υλικό, η αξιοποίηση του οποίου θα συμβάλλει δημιουργικά στον παιδαγωγικό προβληματισμό και τον πνευματικό προσανατολισμό του σύγχρονου εκπαιδευτικού. Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση των σταδίων εξέλιξης της παιδαγωγικής σκέψης, όπως διατυπώθηκε και επέδρασε στα παιδαγωγικά συστήματα, ενώ ειδικότεροι στόχοι είναι η παρουσίαση της σκέψης των θεωρητικών/ διανοητών σε θέματα που αφορούν τη σημασία της αγωγής και της εκπαίδευσης, τις επιδιώξεις τους, των μέσων που χρησιμοποιούνται για την επίτευξή τους, των φορέων τους και του ρόλου του παιδαγωγού/ εκπαιδευτικού.

A03 05 Σπουδαστήριο Ιστορικού και Φιλοσοφικού Παιδαγωγικού Λόγου

Το Σπουδαστήριο Ιστορικού και Φιλοσοφικού Παιδαγωγικού Λόγου(Σ.Ι.ΦΙ.ΠΑΙ.Λ.) είναι ένα Διατομεακό Σεμινάριο που προσφέρεται από τον Α΄ και Δ΄ τομέα και έχει ως θέμα του τη μελέτη, συζήτηση, ανάλυση, ερμηνεία και κριτική θεώρηση του ιστορικού και φιλοσοφικού παιδαγωγικού λόγου που αρθρώνεται μέσα σε κείμενα των: Προσωκρατικών και κλασικών φιλοσόφων/ διανοητών, των εκπροσώπων της πρώτης χριστιανικής Θεολογίας και της Νεωτερικής Παιδαγωγικής και Φιλοσοφίας. Το Σεμινάριο αυτό απευθύνεται τόσο σε προπτυχιακούς όσο και σε μεταπτυχιακούς φοιτητές/ -τριες και έχει τη μορφή colloquium ή στρογγυλής τράπεζας.

A03 06 Ιστορία της παιδείας από «τα κάτω»

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μεγάλο ενδιαφέρον για την ιστορία της καθημερινής ζωής των απλών ανθρώπων. Η ιστορία της παιδείας/ εκπαίδευσης «από τα κάτω» αναπλάθει τις ζωές των ανθρώπων με βάση αυτοβιογραφικές αφηγήσεις, προσωπικά ημερολόγια, ταξιδιωτικές εντυπώσεις, αναμνήσεις, λευκώματα, αλληλογραφία, βιογραφίες, ενοριακά αρχεία, νοταριακές πράξεις, διοικητικά έγγραφα κλπ., αναδεικνύοντας τους «αφανείς» της ιστορίας, τους οποίους η επίσημη γενική και παραδοσιακή ιστοριογραφία φαίνεται να τους θεωρεί «βουβούς» και να τους παραμερίζει. Στο μάθημα επιχειρείται να προσεγγιστούν και να διερευνηθούν τα βιώματα των καθημερινών ανθρώπων, ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνονταν τον εαυτό τους και τους γύρω τους, τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα και οι καθημερινές προτιμήσεις τους, τα γούστα τους, τα πρότυπά τους, τα όνειρα, οι προσδοκίες τους, οι ελπίδες και οι απογοητεύσεις τους, οι απόψεις τους γύρω από ποικίλα ζητήματα, ηθικά, φιλοσοφικά, κοινωνικά κατά τη διάρκεια της σχολικής κυρίως ηλικίας τους. Ιδιαίτερο είναι το ενδιαφέρον για τα άτομα που δεν συμμορφώνονταν με τους καθιερωμένους κανόνες (κοινωνικο-πολιτισμική στροφή στις συνθήκες της καθημερινής ζωής μαθητών και εκπαιδευτικών, προσέγγιση των σχολικών αναπαραστάσεων παιδιών και ενηλίκων). Η χρήση αυτού του υλικού μας δίνει τη δυνατότητα να προχωρήσουμε σε μια ανίχνευση και σε μια ανάλυση της συμπεριφοράς στο χώρο της ανατροφής και της αγωγής. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στο να αντιληφθούμε τι συνέβαινε στο νου του «ιστορικού» ενήλικα και του «ιστορικού παιδιού» κατά την ανάπτυξη και την ανατροφή του, στις κοινωνικές τους σχέσεις και γενικώς στο μέγλωμά τους. Σε ένα τέτοιο μικροϊστορικό πλαίσιο το μάθημα επικεντρώνει το ενδιαφέρον του και επιχειρεί να αναδείξει τη σημασία ενός τέτοιου υλικού για την ιστορία της παιδείας και της παιδικής ηλικίας της εποχής. Βασική θέση αποτελεί η συνύπαρξη και αλληλοσυμπλήρωση της ιστορίας των ευρέων κοινωνικών αλλαγών με την

ιστορία των ατομικών υπάρξεων. Έτσι, η μικροϊστορία και η ιστορία «από τα κάτω» αποτελεί συμπλήρωμα στις αναλύσεις μεγάλης κλίμακας των εκπαιδευτικών, πολιτικών και κοινωνικών διαδικασιών. Σημαντική μεθοδολογική αρχή αποτελεί το μοντέλο της πολιτισμικής ανθρωπολογίας του Geertz: α) σημειολογική προσέγγιση μέσω της πυκνής περιγραφής, β) σύλληψη του άλλου όπως είναι, γ) επαφή με την κουλτούρα του ατόμου δ) έμμεση αποκρυπτογράφηση των (σχολικών) εμπειριών του. Η ερμηνευτική μελέτη της κουλτούρας διενεργείται μέσα από μοναδικά φαινομενικά ασήμαντα σημεία. Η πρόσβαση στο σχολικό παρελθόν γίνεται μέσα από ίχνη, σημεία και συμπτώματα. Η ιστορία «από τα κάτω» ασχολείται με έναν κόσμο σε μικρή κλίμακα.

A04 Ιστορία της Ελληνικής Εκπαίδευσης

A04 01 Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης

Στο σεμινάριο αναλύονται οι ιδέες της Νέας Αγωγής και οι επιρροές της στην ελληνική εκπαίδευση, σε μία εποχή η οποία αντικατοπτρίζει πολύ καθαρά τις ποιοτικές αλλαγές που πραγματοποιούνται στην εκπαίδευση. Την περίοδο αυτή διαμορφώθηκαν μέσα από την *‘ανθρωπολογική στροφή’*, όπως εκφράστηκε από τον Helmuth Plessner, τον Hermann Nohl, τον Max Scheler ή τις φιλοσοφικές ιδέες του Wilhelm Dilthey, νέες ιδέες της παιδαγωγικής ανθρωπολογίας. Πρόκειται για μία προσπάθεια προσδιορισμού μίας νέας *‘εικόνας’* (Bild-Bildung) του παιδαγωγού μέσα από μία ανθρωπολογική προσέγγιση των μεγεθών της εκπαίδευσης. Πρόκειται για ένα νέο επιστημονικό παράδειγμα που αντιτίθεται έντονα στη νορμιστική παιδαγωγική του Herbart, την αυταρχική και διανοουμενίστικη εκπαίδευση αλλά και την αποξένωσή της. Μέσα από μία νέα *‘αίσθηση για τη ζωή’*, θα δημιουργηθούν τα κινήματα του *Σχολείου Εργασίας*, των *Εξοχικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων* και της *Εκπαίδευσης ως Τέχνης*. Πολλοί Έλληνες παιδαγωγοί είχαν σπουδάσει στις αρχές του 20^{ου} αι. στη Γερμανία και επηρεάστηκαν από το κίνημα της Νέας Αγωγής, η οποία στην περίοδο αυτή δίνει έμφαση, όπως ορίζει χαρακτηριστικά, στην εκπαίδευση *‘από το παιδί’* και για *‘το καλό του νέου ανθρώπου’*.

A04 02 Ο “Αρχαίος κόσμος” στη Νεοελληνική Εκπαίδευση

Στο μάθημα εξετάζεται το σύνολο του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού, και ειδικότερα η διδασκαλία πτυχών του «αρχαίου κόσμου» στην υποχρεωτική εκπαίδευση (μέσα από μια ιστορική θεώρηση που αναδεικνύει την πολυπλοκότητα του κλασσικού παρελθόντος-χωρίς τους εξωραϊσμούς του). Ένα πρόβλημα που εξετάζεται στην νεοελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα είναι η κλασικιστική, φορμαλιστική αντιμετώπιση των αρχαίων που μεταμορφώνεται σε στείρο βερμπαλισμό και αναχρονισμό. Ερωτήματα που συζητούνται και αναλύονται είναι τα ακόλουθα: Πότε και με ποιο τρόπο η αρχαιότητα θεωρήθηκε «τόπος» καταγωγής του ευρωπαϊκού πολιτισμού; Πότε και με ποιο τρόπο ο αρχαίος ελληνορωμαϊκός κόσμος έγινε ο καθρέφτης μέσα από τον οποίο η Ευρώπη άρχισε να βλέπει το δικό της πρόσωπο; Οι αρχαιοελληνικές ευρωπαϊκές ρίζες που συνιστούν ιστοριογραφική άποψη των πρόσφατων δεκαετιών ήταν μια πραγματικότητα που έλαβε χώρα μέσα στα ευρωπαϊκά συμφραζόμενα του 17ου και του 18ου αιώνα. Και επειδή το παρελθόν υπόκειται σε ιδεολογικές χρήσεις, στο μάθημα επιχειρείται η σύγκριση έργων που

κυκλοφόρησαν στις αρχές και στα τέλη του 20ού αιώνα και αναλύονται οι διαφορετικές προσλήψεις του αρχαίου κόσμου σ' αυτά, βάσει των αξιών και ιδεωδών της κάθε εποχής. Διατρέχοντας το πλαίσιο της πρόσληψης της αρχαιότητας («ελληνορωμαϊκής» και «μη ελληνορωμαϊκής»), το μάθημα διανοίγεται και σε μια πιο ευρεία προβληματική, εκείνης της ευρωπαϊκής αυτοσυνειδησίας και ταυτότητας. Χρησιμοποιώντας την ανάλυση λόγου και περιεχομένου διερευνώνται οι ρόλοι των εκπαιδευτικών που ανασηματοδοτούν και διαχέουν την ιδεολογία, αλλά και των ίδιων των μαθητών, που δεν εκλαμβάνονται πλέον ως «άγραφοι χάρτες», αλλά ως φορείς κοινωνικών σημασιών για το αρχαίο παρελθόν. Πρωταρχικός στόχος είναι να διαπιστωθεί ο βαθμός ανταπόκρισης εκπαιδευτικών και μαθητών στα νέα ζητούμενα της ιστορικής επιστήμης και της διδακτικής μεθοδολογίας όσον αφορά την παρουσία του «αρχαίου κόσμου» στα ποικίλα μαθήματα του σχολικού προγράμματος (όχι μόνο στην ιστορία, αλλά και στη γλώσσα, τη μελέτη περιβάλλοντος, τη γεωγραφία, την κοινωνική και πολιτική αγωγή, κλπ.), όπως επίσης και ο βαθμός προσαρμογής τους στα νέα δεδομένα που δημιουργούν η πολιτισμική της ευρωπαϊκής ενοποίησης και της παγκοσμιοποίησης. Τέλος, γίνεται αναφορά σε εκπαιδευτικά προγράμματα και σε αντίστοιχα διδακτικά υλικά.

A04 03 Η παιδεία στην Κρήτη (1898-1913)

Η Κρητική Πολιτεία, καθ' όλη τη διάρκεια της πορείας της μέχρι την Ένωση της με την Ελλάδα, έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την παιδεία του Κρητικού λαού. Από το 1899 έως το 1912 δημοσιεύονται ποικίλα εκπαιδευτικά Νομοθετικά Διατάγματα και εκπονούνται σημαντικά Σχέδια νόμου. Το μάθημα έχει ως αντικείμενο την εκπαίδευση την περίοδο αυτή, που πολλοί ονόμασαν “χρυσό αιώνα της Κρήτης”, τότε που οι Κρητικοί μέσα στις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που επικρατούσαν (αρμοστεία του πρίγκιπα Γεωργίου, Επανάσταση του Θερίσου, αρμοστεία Αλέξανδρου Ζαΐμη, κατάργηση της αρμοστείας από την Κρητική Βουλή, τα γεγονότα έως την Ένωση με την άμεση ή έμμεση εμπλοκή των Μεγάλων Δυνάμεων, κλπ.) επιδίδονται με ιδιαίτερο ζήλο στην εκπαιδευτική τους ανόρθωση και την πνευματική τους αναδημιουργία. Συγκεκριμένα μελετάται η δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση και η γενικότερη εκπαιδευτική πολιτική της Κρητικής Πολιτείας, οι κυριότεροι Οργανισμοί της Δημόσιας Εκπαίδευσης, οι τύποι, η λειτουργία και ο αριθμός των σχολείων, διάφοροι κανονισμοί, ο τρόπος διορισμού των εκπαιδευτικών, αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα, σχολικά εγχειρίδια, οι εξετάσεις εκπαιδευτικών και μαθητών, ποινές, σχολικά κτήρια, κλπ., η εκπαίδευση των ετεροθρήσκων (μουσουλμάνων, ισραηλιτών κλπ.). Παράλληλα, διερευνώνται οι βαθύτερες ιδεολογικές και κοινωνικές ζυμώσεις και προσανατολισμοί της εποχής, τόσο σε μικροεπίπεδο (ενδο-εκπαιδευτικό πεδίο) όσο και σε μακροεπίπεδο (εξω-εκπαιδευτικό περικείμενο). Στο μάθημα παρουσιάζονται άγνωστες πτυχές της τοπικής εκπαιδευτικής ιστορίας και εξετάζονται ζητήματα της ιστορίας της εκπαίδευσης σε τοπικό, εθνικό και διεθνικό επίπεδο, αναδεικνύοντας παράλληλα στοιχεία που φαίνεται να συνέβαλαν γενικότερα στην εξέλιξη της ιστορικο-πολιτιστικής ταυτότητας του νησιού. Η Κρήτη, ως γνωστόν, βρίσκεται την περίοδο αυτή υπό την εποπτεία των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων και δέχεται ποικίλες επιδράσεις τόσο από την Ελλάδα, όσο και από την Ευρώπη.

A04 05 Νεοελληνικός διαφωτισμός

Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός ως ιδεολογικό, παιδαγωγικό, γλωσσικό και φιλοσοφικό ρεύμα επιχείρησε να μεταφέρει ιδέες και αξίες του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού στον υπόδουλο ελληνικό χώρο, με στόχο την απελευθέρωση του πνεύματος από τις προλήψεις, τις δεισιδαιμονίες, την αυθεντία του κράτους και της εκκλησίας και την επικράτηση του ορθού λόγου, της πνευματικής και θρησκευτικής ελευθερίας, και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Στο πλαίσιο του μαθήματος προσεγγίζονται τα ζητήματα της εκπαίδευσης, και μάλιστα της σχολικής, κατά τις παραμονές της Επανάστασης με αφετηρία τους νέους όρους που τέθηκαν από το ρεύμα του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Τα σχολεία αναγνωρίστηκαν ως μέσο διάδοσης μιας νέας παιδείας που είχε προκύψει μέσα από την οικονομική ανάπτυξη και την επικοινωνία με τις ιδέες της Δύσης σε όλα τα στρώματα του ελληνικού πληθυσμού και ως όχημα για την πνευματική αναγέννηση των υποδούλων. Από το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα, οι εκπρόσωποι του Νεοελληνικού Διαφωτισμού πρότειναν την εφαρμογή ενός καινούργιου συστήματος διδασκαλίας, που είχε ως σκοπό την παράλληλη διαμόρφωση παιδαγωγικών αρχών, οι οποίες θα οδηγούσαν στη γένεση ενός νέου ανθρώπου. Μέσα σε αυτά τα δεδομένα διερευνώνται οι ιδέες τριών εκπροσώπων του Διαφωτισμού: του Δημητρίου Καταρτζή ή Φωτιάδη, του Ιώσηπου Μοισιόδακα και του Ρήγα Βελεστινλή. Οι τρεις αυτοί εκπρόσωποι με βάση το ευρύτερο φαινόμενο της συντελούμενης κοινωνικοπολιτικής και πολιτισμικής αλλαγής στα Βαλκάνια και την Ευρώπη του 18ου αιώνα προσφέρονται ως παράδειγμα μελέτης για την επαγωγική σπουδή του νεοελληνικού φιλοσοφικο-ηθικού, κοινωνικοπολιτικού και παιδαγωγικού στοχασμού της περιόδου αυτής σε συνάρτηση με τη σπουδή της φιλοσοφικής, πολιτικής και παιδαγωγικής σκέψης και άλλων στοχαστών του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Ο Ιώσηπος Μοισιόδακας (1730-1800), ο οποίος είχε επηρεαστεί από τις φιλοσοφικές ιδέες του Τζων Λοκ και ήταν θερμός υποστηρικτής του Βολταίρου και πολέμιος του σχολαστικισμού και των παλαιών παιδαγωγικών ιδεών, με το έργο του «Πραγματεία περί παιδων Αγωγής ή Παιδαγωγία, Βενετία, 1799» εισήγαγε παιδαγωγικές θεωρίες οι οποίες συμβάδιζαν με την ανανεωτική προσπάθεια του Διαφωτισμού. Ο Δημήτριος Καταρτζής ή Φωτιάδης (c.1730-1807) παράλληλα με το επιστημονικό και φιλοσοφικό σύστημα που συγκρότησε, και τις αντιλήψεις του για την απλή ελληνική γλώσσα, πρότεινε και μια εκπαιδευτική μέθοδο. Απασχολήθηκε με τη σύσταση και οργάνωση σχολείων, τη μέθοδο διδασκαλίας και την αγωγή. Τέλος ο Ρήγας (1757-1798) επηρεασμένος από τον γαλλικό πνεύμα με τα έργα του «Σχολείον των ντελικάτων εραστών», «Φυσικής απάνθισμα», «Το Σύνταγμά του», κλπ. ενδιαφέρθηκε για την εκπαίδευση των υπόδουλων βαλκανικών λαών, γνωρίζοντας πως μέσα από την αναγέννηση της παιδείας θα έρθει και η απελευθέρωσή τους.

A04 06 Τοπική ιστορία: Ιστορίες σχολείων

Ένα σημαντικό και οικείο στους φοιτητές/ -τριες και μελλοντικούς εκπαιδευτικούς πεδίο-θέμα της τοπικής ιστορίας σχετίζεται με την ιστορία των σχολείων. Η θεματολογία του πεδίου αυτού είναι ευρεία, καθώς ο χώρος της εκπαίδευσης δεν σχετίζεται μόνο με την εκπαίδευση, αλλά και με την μεταβίβαση γνώσεων και δεξιοτήτων. Το μάθημα επικεντρώνεται στις ιστορίες σχολείων, όπου οι βασικές πηγές για την τεκμηρίωση του θέματος είναι πιο εύκολα προσιτές, (όπως π.χ. το αρχείο των σχολείων). Στην ιστορία ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος διερευνούνται οι λόγοι που οδήγησαν στην ίδρυση του συγκεκριμένου σχολείου, οι κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανάγκες

που κλήθηκε να καλύψει, οι οικονομικο-πολιτικές εξελίξεις, η κοινωνική διαστρωμάτωση μαθητών και εκπαιδευτικών, οι κοινωνικές μεταβολές της ευρύτερης περιοχής όπου εντάσσεται το σχολείο, η ιστορία του κτηρίου, η διάταξη των χώρων, οι δρόμοι γύρω από το σχολείο, ο σχολικός κήπος, το ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα, η βιβλιοθήκη του, το περιεχόμενό της, τα διάφορα εποπτικά μέσα· ενώ για την μαθητική κίνηση και τις επιδόσεις των μαθητών, τις παραβατικές ή αποκλίνουσες συμπεριφορές τους (τα ποικίλα συμβάντα) αξιοποιούνται τα μαθητολόγια, οι καρτέλες ελέγχου των μαθητών, τα πιστοποιητικά σπουδής, οι γενικοί και ειδικοί έλεγχοι, τα πρακτικά των συνεδριάσεων των εκπαιδευτικών, κλπ. Εξετάζονται, επίσης, θέματα διδακτικού προσωπικού (προσόντα και ικανότητες, φύλο, κλπ.), όπως περιγράφονται σε εκθέσεις επιθεωρητών, ενώ το ημερολόγιο του σχολείου αποτελεί μια καλή πηγή για τα ιστορικά γεγονότα. Ενδιαφέρουσες πληροφορίες μπορούν να παρέχουν και οι διάφορες φωτογραφίες των σχολικών εκδηλώσεων. Οι ιστορίες των σχολείων εντάσσονται στο πλαίσιο της τοπικής ιστορίας, της τοπικής εκπαιδευτικής ιστορίας ως μελέτες περίπτωσης, παραδείγματα μικροϊστορίας και ιστορίας «από τα κάτω» (μικροκλίμακα, «επιμονή στην λεπτομέρεια», ιστορία του ατομικού, αξιοποίηση της βιωμένης εμπειρίας, προφορική ιστορία).

A05 Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

A05 01 Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης

Ο θεσμός του σχολείου. Λειτουργίες της εκπαίδευσης. Εκπαίδευση και κοινωνική κινητικότητα. Οι εκπαιδευτικές ανισότητες και η ερμηνεία τους. Η γενετική αντίληψη, η θεωρία του πολιτιστικού κεφαλαίου, οι ριζοσπαστικές θεωρίες, η συνολική θεώρηση του φαινομένου. Η εκπαιδευτική πολιτική και οι εκπαιδευτικές ανισότητες.

A05 02 Ελληνική κοινωνία και εκπαίδευση

Ανάλυση της Ελληνικής κοινωνίας -από την εποχή της επανασύστασης του Ελληνικού κράτους ως σήμερα- στις βασικές της δομές, δηλαδή, ως προς την οικονομική, την πολιτική εξέλιξη και ως προς τον τρόπο διαφοροποίησης των κοινωνικών στρωμάτων. Οι επιπτώσεις των κοινωνικών αυτών μεταβολών στον τρόπο καταμερισμού της εργασίας και ο ρόλος της εκπαίδευσης στη διαδικασία αυτή, όπως νοήθηκε με τις προτεινόμενες κάθε φορά εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις.

A05 03 Ισότητα των δύο φύλων και εκπαίδευση

Οι κυριότερες εξελίξεις και το STATUS ισότητας των δύο φύλων σε διάφορους τομείς. Ιστορική αναδρομή. Ο ιδιαίτερος κοινωνικός ρόλος του κάθε φύλου και οι προκαταλήψεις στα αναλυτικά προγράμματα και τα σχολικά βιβλία. Ισότητα των δύο φύλων και προσχολική αγωγή. Ισότητα των δύο φύλων, αυτοαντίληψη και σχολική επίδοση. Περιορισμός των εμποδίων ισότητας των δύο φύλων. Μέθοδοι και τεχνικές για την προώθηση δίκαιης αντιμετώπισης.

A05 04 (πρώην A06 06) Κοινωνιογλωσσολογία

Το μάθημα αποτελεί μία εισαγωγή στην Κοινωνιογλωσσολογία με έμφαση στις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

Διαστάσεις ποικιλότητας της γλώσσας: διαφοροποίηση (α) με βάση την *κατανομή των γλωσσικών ποικιλιών στον χώρο* (γεωγραφικές διάλεκτοι, γλώσσα # διάλεκτος/ ιδίωμα), (β) με

βάση κοινωνικά χαρακτηριστικά (κοινωνικές διάλεκτοι κ.α.), (γ) με βάση χαρακτηριστικά της περιστασης επικοινωνίας (λειτουργικές διάλεκτοι, κ.α.) και (δ) λόγω της συνύπαρξης/επαφής γλωσσών (διγλωσσία (bilingualism), κοινωνική διγλωσσία (diglossia)).

Γλωσσικές στάσεις, στερεότυπα και προκαταλήψεις (λ.χ. γλώσσα και φύλο). Κοινωνιο-γλωσσική ανισότητα και εκπαίδευση.

Γλωσσική χρήση και επιλογή σε δίγλωσσες κοινότητες. Γλωσσική διατήρηση και μετακίνηση. Μειονοτική γλώσσα, γλωσσική μειονότητα. Οι μειονοτικές γλώσσες στην Ελλάδα. Η πολιτική της Ευρώπης για τις μειονοτικές γλώσσες.

A05 05 Προβλήματα της σημερινής ελληνικής εκπαίδευσης

Ανάλυση του ρόλου του εκπαιδευτικού συστήματος στους διάφορους αναπαραγωγής της σημερινής ελληνικής κοινωνίας.

A05 Π06 Το φύλο στην ιστορία της εκπαίδευσης

Η ιστορία των γυναικών, ως ιστοριογραφικό πεδίο, αμφισβητώντας ανδροκεντρικές απόψεις για τη ιστορία γενικά, εξετάζει τις σχέσεις ανάμεσα στα δύο φύλα ως κοινωνικές σχέσεις, που διαμορφώνουν την ιστορική πραγματικότητα, η οποία μεταβάλλεται και αναδιατυπώνεται. Έτσι, οι αναπαραστάσεις του φύλου διαπερνούν και διαμορφώνουν έννοιες και κατηγορίες που συνδέονται αναγκαστικά με την ιστορία και των δύο φύλων. Στο μάθημα θα παρουσιαστούν η συγκρότηση του πεδίου της ιστορίας του φύλου και οι θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις που άλλαξαν την ιστοριογραφική πρακτική τα τελευταία χρόνια στο χώρο της ιστορίας και ειδικότερα της ιστορίας της εκπαίδευσης. Έμφαση θα δοθεί στον διεπιστημονικό χαρακτήρα ορισμένων όρων και εννοιών που απασχολούν την ιστορία του φύλου, καθώς και στα πεδία στα οποία η χρήση της ιστορικής κατηγορίας του φύλου και η σχέση της με άλλες κατηγορίες επέφερε ευρύτερες μετατοπίσεις στην οπτική του εκπαιδευτικού παρελθόντος. Θα εξεταστούν, επίσης, ιστορικά οι αναπαραστάσεις για τα φύλα που διαχέονταν από τις κυρίαρχες ή ανερχόμενες κοινωνικές ομάδες, καθώς και η παρέμβαση και ο έλεγχος των κρατικών και εκκλησιαστικών θεσμών στην οικογένεια και γενικότερα στην κοινωνία και την ιστορία της εκπαίδευσης. Θα παρουσιαστούν μελέτες γύρω από την «έξοδο» των γυναικών προς την εκπαίδευση και την αγορά εργασίας και τις επιπτώσεις της στη συγκρότηση του οικιακού και κοινωνικού χώρου τους. Με βάση την ελληνική περίπτωση, θα διερευνηθούν οι όροι και ιδεολογικές διεργασίες, σύμφωνα με τους οποίους οι σωματικές διαφορές των δύο φύλων στον 19^ο αιώνα και αρχές 20ού θεωρήθηκαν ότι προσδιόρισαν θεμελιακά διαφορετικές ψυχικές, πνευματικές και ηθικές ιδιότητες, προ-καθορίζοντας αφενός τον διαφορετικό «προορισμό» ανδρών και γυναικών στην κοινωνία, και ταυτίζοντας αφετέρου τους πρώτους με τον δημόσιο χώρο και τις δεύτερες με τον ιδιωτικό χώρο και την οικογένεια. Παράλληλα θα εξεταστούν και κείμενα γραμμένα από «ειδικούς», όπως παιδαγωγούς ή γιατρούς, από την πνευματική «ελίτ», και από εγγράμματες γυναίκες του 19ου αιώνα στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα θα χρησιμοποιηθούν και σχολικά τεκμήρια μαθητριών και μαθητών. Τέλος, το μάθημα θα ασχοληθεί και με τη χρήση του φύλου στην ιστοριογραφία της παιδικής ηλικίας.

A06 Διαπολιτισμική Παιδαγωγική

A06 01 Μετανάστευση και Εκπαίδευση

Εισαγωγή και αποσαφήνιση εννοιών:

- α) Βασικές έννοιες
- β) Οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές, γεωγραφικές διαστάσεις της μετακίνησης πληθυσμών
- γ) Παλιές και νέες μορφές μετανάστευσης
- δ) Η Ελληνική διασπορά (ιστορική και μεταναστευτική)

Θεωρητική προσέγγιση του φαινομένου της μετακίνησης πληθυσμών

- α) Θεωρητική προσέγγιση του φαινομένου της μετανάστευσης
- β) Η ελληνική μετανάστευση
- γ) Η Ελλάδα ως χώρα υποδοχής μεταναστών και παλιννοστούντων

Μορφές κοινωνικής οργάνωσης των μεταναστών σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες

- α) Οργάνωση των Ελλήνων στη / στο: Γερμανία, Καναδά, Αυστραλία, Η.Π.Α, Παρευξείνιες χώρες
- β) Οργάνωση των μεταναστών στην Ελλάδα

Μορφές εκπαίδευσης των παιδιών των μεταναστευτικών / μειονοτικών ομάδων

- α) Η κύρια εκπαίδευση και η θέση των μεταναστών σ' αυτή
- β) Παράλληλες μορφές εκπαίδευσης
- γ) Διαπολιτισμικές και διγλωσσικές μορφές εκπαίδευσης: η περίπτωση των Ελλήνων της διασποράς
- δ) Η εκπαίδευση των «πολιτισμικά διαφορετικών» στην Ελλάδα

V. Δόμηση ταυτότητας σε μεταναστευτικά περιβάλλοντα

- α) Η περίπτωση της ελληνικής διασποράς
- β) Η περίπτωση της Ελλάδας ως χώρας υποδοχής/διαμονής μεταναστών

A06 Π02 Υ Θέματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής

Εισαγωγή και αποσαφήνιση βασικών εννοιών

I. Πολιτισμική Ομοιογένεια πολιτισμική ετερογένεια

1. Προ-νεωτερικές – πολυεθντικές κοινωνίες
2. Νεωτερικότητα και εθνικό κράτος
3. Μετανεωτερικές(;) «πολυπολιτισμικές» κοινωνίες

II. Μετακινήσεις των πληθυσμών (μετανάστευση) παλαιότερα και σήμερα

Θεωρητική προσέγγιση του φαινομένου της μετανάστευσης

Ελληνική μετανάστευση- «Απόδημος Ελληνισμός» - Παλιννόστηση

Μεταψυχροπολεμικές εξελίξεις και η εξέλιξη της Ελλάδας ως χώρας υποδοχής μεταναστών

III. Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και πολυπολιτισμικότητα

Εμφάνιση και εξέλιξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη

Προσπάθειες θεσμικής αντιμετώπισης της «γλωσσικής πολυμορφίας»

Σχετικά πολιτικά κείμενα

IV. Μορφές εκπαίδευσης σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες

Η περίπτωση της Γερμανίας, της Σουηδίας, της Γαλλίας και του Βελγίου

Η περίπτωση της Αυστραλίας

V. Η εκπαίδευση των παλινοστούτων και των αλλοδαπών στην Ελλάδα

Ιστορική εξέλιξη του ζητήματος

Θεσμικά μέτρα

Εκπαιδευτική πράξη

Η «Διαπολιτισμική Παιδαγωγική» στην Ελλάδα

VI. Διαπολιτισμική αγωγή και εκπαίδευση ως απάντηση στην πολυπολιτισμικότητα και την πολυγλωσσία

1. Αφετηρίες και στόχοι

2. Εκπαιδευτικοί τομείς παρέμβασης

3. Ανοιχτά θεωρητικά ζητήματα

Προβλήματα και προοπτικές

A06 03 Διπολιτισμικές - Διγλωσσικές και Διαπολιτιστικές διαστάσεις της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας

Η διδασκαλία της Ελληνικής σε άτομα ελληνικής καταγωγής στο εξωτερικό (ομογενείς, απόδημους) ή σε παλινοστούτες Έλληνες και αλλοδαπούς στην Ελλάδα διαφοροποιείται σημαντικά από τη διδασκαλία της ως μητρικής γλώσσας σε Έλληνες μαθητές στην Ελλάδα. Η διαφοροποίηση αυτή έγκειται κυρίως στις διαφορετικές κοινωνικοπολιτισμικές προϋποθέσεις των μαθητών και εκφράζεται τόσο στους στόχους όσο και στο περιεχόμενο της διδασκαλίας. Το σεμινάριο στοχεύει στην εισαγωγή των ενδιαφερομένων στη "Διδακτική της Δεύτερης Γλώσσας" μέσω της πραγμάτευσης θεμάτων που αφορούν: στη σχέση πρώτης και δεύτερης γλώσσας, στη διδασκαλία της ελληνικής στους απόδημους, στη διδασκαλία της ελληνικής σε παλινοστούτες, στη διδασκαλία της ελληνικής σε "ξένους" και "μειονοτικούς" μαθητές στην Ελλάδα, στην ανάλυση πακέτων γλωσσικού διδακτικού υλικού, στην παραδειγματική παραγωγή γλωσσικού διδακτικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

A06 07 Η διδασκαλία σε πολυπολιτισμικές τάξεις»

Στο μάθημα αυτό παρουσιάζονται καλές πρακτικές στην Ελλάδα αλλά και σε εκπαιδευτικά συστήματα διαφόρων χωρών που κινούνται στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής προσέγγισης ή/και έχουν στόχο την ομαλή ένταξη των πολιτισμικά διαφορετικών μαθητών στο σχολείο. Ειδική αναφορά γίνεται στα προγράμματα ΕΠΕΑΕΚ που υλοποιήθηκαν στη χώρα μας αλλά και στη Διασπορά κάτω από τον τίτλο των προγραμμάτων της *Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης* και στο υλικό που παρήχθη στο πλαίσιο αυτό.

A06 08 Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης

Θεωρητική προσέγγιση των εννοιών κουλτούρα/πολιτισμός, έθνος/λαός, εθνική, κοινωνική και πολιτισμική ταυτότητα.

Εισαγωγή στις θεωρίες της Συμβολικής διαντίδρασης, της Δραματουργικής προσέγγισης και του κοινωνικού κονστρουκτιβισμού.

A0610 Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη διασπορά

I. Εισαγωγή και αποσαφήνιση βασικών εννοιών. Διασπορά, Έλληνες της διασποράς, μετανάστευση, παλιννόστηση, πολιτισμός, πολιτισμοποίηση, επιπολιτισμός, πολιτισμική ταυτότητα, πολυπολιτισμικότητα, διαπολιτισμικότητα, αφομοίωση, ένταξη, πολιτισμός, πλουραλισμός, διπολιτισμικότητα, διγλωσσία.

II. Μεταναστευτικά ρεύμα και εγκατάστασή τους στις χώρες υποδομής. Κατηγορίες, αίτια, συνέπειες, παρουσία των Ελλήνων στο εξωτερικό.

III. Οργάνωση των ελληνικών παροικιών στη Διασπορά

IV. Θεσμικά μέτρα του κέντρου για την ελληνική διασπορά

Μορφές και φορείς ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης. Κοινωνικοί χώροι χρήσης της ελληνικής γλώσσας, δίγλωσσα προγράμματα εκπαίδευσης στην ελληνική παροικία, διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερη και ως ξένη γλώσσα, διδακτικό προσωπικό, μαθητικό δυναμικό

Αναλυτικά προγράμματα-διδακτικά υλικά. Πρόγραμμα Παιδεία Ομογενών.

A06 11 Η διδασκαλία της Ιστορίας στην ελληνική διασπορά

Σήμερα, ίσως περισσότερο από ποτέ, η ιστορία θέτει ως αποστολή της να προετοιμάσει τα άτομα να γίνουν πρωταγωνιστές σε κοινωνίες πολυπολιτισμικές και παγκοσμιοποιημένες και ως εκ τούτου κινητικές, αβέβαιες και ανοιχτές, να διαθέτουν γνώσεις που θα τους επιτρέπουν ένα επαρκή ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό προσανατολισμό σε τοπικό, εθνικό και διεθνικό / υπερεθνικό πλαίσιο. Στόχος του μαθήματος, το οποίο αναδύθηκε από τη δεκάχρονη και πλέον υλοποίηση του Προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, είναι να μνηθούν οι φοιτητές/ τριες στο θεωρητικό πλαίσιο και το πρόγραμμα σπουδών μιας ιστορικής εκπαίδευσης για την ελληνική Διασπορά, στη διδακτική αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της ιστορίας και του πολιτισμού, στην διαχείριση εκπαιδευτικών πολυμέσων στην σχολική πράξη. Το μάθημα επιχειρεί να ανταποκριθεί σε τρεις βασικές προκλήσεις: α) στα ζητήματα που θέτει ο υπό εξέλιξη επιστημονικός διάλογος σχετικά με την επιστημολογία και τη μεθοδολογία της διδακτικής της ιστορίας, β) στην ιδιαιτερότητα της ομάδας που απευθύνεται, δηλαδή των ελλήνων μαθητών/ τριών της Διασποράς και γ) στον ιδιαίτερο τρόπο διδασκαλίας και των μέσων εκμάθησης (e-learning history). Ιδιαίτερα η τρίτη πρόκληση (η διδασκαλία της ιστορίας και του πολιτισμού μέσω του διαδικτύου) θέτει καινούργια χαρακτηριστικά και αναδεικνύει σε παγκόσμια κλίμακα ένα έντονο ενδιαφέρον γύρω από την ενασχόληση μας με το παρελθόν. Η ιστορία και ο πολιτισμός στα νέα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα της εποχής επαναπροσδιορίζουν την προσέγγισή τους και ως ένα βαθμό διαφοροποιούν την «ανάγνωση» και διδασκαλία τους. Το παρόν εγχείρημα αναδεικνύει και αξιοποιεί παράλληλα με την ιστορία της Ελλάδας και την ιστορία των Ελλήνων της Διασποράς. Η ιστορία άλλωστε των Ελλήνων της Διασποράς δεν είναι αποκλειστικά η ιστορία της πατρίδας, ούτε βέβαια και μόνο η ιστορία της παροικίας, ή της χώρας διαβίωσης. Αναπόφευκτα είναι και τα τρία. Είναι μια συνθετική ιστορία, είναι μια ιστορία τρίτου χώρου (thirdspace history). Οι βασικές θεωρητικές αρχές του μαθήματος στηρίζονται, αφενός μεν, στην πρόοδο της ιστοριογραφίας και των πολιτισμικών σπουδών (cultural studies), αφετέρου δε, στις μελέτες γύρω από την εκπαίδευση των ελληνοπαίδων του εξωτερικού. Το πλαίσιο σχεδιασμού, η διδακτική προσέγγιση και ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του μαθήματος επιβάλλουν την παρουσίαση ενός εναλλακτικού ιστορικού λόγου με βασικό στόχο την ανάδειξη νέων πεδίων του ιστορικού, κοινωνικού και πολιτισμικού γίνεσθαι, με την παράλληλη αξιοποίηση του διαδικτύου (internet) και των δυνατοτήτων που παρέχει σε μαθητές και εκπαιδευτικούς (έγκριτες ιστοσελίδες δημόσιων και άλλων οργανισμών, φωτογραφίες, χάρτες, πίνακες κλπ.).

A07 Συγκριτική Εκπαίδευση

A07 01 Η Εκπαίδευση στις χώρες της Ευρώπης

Αναφορά σε επιστημολογικές όψεις και προβληματισμούς της Συγκριτικής Εκπαίδευσης ως επιστήμης. Προβλήματα σύγκρισης και συγκρισιμότητας. Παράγοντες/ μεταβλητές που συσχετίζονται με τη μελέτη των διαφόρων εκπαιδευτικών συστημάτων. Ανάλυση και κριτική προσέγγιση αντιπροσωπευτικών εκπαιδευτικών συστημάτων χωρών της ευρωπαϊκής ηπείρου (δομή, περιεχόμενα, σκοποί), με έμφαση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Συσχετισμοί με το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, αναφορά σε σύγχρονα διεθνή εκπαιδευτικά προβλήματα/ θέματα.

A07 02 Θέματα Ευρωπαϊκής και Οικουμενικής διάστασης στην Εκπαίδευση

Εννοιολογική προσέγγιση των όρων "ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση", "παγκόσμια διάσταση στην εκπαίδευση". Μεθοδολογικές προσεγγίσεις των παραπάνω εννοιών (τρόποι προσέγγισης των εννοιών και τρόποι υλοποίησης των στόχων που θέτουν). Εκπαιδευτική πολιτική και διαμόρφωση της "ευρωπαϊκής" και "παγκόσμιας συνείδησης". Μελέτες περιπτώσεων από το χώρο της εκπαίδευσης. Σύγχρονες απόψεις, τάσεις, αντιπαραθέσεις και προβλήματα που σχετίζονται με την ευρωπαϊκή και παγκόσμια διάσταση στην εκπαίδευση: μύθοι και πραγματικότητες.

A07 04 Η εκπαίδευση στον «Τρίτο Κόσμο»

Στο μάθημα παρουσιάζονται αντιπροσωπευτικά εκπαιδευτικά συστήματα από χώρες του λεγόμενου «Τρίτου Κόσμου» (Λατινική Αμερική, Αφρική, Νοτιο-ανατολική Ασία κ.λπ.). Αναλύονται βασικές εκπαιδευτικές πολιτικές των χωρών αυτών, αλλά κυρίως τα σημαντικότερα προβλήματά τους (αναλφαριθμητισμός, φτώχεια, πολιτικές αναταραχές, κ.λπ), τα οποία συνδέονται με την εκπαίδευση γενικότερα στον 21^ο αιώνα καθώς και με τους σύγχρονους προβληματισμούς ενόψει της παγκοσμιοποίησης.

A08 Διγλωσσία και διδακτική της Ελληνικής ως Δεύτερης/Ξένης Γλώσσας

A08Π01 Υ Διγλωσσία και Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας πρώην «Διγλωσσία και δίγλωσση εκπαίδευση» A06 Π04)

Στο μάθημα αυτό εξετάζονται: (i) όψεις της διγλωσσίας (bilingualism) ως κοινωνικό και ατομικό φαινόμενο, με έμφαση στη σχέση διγλωσσίας και εκπαίδευσης, και (ii) βασικές αρχές εκμάθησης και διδακτικής μιας γλώσσας ως δεύτερης, με έμφαση στην Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα στην Ελλάδα.

Θεματικές ενότητες: Η διγλωσσία ως κοινωνικό και παγκόσμιο φαινόμενο- Η διγλωσσία ως ατομικό φαινόμενο: Διαστάσεις και τυπολογίες- Εκμάθηση μιας δεύτερης γλώσσας στην παιδική ηλικία: βασικές ζητήματα-Φαινόμενα επαφής γλωσσών σε δίγλωσσους ομιλητές και δίγλωσσες κοινότητες (ανάμειξη κωδίκων, εναλλαγή κωδίκων, δανεισμός, κ.α.)- Γνωστικές θεωρίες για τη σχέση διγλωσσίας και εκπαίδευσης- Μορφές εκπαίδευσης που απευθύνονται σε δίγλωσσους μαθητές ή στοχεύουν σε διγλωσσία – Ζητήματα εκμάθησης μιας δεύτερης γλώσσας (Γ2) – Στοχοθεσία της διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας – Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας στην Ελλάδα και στο εξωτερικό- Η αξιοποίηση της πολυγλωσσίας στην τάξη προς την

κατεύθυνση της ανάπτυξης της γλωσσικής συνείδησης (*language awareness*) όλων των μαθητών.

A08 02 (πρώην A06 05) Ζητήματα διδακτικής της ελληνικής ως δεύτερης /ξένης γλώσσας

Η διγλωσσία ως ατομικό φαινόμενο και η σχέση της με την εκπαίδευση- Εκμάθηση μιας δεύτερης/ξένης γλώσσας στην παιδική ηλικία: βασικά ζητήματα- Στοχοθεσία της διδασκαλίας της Ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας – Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας στην Ελλάδα και στο εξωτερικό- Η συνδιδασκαλία δίγλωσσων μαθητών μέσα στις συμβατικές σχολικές τάξεις αλλά και σε ενισχυτικές δομές (Τάξεις Υποδοχής και Φροντιστηριακά Τμήματα).

A08 03 (πρώην A0609) Μοντέλα δίγλωσσης εκπαίδευσης

Στόχος του μαθήματος αυτού είναι η παρουσίαση και σύγκριση διαφόρων εκπαιδευτικών μοντέλων για δίγλωσσους μαθητές (παιδιά μεταναστών και αυτόχθονων γλωσσικών μειονοτήτων) σε διάφορες χώρες του κόσμου ως προς τις εκπαιδευτικές, γλωσσικές και κοινωνιο-ψυχολογικές διαστάσεις τους.

A10 Οργάνωση & Διοίκηση της Εκπαίδευσης

A10 01 Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης

Εισαγωγή στην έννοια της δημόσιας διοίκησης. Τα όργανα της δημόσιας διοίκησης - οι δημόσιοι υπάλληλοι: ο εκπαιδευτικός ως δημόσιος υπάλληλος. Το πειθαρχικό δίκαιο των δημοσίων υπαλλήλων. Οργάνωση και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης: Το δημοτικό σχολείο ως εκπαιδευτική μονάδα. Το εκπαιδευτικό προσωπικό των δημοτικών σχολείων. Το διοικητικό προσωπικό των δημοτικών σχολείων. Η παιδαγωγική καθοδήγηση των σχολείων (σχολικοί σύμβουλοι)

' Όργανα λαϊκής συμμετοχής στη διοίκηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

A10 02 Νομικό πλαίσιο και θεσμοί της Εκπαίδευσης

Στο πλαίσιο του μαθήματος:

- Συζητούνται θέματα διοικητικής οργάνωσης του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και συγκεκριμένοι εκπαιδευτικοί θεσμοί και η λειτουργικότητά τους στην αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος (Δ/ντής σχολικής μονάδας, προϊστάμενος εκπαίδευσης, ΠΔΕ, Σχολικός Σύμβουλος)
- αποσαφηνίζονται οι βασικές πηγές δικαίου, διάφορες νομικές έννοιες (νόμος, Π.Δ., Υ.Α, εγκύκλιος) καθώς και η λειτουργία τους στην εκπαιδευτική διοίκηση
- επίσης, μελετώνται θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής καθώς και οι παράγοντες (ιδεολογία, επιτροπές, συνδικαλιστικοί, φορείς, Ευρωπαϊκή Ένωση κλπ) που επηρεάζουν το σχεδιασμό, τη στοχοθεσία, την υλοποίησή της με παραδείγματα από τον ευρωπαϊκό αλλά και ελληνικό χώρο
- μέσα από την παρουσίαση των βασικών μεταρρυθμίσεων του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος αναλύεται ο ρόλος των ομάδων πίεσης στην υλοποίηση εκπαιδευτικών πολιτικών προτάσεων.

A10 03 Εκπαιδευτική Πολιτική και Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση (Διεθνής προβληματική και ελληνική περίπτωση)

Θεωρήσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής και τυπολογία των παραδειγμάτων σχεδιασμού και ανάλυσης Εκπαιδευτικής Πολιτικής και Μεταρρύθμισης. Εκπαιδευτική πολιτική και μεταρρύθμιση και σύγχρονα προβλήματα της μεταβιομηχανικής κοινωνίας. Ερμηνευτική Μέθοδος και Έρευνα στην Εκπαιδευτική Πολιτική και Μεταρρύθμιση. Ζητήματα μεθοδολογίας και επιστημολογίας για τη μελέτη της ελληνικής Εκπαιδευτικής Πολιτικής και Μεταρρύθμισης. Διδασκαλικός- Καθηγητικός συνδικαλισμός, Κοινοβουλευτισμός και Ελληνική Εκπαίδευση τον 20ο αιώνα. Το αίτημα της προόδου, οι θεωρίες του ανθρώπινου κεφαλαίου και οι ελληνικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις. Χαρισματική ιδεολογία και η επίδραση της στη διαμόρφωση της ελληνικής εκπαίδευσης. Ο ρόλος του ΥΠΕΠΘ, των φορέων δράσης, των ομάδων ενδιαφέροντος. Οι Επιτροπές Παιδείας και το αίτημα για διακομματική εκπαιδευτική πολιτική. Το Ελληνικό Πανεπιστήμιο και η αλληλόδραση του με την εκπαιδευτική πολιτική (μεταρρυθμιστικοί συσχετισμοί).

A10 04 Κράτος και Εκπαίδευση

Κράτος και Εκπαίδευση, Εξουσία και Γνώση (η σημαίνουσα σχέση). Κράτος, Υπουργείο Παιδείας, διοίκηση της εκπαίδευσης και εκπαιδευτική νομοθεσία (μελέτη περιπτώσεων). Παραδείγματα ανάλυσης της σχέσης Κράτους- Κοινωνίας – Εκπαίδευσης. Κράτος, εκπαιδευτική πολιτική και Ανώτατη Εκπαίδευση Το ζήτημα της κρίσης στην εκπαίδευση και ο ρόλος του Κράτους.

A10 05 Εκπαίδευση, "Κοινωνία της γνώσης" και μετα-βιομηχανική εποχή (Η "σύντομη" ιστορία και τα δέοντα προβλήματα)

Το εκπαιδευτικό σύστημα: «παιδί» της βιομηχανικής επανάστασης και διακύβευμα της μεταβιομηχανικής κοινωνίας. Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική και μετα-βιομηχανική κοινωνία (προγραμματικός λόγος και ρηματικές πρακτικές). Νεοευρωπαϊκός εκσυγχρονισμός, Κοινωνία της γνώσης, εκπαίδευση, εκπαιδευτικός και προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις. Επιμόρφωση-Μετεκπαίδευση Εκπαιδευτικών και Εκπαιδευτική Έρευνα στην κοινωνία της πληροφορίας. Εκπαιδευτική πολιτική, οικονομικές δομές, απασχόληση και εκπαίδευση ενηλίκων. Εκπαίδευση «ειδικών κατηγοριών» (Α.μ.Ε.Α., παιδιά με παραβατική συμπεριφορά κ. λπ.). Δια βίου και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση. Ανοιχτά Πανεπιστήμια και νέες μορφές εκπαίδευσης και εξειδίκευσης. Παγκοσμιοποίηση και εκπαίδευση.

A10 06 Η εκπαιδευτική πολιτική του Ελευθ. Βενιζέλου στην Κρήτη

Το μάθημα επιδιώκει πρώτον να συμβάλλει στην ανανέωση της συζήτησης για την εκπαιδευτική πολιτική του Βενιζέλου σε επίπεδο προθέσεων, σχεδιασμού και υλοποίησης, παρουσιάζοντας μια σειρά κειμένων προερχόμενων από την περίοδο που έζησε και έδρασε ο Βενιζέλος στην Κρήτη, και δεύτερον έρχεται να συμπληρώσει τις πρώτες μελέτες για τις προθέσεις των κυβερνήσεων του Βενιζέλου στα εκπαιδευτικά πράγματα της κυρίως Ελλάδας, «ανασύροντας» μια άγνωστη εν πολλοίς πτυχή της εκπαιδευτικής δράσης του έλληνα πολιτικού στη γενέτειρά του. Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ιστορία της εκπαιδευτικής πολιτικής στο τέλος του 19^{ου}

και το πρώτο τέταρτο του 20ού αιώνα μέσα από τη διερεύνηση των κυριότερων πτυχών της πολιτικής του Ελευθ. Βενιζέλου στο χώρο της εκπαίδευσης, με αφετηρία την Κρητική Πολιτεία και ενταγμένες στο κοινωνικοπολιτικό και ιστορικό γίνεσθαι της εποχής. Μεταξύ άλλων στο μάθημα εξετάζονται η φιλοσοφία και οι προσανατολισμοί του πολιτικού αυτού, το θεσμικό πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής του Βενιζέλου και της αρμοστειακής κυβέρνησης στην Κρήτη, η σχέση παιδείας και γλώσσας, οι σχέσεις εκκλησίας- πολιτείας στο χώρο της εκπαίδευσης, η σύνδεση του σχολείου με την αγορά εργασίας και η προσπάθεια αναχαίτισης του κλασικισμού, μεταρρυθμίσεις, στόχοι και προγράμματα της εποχής, κλπ. Με βάση τα διαθέσιμα τεκμήρια και για καθαρά μεθοδολογικούς λόγους, οι εκπαιδευτικές προθέσεις και πολιτικοί σχεδιασμοί του Ελευθερίου Βενιζέλου στην Κρήτη εντάσσονται αδρομερώς σε δύο περιόδους: α) στην περίοδο πριν την Αυτονομία, όπου ο Βενιζέλος αρχίζει να διατυπώνει δημόσια τις πολιτικές του ιδέες και να αρθρογραφεί κυρίως σε εφημερίδες, και β) στην περίοδο της Αυτονομίας, την οποία διαιρούμε σε δύο υποπεριόδους: β1) πριν την ρήξη του Βενιζέλου με τον αρμοστή (1898-1900) και β2) μετά το Θέρισο, προτού εκείνος αναλάβει την πρωθυπουργία στο ελεύθερο ελληνικό κράτος. Ειδικότερα θα μελετηθούν νομοσχέδια, νόμοι, πρακτικά Βουλής, κυβερνητικά και κομματικά προγράμματα των φιλελεύθερων, η αρθρογραφία για την παιδεία, ομιλίες και αγορεύσεις στη βουλή του Ελευθ. Βενιζέλου για την παιδεία, δημοσιεύματα στον τύπο για την εκπαιδευτική πολιτική του, δημοσιεύματα στο συνδικαλιστικό τύπο, κλπ. σε σύγκριση με τα πορίσματα της βιβλιογραφίας για τον Ελευθ. Βενιζέλο όταν ανέλαβε την εξουσία στην ελεύθερη Ελλάδα, ως προς τα θέματα της παιδείας

A10 07 Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική

Το μάθημα αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική και ιδιαίτερα της τελευταίας δεκαετίας. Οι νέες προκλήσεις στο μεταβαλλόμενο διεθνές πολιτικο-οικονομικό και πολιτιστικό περιβάλλον στην Ευρώπη, ο διεθνής οικονομικός ανταγωνισμός, η κοινωνία της γνώσης και οι δημογραφικές ανακατατάξεις επιδρούν στην εκπαίδευση και την κάνουν να βρίσκεται στο κέντρο της εκπαιδευτικής πολιτικής των κρατών-μελών της Ε.Ε. Σκοπός του μαθήματος είναι να αναλυθούν και να συζητηθούν οι ευρωπαϊκές συνθήκες, οι διακηρύξεις και οι στρατηγικές που αφορούν την κοινή ευρωπαϊκή πολιτική στο χώρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και η κριτική αποτίμησή τους στο πλαίσιο των εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών.

A10 08 Διεθνείς οργανισμοί και εκπαίδευση

Το μάθημα σκοπό έχει να παρουσιάζει τους κυριότερους διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με την εκπαίδευση, καθώς και αντιπροσωπευτικές έρευνές τους γύρω από την εκπαίδευση στον κόσμο, αλλά και δράσεις τους στον τομέα αυτό. Στο πλαίσιο αυτό αναφορά θα γίνει σε σημαντικά Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα που συνδέονται με την εκπαίδευση στην Ευρώπη και τον κόσμο και σε Διεθνείς Οργανισμούς όπως στην Unesco, στον ΟΟΣΑ, στην Unicef, κ.ά

A10Π09: Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης σε καταστάσεις συνάντησης πολιτισμών

Στόχος του μαθήματος είναι η μελέτη και εφαρμογή των νέων δεδομένων στην οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης στις σύγχρονες καταστάσεις συνάντησης πολιτισμών.

Στο πλαίσιο του μαθήματος συζητούνται οι βασικές έννοιες της εκπαιδευτικής διοίκησης και η επιρροή των οργανωτικών θεωριών στην ανάπτυξη διοικητικών δομών σε συνδυασμό με την αναγκαιότητα απορρόφησης και αξιοποίησης πολιτισμικών εισροών. Η συγκριτική παρουσίαση των διοικητικών δομών της εκπαίδευσης σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, παρέχει τα μεθοδολογικά εργαλεία για την αναδιάρθρωση της οργάνωσης και διοίκησης του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να ανταποκρίνεται στην προσπάθεια ενσωμάτωσης των νέων δεδομένων στην διοικητική του δομή.

A10Π10: Εκπαιδευτική πολιτική και θεσμοί της εκπαίδευσης: συγχρονικές και διαχρονικές όψεις

Στο πλαίσιο του μαθήματος αναλύεται η λειτουργία των διοικητικών δομών των εκπαιδευτικών συστημάτων, στον τομέα του σχεδιασμού και της υλοποίησης των εκπαιδευτικών πολιτικών, τόσο στον ελληνικό όσο και στον διεθνή (ευρωπαϊκό) χώρο. Εξετάζονται θέματα σχετικά με τις επιμέρους λειτουργίες και την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών θεσμών στην προσπάθεια προσαρμογής στα σύγχρονα δεδομένα, έχοντας σαν βάση την πορεία της ελληνικής εκπαίδευσης και την ευρωπαϊκή εμπειρία. Το μάθημα εστιάζεται αφενός στην ανάλυση του νομικού πλαισίου της εκπαιδευτικής διοίκησης και στη λειτουργία του ως εργαλείου εφαρμογής αλλαγών (ή μεταρρυθμίσεων) στην εκπαίδευση και αφετέρου στην αλληλεξάρτηση των θεσμών της εκπαίδευσης στην πορεία σχεδιασμού και υλοποίησης της εκπαιδευτικής πολιτικής.

A11 Διά βίου μάθηση-Εκπαίδευση Ενηλίκων

A11 01 (πρώην A12 01) Εισαγωγή στη Διά βίου μάθηση

Η έννοια το περιεχόμενο, η φιλοσοφία, η αναγκαιότητα, τα επίπεδα διάκρισης, το πλαίσιο υλοποίησης και αξιολόγησης και τέλος οι σύγχρονες πολιτικές για την δια βίου μάθηση, αποτελούν τα συστατικά στοιχεία του θεωρητικού πλαισίου του μαθήματος.

A11 02 Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Σκοπός του προσφερόμενου μαθήματος είναι να εισάγει τους φοιτητές στο χώρο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Η οριοθέτηση του πεδίου, οι κυριότερες θεωρητικές προσεγγίσεις του φαινομένου της ενήλικης μάθησης, και θέματα συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών και δυναμικής της ομάδας αποτελούν τα συστατικά του μαθήματος.

A11 03 Οι θεμελιωτές της εκπαίδευσης Ενηλίκων

Αντικείμενο του προσφερόμενου μαθήματος αποτελεί η διερεύνηση της σκέψης των κύριων εκπροσώπων της εκπαίδευσης ενηλίκων όπως: Dewey, Freire, Argyris, Knowles, Schoen, Gelpi, Cross, Horton, Lindeman, Houle (από τους παλαιότερους), Mezirow, Peris (από τους νεώτερους).

A11 04 Υ Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών με την χρήση Νέων Τεχνολογιών (E- Learning)

Αντικείμενο του προσφερόμενου μαθήματος αποτελεί η παιδαγωγική αξιοποίηση των προηγμένων μαθησιακών τεχνολογιών διαδικτύου για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση περιβαλλόντων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών.

Σκοπός του μαθήματος είναι η ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων, ώστε οι φοιτητές να είναι σε θέση να σχεδιάζουν, να οργανώνουν, και να αξιολογούν προγράμματα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών με την χρήση των ΤΠΕ

Δίνεται έμφαση σε ολοκληρωμένες δράσεις εκπαίδευσης εκπαιδευτικών με την χρήση των Τ.Π.Ε και ιδιαίτερα της τηλεδιάσκεψης από πανεπιστημιακά ιδρύματα και φορείς επιμόρφωσης στην Ελλάδα και διεθνώς. Αξιοποιείται η εμπειρία που έχει αποκτηθεί από την επιμόρφωση ομογενών εκπαιδευτικών στο πλαίσιο του προγράμματος ΠΑΙΔΕΙΑ ΟΜΟΓΕΝΩΝ.

A12 Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση

A12 01 Εισαγωγή στην Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Το προσφερόμενο μάθημα έχει σαν σκοπό να εξοικειώσει τους φοιτητές με την έννοια της Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Οριοθετείται το ιδεώδες της Ανοικτής Εκπαίδευσης, διερευνώνται οι σχέσεις της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με τους εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς θεσμούς, και αναλύονται σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται με μεθοδολογία και την οργάνωση των σπουδών.

A12 02 Διαδίκτυο και εκπαίδευση στην Κοινωνία της Γνώσης

Το προτεινόμενο μάθημα θα προσπαθήσει να αποδώσει σε έκταση και βάθος το διαμορφούμενο πλαίσιο του τομέα της εκπαίδευσης στην αναδυόμενη Κοινωνία της Γνώσης. Οι σύγχρονες τάσεις στην εκπαίδευση, η εκπαιδευτική αξιοποίηση του διαδικτύου, η αναλυτική παρουσίαση του παιδαγωγικού, κοινωνικού και τεχνολογικού πλαισίου της εκπαίδευσης το οποίο διαμορφώνεται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινωνίας της Γνώσης με έμφαση στις έννοιες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της Δια βίου Μάθησης αποτελούν τα κεντρικά σημεία του προσφερόμενου μαθήματος.

A12 03 Νέες τεχνολογίες και εκπαίδευση από απόσταση (E- Learning)

Το προτεινόμενο μάθημα αποτελεί μια εισαγωγή στην έννοια και το περιεχόμενο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με την χρήση των νέων τεχνολογιών και την παιδαγωγική αξιοποίηση του διαδικτύου. Το προσφερόμενο μάθημα αποτελεί μια εισαγωγική διερεύνηση του παιδαγωγικού, κοινωνικού και τεχνολογικού πλαισίου της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έτσι όπως αυτή διαμορφώνεται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινωνίας της Γνώσης.

A12 04 Εκπαίδευση από απόσταση: Σχεδιασμός εκπαιδευτικού υλικού

Στην σημερινή εποχή του Διαδικτύου και της ψηφιακής πληροφορίας η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εξαπλώνεται με ταχύτατους ρυθμούς ώστε να καλύψει τις σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες οι οποίες διευρύνονται συνεχώς.

Το προτεινόμενο μάθημα εστιάζει στον ρόλο που διαδραματίζει το εκπαιδευτικό υλικό (έντυπο και ψηφιακό) στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση καθώς και στους τρόπους που σχεδιάζεται και αναπτύσσεται το υλικό αυτό σε διαδικτυακά περιβάλλοντα μάθησης.

A12 05 Η Τηλεδιάσκεψη στο Σύγχρονο Σχολείο: Θεωρία και Πράξη

Ο σκοπός του μαθήματος είναι να εξοικειώσει τους φοιτητές με την έννοια και την σημασία της παιδαγωγικής αξιοποίησης της τηλεδιάσκεψης σε περιβάλλον δημοτικού σχολείου. Κομβικό σημείο του προσφερόμενου μαθήματος αποτελεί η απόκτηση γνώσεων και ανάπτυξη δεξιοτήτων σχετικών με τον παιδαγωγικό σχεδιασμό, οργάνωση και αξιολόγηση εναλλακτικών διδακτικών προσεγγίσεων με την χρήση προηγμένων τεχνολογιών σύγχρονης μετάδοσης και ιδιαίτερα της τηλεδιάσκεψης.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εμπλοκή των φοιτητών σε αυθεντικά πλαίσια και καταστάσεις διδασκαλίας και μάθησης μέσω τηλεδιάσκεψης αξιοποιώντας την εμπειρία που έχει αποκτηθεί στα πλαίσια του προγράμματος ΟΔΥΣΣΕΑΣ

A14 Εκπαίδευση εκπαιδευτικών

A14 01 Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού

Τα κίνητρα του εκπαιδευτικού επαγγέλματος. Σύγχρονες τάσεις στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Η επαγγελματοποίηση των εκπαιδευτικών. Ψυχοπαθολογία του εκπαιδευτικού επαγγέλματος. Ενδοϋπηρεσιακή κινητικότητα των εκπαιδευτικών. Ο εκπαιδευτικός στην Ενωμένη Ευρώπη.

A14 02 Επιμόρφωση εκπαιδευτικών

Η διαρκής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Βασικές έννοιες: επιμόρφωση, μετεκπαίδευση, δια βίου παιδεία κ.λπ. και η διάκρισή τους. Κίνητρα, ανάγκες, προσδοκίες, σχέδια που κινούν τους εκπαιδευτικούς για να επιμορφωθούν. Ψυχοπαιδαγωγικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών όταν βρίσκονται σε κατάσταση επιμόρφωσης.. Μέθοδοι και μέσα που ταιριάζουν στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Μοντέλα που προτάσσονται για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (ενδοσχολικό, αυτόνομο, ενδοπανεπιστημιακό κ.λπ).

A14 03 Εκπαίδευση εκπαιδευτικών στην Ευρώπη

Σκοπός του μαθήματος είναι να αναλυθούν και να ερμηνευθούν ορισμένα αντιπροσωπευτικά συστήματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ευρωπαϊών εκπαιδευτικών. Ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει στις εκπαιδευτικές πολιτικές που καθορίζουν την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε χώρες όπως η Αγγλία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Σουηδία, η Φινλανδία σε σύγκριση με την Ελλάδα, κ.λπ. Στο μάθημα αναλύονται τα κυριότερα προβλήματα που απασχολούν τον εκπαιδευτικό σήμερα στην Ελλάδα, την Ευρώπη και διεθνώς. Έμφαση θα δοθεί στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαίοι εκπαιδευτικοί σήμερα καθώς και στις μεταρρυθμίσεις στα Προγράμματα Σπουδών σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες που προκαλούν ριζικές αλλαγές στο χώρο της εκπαίδευσης των δασκάλων.

A14 04 Εκπαιδευτικός Συνδικαλισμός στην Ελλάδα και αλλού

Το μάθημα αναφέρεται στην ιστορία, εξέλιξη και δράση του εκπαιδευτικού συνδικαλισμού σε διάφορες χώρες, κυρίως σε χώρες της Ευρώπης. Έμφαση δίνεται στον εκπαιδευτικό συνδικαλισμό στην Ελλάδα σε σχέση με τα κυριότερα ζητήματα/ προβλήματα που έχουν απασχολήσει τον εκπαιδευτικό, κυρίως της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Γίνεται αναφορά στην ίδρυση της 'Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδος', στους κυριότερους σταθμούς της και στη λειτουργία της. Επίσης αναλύονται κείμενα από το επίσημο περιοδικό της, το «Διδασκαλικό Βήμα» και

εντοπίζονται οι σημαντικότερες παρεμβάσεις και προτάσεις των εκπαιδευτικών στο χώρο του συνδικαλιστικού κινήματος στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών μεταρρυθμιστικών προσπαθειών στην Ελλάδα σε διάφορες περιόδους (με ιδιαίτερη έμφαση στη μεταδικτατορική περίοδο).

A14Σ05 (σε συνεργασία) Η ιστορία του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού και η ανάπτυξη ‘καλών πρακτικών’ - βιωματικό εργαστήριο (ΚΕ.Μ.Ε.Ι.Ε.Δ.Ε)

Το Σεμινάριο σκοπό έχει να διερευνήσει θέματα της ιστορίας της εκπαίδευσης και του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού στο πλαίσιο του Κέντρου Μελέτης και Έρευνας της Ιστορίας της Εκπαίδευσης και του Διδακταλικού Επαγγέλματος –ΚΕΜΕΙΕΔΕ του Π.Τ.Δ.Ε. Βασικός στόχος είναι η βιωματική προσέγγιση πτυχών του παρελθόντος με σκοπό την ανάπτυξη ‘καλών πρακτικών’ για τον/την μελλοντικό εκπαιδευτικό. Οι πρακτικές αφορούν την σχολική επίπλωση, τα οπτικοακουστικά μέσα και υλικά, τα μέσα πειθαρχίας, τον μαθητικό εξοπλισμό, την αισθητική αγωγή-καλλιτεχνικά, τα εθνικά σύμβολα, τους τίτλους σπουδών, τα φυσιολογικά μέσα, το συσσίτιο, τη σχολική υγιεινή, την παλιά Παιδαγωγική Ακαδημία, τα σχολικά βιβλία κλπ. Η δυνατότητα αξιοποίησης του υλικού, έντυπου και εποπτικού του Κέντρου έχει επίσης ως στόχο την υποστήριξη δράσεων στο πεδίο της ιστορίας της εκπαίδευσης και του πολιτισμού, των εκπαιδευτικών συστημάτων και της εξέλιξης του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης από τη σύσταση του ελληνικού Κράτους μέχρι και σήμερα. Προς την κατεύθυνση αυτή σημαντική θεωρείται η ευαισθητοποίηση των μελλοντικών εκπαιδευτικών στην απόκτηση στάσεων σχολικού πολιτισμού, σεβασμού των σύγχρονων κανόνων της σχολικής ζωής, σεβασμού της σχολικής πολιτιστικής κληρονομιάς και περιουσίας, του σχολικού περιβάλλοντος και παράλληλα η ανάπτυξη θετικών στάσεων για την καθημερινή μέριμνα αναβάθμισής τους.

B. Τομέας Παιδαγωγικής Ψυχολογίας & Μεθοδολογίας της Έρευνας

B01 Γενική Ψυχολογία

B01 01 Y Εισαγωγή στη Γενική Ψυχολογία

Το μάθημα της *Γενικής Ψυχολογίας* αναφέρεται στην επιστημονική μελέτη της συμπεριφοράς και των νοητικών διεργασιών τα οποία είναι υποκείμενα των περιβαλλοντικών επιδράσεων. Μέσα στα πλαίσια του μαθήματος θα μελετήσουμε και κατανοήσουμε βασικές ψυχολογικές έννοιες, γνωστικές διεργασίες και θα παρουσιάσουμε ερευνητικά δεδομένα που τις υποστηρίζουν.

Το μάθημα της *Γενικής Ψυχολογίας* αποτελεί τη βάση για την μετέπειτα παρακολούθηση άλλων μαθημάτων ψυχολογίας και την επιστημονική κατάρτιση των μελλοντικών εκπαιδευτικών. Η μελέτη και κατανόηση των βασικών ψυχολογικών διεργασιών θεωρείται προϋπόθεση για την επίτευξη των διδακτικών στόχων του αναλυτικού προγράμματος.

Συγκεκριμένα, θα γίνει συστηματική μελέτη των ακόλουθων ενοτήτων: Ιστορική αναδρομή της εξέλιξης της ψυχολογίας, γνωστικό αντικείμενο της ψυχολογίας, σχολές σκέψης, κλάδοι ψυχολογίας, μέθοδοι διερεύνησης των ψυχολογικών φαινομένων και θέματα δεοντολογίας. Βιολογική βάση της συμπεριφοράς και των νοητικών γεγονότων. Κίνημα του συμπεριφορισμού: Συμπεριφοριστές, Νεοσυμπεριφοριστές, επιδράσεις στον τρόπο αντιμετώπισης του ατόμου.

Γνωστικές Διεργασίες: Προσοχή, αντίληψη, μνήμη, γλώσσα και σκέψη. Κίνητρα και η σχέση τους με τα συναισθήματα. Θεωρίες για την Οργάνωση της Προσωπικότητας – Δυσλειτουργικές Καταστάσεις και Συμπεριφορά. Στάσεις και συμπεριφορές ατόμων, λειτουργία τους μέσα στην ομάδα – Δυναμική της Ομάδας.

B01 02 Ανατομία και Λειτουργία του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος

Βιολογική βάση της συμπεριφοράς: Εξέλιξη και ωρίμανση του νευρικού συστήματος και ειδικά του εγκεφάλου. *Εγκέφαλος και συμπεριφορά:* εναλλακτικές απόψεις για τη σχέση εγκεφάλου και συμπεριφοράς, εξειδικευμένες εγκεφαλικές περιοχές για διαφορετικές λειτουργίες. *Νευρικά κύτταρα και συμπεριφορά:* κατηγορίες κυττάρων, μετάδοση σημάτων μέσω κυττάρων, πολυπλοκότητα διασυνδέσεων για μετάδοση πληροφοριών. Από τα νευρικά κύτταρα στη γνωστική λειτουργία. Γνωστική λειτουργία και φλοιός. Προσομοίωση γνωστικών λειτουργιών με τεχνητά νευρωνικά δίκτυα. Γλώσσα, μάθηση και μνήμη. Κυτταρικοί μηχανισμοί μάθησης και μνήμης. Το φύλο και ο εγκέφαλος. Συναισθηματικές καταστάσεις.

Αντίληψη και δράση: τα αισθητικά συστήματα, σχηματισμός οπτικής εικόνας, αντίληψη μορφής και κίνησης. Γενικές αρχές της αισθητηριακής επεξεργασίας, άγγιγμα και πόνος Ακοή, γεύση και οσμή. Όραση: από το μάτι στον εγκέφαλο. *Κίνηση και δράση. Η ρύθμιση της συμπεριφοράς.* *Σεξουαλική συμπεριφορά:* εξέλιξη, ορμόνες, νευρωνικές βάσεις. *Ομοιόσταση:* ενεργή ρύθμιση εσωτερικών καταστάσεων. Βιολογικοί ρυθμοί, ύπνος και όνειρα. *Συγκινήσεις και νοητικές διαταραχές:* Συγκινήσεις, επιθετικότητα και στρες. *Ψυχοπαθολογία:* Βιολογικές βάσεις των συμπεριφορικών διαταραχών. *Γνωστική νευροεπιστήμη.* Από τα νευρικά κύτταρα στη γνωστική λειτουργία. Μάθηση και μνήμη. Βιολογικές διαστάσεις, νευρωνικοί μηχανισμοί. Γλώσσα και γνωσίες. *Γονίδια, συναισθήματα και ένστικτα.* Γονίδια και συμπεριφορά. Το φύλο και ο εγκέφαλος. Συναισθηματικές καταστάσεις και κινητοποίηση (εγρήγορηση)

B01 03 Θέματα Γνωστικής Ψυχολογίας (Παράδοση)

Εισαγωγή στη Γνωστική Ψυχολογία: Ιστορική εξέλιξη της γνωστικής ψυχολογίας, μέθοδοι μελέτης των φαινομένων στα πλαίσια της γνωστικής ψυχολογίας. Γνωστική Νευροεπιστήμη: από τα νευρικά κύτταρα στη γνωστική λειτουργία. Αρχές που διέπουν την αρχιτεκτονική του γνωστικού συστήματος. Αναπαράσταση και αναδιοργάνωση της γνώσης. Η θεωρία του Νου: περιεχόμενο, δομή και φύση. Πρόδρομοι και πρώτες εκδηλώσεις της θεωρίας του Νου. Θεωρία του Νου και αυτισμός. Συνδεδειγμένα Μοντέλα (connectionist modeling) των γνωστικών διεργασιών. Επιλεκτική ιστορική εξέλιξη του συνδεδεισμού από το 1986. Οι βασικές αρχές της συνδεδειστικής προσέγγισης: Νευρωνική επεξεργασία των πληροφοριών. Σύμβολα και εξισώσεις. Αναπαράσταση της γνώσης στα συνδεδειγμένα μοντέλα. Αυτο-συνδέσεις: αρχιτεκτονική και λειτουργία τους. Ιδιότητες αυτο-συνδεδεισμένων αναμνήσεων. Ανταγωνιστικά δίκτυα. Συνδεδεισμός και γνωστική ανάπτυξη: στάδια ανάπτυξης – η πρόκληση του συνδεδεισμού, ανάπτυξη μονιμότητας του αντικειμένου, μοντελοποίηση της ανάπτυξης αναπαραστάσεων που παράγουν τη μονιμότητα του αντικειμένου. Συνδεδειγμένη νευροψυχολογία: προσομοίωση δυσλεξίας, μοντελοποίηση δυσλειτουργίας σημασιολογικής μνήμης, μοντελοποίηση δυσλειτουργίας

επεξεργασίας των πληροφοριών στη σχιζοφρένεια. Μοντέλα δικτύων για τη λειτουργία του εγκεφάλου.

B01 03 Θέματα Γνωστικής Ψυχολογίας (Σεμινάριο)

Στο σεμινάριο αυτό θα γίνει: α) παρουσίαση των θεωρητικών απόψεων για τη γνωστική ανάπτυξη, περιλαμβάνοντας εκτός από τις γνωστές θεωρίες, τα συστήματα παραγωγής και τα συνδεδετικά δίκτυα, και β) παρουσίαση, ανάλυση των βασικότερων συμπερασμάτων που συνάγονται από τις μέχρι τώρα έρευνες στη περιοχή αυτή.

Συγκεκριμένα, θα μελετηθεί η *ανάπτυξη της θεωρίας του νου* στα μικρά παιδιά. Πρόκειται για την ικανότητα που διαθέτει το άτομο να κατανοεί τον ίδιο του τον εαυτό και τους άλλους ανθρώπους ως φορείς σκέψεων, πεποιθήσεων, επιθυμιών, προθέσεων, προσδοκιών κ.α. Πότε αρχίζει να αναπτύσσεται η θεωρία του νου; Ποιες είναι οι βασικές εκδηλώσεις της στη παιδική ηλικία; Τι επιπτώσεις έχουν οι διαταραχές στην ανάπτυξη της θεωρίας του νου για τις κοινωνικές σχέσεις των παιδιών;

Τα παιδιά σκέφτονται με τρόπους εγωκεντρικούς και πιο κυριολεκτικούς. Θα διερευνήσουμε το *τι αναπτύσσεται* μέσα στο γνωστικό σύστημα των παιδιών και το *πως συμβαίνει η ανάπτυξη αυτή*.

Θα τονιστεί η σημασία της σκέψης για την παραγωγή νέα γνώσης και τη προσαρμογή μας σε νέες και δύσκολες καταστάσεις. Στόχος μας είναι να δούμε τις ιδιομορφίες του κάθε είδους σκέψης, τις απόψεις που έχουν διατυπωθεί για τη λειτουργία τους και τα βασικά ερευνητικά δεδομένα που τις αφορούν. Ακόμη θα αναφερθούμε σε διάφορους τρόπους, προγράμματα παρέμβασης για τη βελτίωση της σκέψης.

Θα αναφερθούμε στη φύση και το μηχανισμό λειτουργίας του μεταγινώσκειν και της αυτο-ρύθμισης, πως αλληλεπιδρούν και με ποιες άλλες ψυχολογικές διεργασίες συνδέονται.

Επίσης, θα μελετήσουμε φιλοσοφικά ζητήματα που τίθενται από τις έρευνες στα πλαίσια των γνωσιακών επιστημών, όπως το πρόβλημα της προσθετικότητας και το πρόβλημα των «qualia» ή αλλιώς του ποιοτικού χαρακτήρα της εμπειρίας.

Στα πλαίσια του σεμιναρίου θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στα παρακάτω ερωτήματα:

Τι είναι η σκέψη των παιδιών;

Ποιες ικανότητες είναι έμφυτες;

Πως συμβαίνουν οι αλλαγές;

Πώς διαφοροποιούνται τα άτομα;

Αλλαγές σε εγκεφαλικό συμβάλλουν στη γνωστική ανάπτυξη;

Συμβάλλει το κοινωνικό πλαίσιο στη γνωστική ανάπτυξη;

Αλλάζει η σκέψη των παιδιών συνεχώς;

B01 04 Ψυχολογία Κινήτρων

Σύντομη ιστορία των κινήτρων. Αιτίες συμπεριφοράς και κίνητρα. Ψυχολογία κινήτρων. Μέθοδοι μελέτης των κινήτρων. Βιολογική και φυσιολογική βάση των κινήτρων. Φυσιολογικά κίνητρα: πείνα, παχυσαρκία, διαταραχές φαγητού, δίψα, ύπνος, σεξουαλικότητα.

Βιολογικοί ρυθμοί και ύπνος. Σχέση βιολογικών ρυθμών και κινήτρων. Βιολογικοί ρυθμοί και βιορυθμοί. Έλεγχος βιολογικών ρυθμών. Επιπτώσεις διακοπής των βιολογικών ρυθμών.

Εποχιακές συναισθηματικές διαταραχές και φωτοθεραπεία. “Jet Lag”. Επιπτώσεις ηλικίας στους βιολογικούς ρυθμούς και τον ύπνο.

Διέγερση. Ορισμός και δομή της διέγερσης. Φυσιολογικές μετρήσεις. Διαστάσεις της διέγερσης. Σχέση διέγερσης και επίδοσης.

Θεωρίες για τα κίνητρα:

- α) ψυχαναλυτική θεωρία των κινήτρων,
- β) ανθρωπιστικές θεωρίες των Rogers και Maslow,
- γ) συμπεριφοριστικές θεωρίες κινήτρων των Hull και Sheffield,
- δ) Θεωρίες του άριστου πεδίου,
- ε) θεωρία του πεδίου του Lewin,
- ζ) θεωρία του κινήτρου επίτευξης (χαρακτηριστικά κινήτρου επίτευξης, τάση για επίτευξη επιτυχίας, τάση για επίτευξη αποτυχίας, ανάπτυξη κινήτρου επίτευξης στα παιδιά),
- η) θεωρία της γνωστικής συνέπειας,
- θ) θεωρίες αιτιολογικού προσδιορισμού. Εφαρμογές των θεωριών αιτιολογικού προσδιορισμού στην εκπαίδευση. Επίκτητη ανικανότητα.

Αιτιολογικοί προσδιορισμοί στις διαπροσωπικές σχέσεις και στην παθολογική συμπεριφορά. Προσδιορισμοί και υγεία. Ανάλυση της περίπτωσης των θυμάτων. Άτομα με επιρρέπεια στην εμφάνιση προβλημάτων υγείας. Άτομα με δυσλειτουργική συμπεριφορά.

Κίνητρα και εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπτώσεις της αποτυχίας: εναλλακτικές εξηγήσεις και συνέπειες. Κίνητρα και αξιολόγηση. Εσωτερικά και εξωτερικά κίνητρα. Εσωτερικά κίνητρα και εκπαίδευση. Ο/η επιτυχημένος/η δάσκαλος/α. Θεραπευτική χρήση των προσδιορισμών στο σχολείο.

Γνωστική διάσταση των κινήτρων: ενεργοποίηση και απενεργοποίηση των μνημονικών αναπαραστάσεων που σχετίζονται με μη ολοκληρωμένες προθέσεις. Γνωστικές επιπτώσεις των κινήτρων. Θυμικές καταστάσεις και κίνητρα ως διεργασίες επίλυσης προβλημάτων.

Κίνητρα κατά τη διάρκεια της ανθρώπινης ανάπτυξης. Κίνητρα και προσωπικότητα ενηλίκων. Τα κίνητρα των γυναικών για επίτευξη καριέρας: σύγκρουση καριέρας και οικογένειας, ρόλοι των δύο φύλων, φόβος αποτυχίας και αυτό-εικόνα.

Συναισθήματα και διάθεση. Πως τα κίνητρα και τα συναισθήματα διαφέρουν. Ορισμοί, κατηγοριοποιήσεις συναισθημάτων. Συναίσθημα και καθημερινή ζωή. Συναίσθημα, διάθεση και θυμική κατάσταση. Πολυπλοκότητα συναισθημάτων και γνωστικών διεργασιών. Διαδραστική σχέση συναισθημάτων και διαθέσεων με τις γνωστικές διεργασίες. Συναισθήματα και επεξεργασία πληροφοριών. *Κίνητρα και βούληση. Ο εαυτός ως πηγή κινήτρου.*

B01 05 Θυμικές καταστάσεις μαθητών και μάθηση

Το βιολογικό μοντέλο για τη λειτουργία των συναισθημάτων. Η επίδραση των συναισθημάτων και κινήτρων στις βασικές γνωστικές λειτουργίες, όπως αντίληψη, μνήμη, προσοχή και το αντίστροφο. Ενεργοποίηση και απενεργοποίηση της μνήμης. Μοντέλα τεχνητής νοημοσύνης για το συναίσθημα. Η γνωστική θεωρία για την επικοινωνιακή λειτουργία των συναισθημάτων. Ένα ολόκληρο σύστημα επεξεργασίας των πληροφοριών: συναίσθημα και κίνητρα ως διαδικασίες επίλυσης προβλημάτων. Το άγχος και η επεξεργασία των φοβικών πληροφοριών. Ο ρόλος των γνωστικών μηχανισμών αντιμετώπισης ψυχοπαιστικών καταστάσεων.

B01 06 Νευροψυχολογία

- Νευροψυχολογία ως επιστήμη
  - Ιστορία και όροι.
- Βασική ανατομία του εγκεφάλου
- Εγκέφαλος και συμπεριφορά
  - Μέθοδοι διερεύνησης
- Λειτουργικά συστήματα και νευροψυχολογικά σύνδρομα.
- Συνήθεις διαταραχές του νευρικού συστήματος και διαταραχές των ανώτερων εγκεφαλικών λειτουργιών
  - Αφασία, αγνωσία, απραξία, αμνησία
- Ημισφαιρική ασυμμετρία και μελέτες μονόπλευρων βλαβών
  - Μνήμη και μάθηση
  - Οπτική και ακουστική αντίληψη
  - Συναισθηματικές λειτουργίες
- Νευροψυχολογική αξιολόγηση
  - Κλινικές εφαρμογές και θεραπευτική παρέμβαση
- Γνωσιακή νευροψυχολογία

B01 08 Ψυχολογία των Μαθηματικών (Σεμινάριο)

Η αρχιτεκτονική του Γνωστικού Συστήματος. Εφαρμογή (σωστή ή λάθος) της γνωστικής ψυχολογίας στη μαθηματική εκπαίδευση. Γνωστικές απαιτήσεις στην εκμάθηση των μαθηματικών. Γνωστικό στυλ και μαθηματικά. Νευροψυχολογία των μαθηματικών. Η σημασία της μνήμης εργασίας κατά την επίλυση μαθηματικών προβλημάτων. Στρατηγικές σκέψεις των παιδιών σε μαθηματικές καταστάσεις καθημερινής ζωής: θεωρητικά ζητήματα και εκπαιδευτικές εφαρμογές (π.χ. δεκαδικοί αριθμοί στο πλαίσιο της καθημερινής εμπειρίας). Γνωστικοί περιορισμοί στη κατανόηση των μαθηματικών εννοιών (χρήση συμβόλων άλγεβρας, δομή συνόλου ρητών αριθμών, έννοια γεωμετρικού σχήματος: η περίπτωση του τετράπλευρου). Εννοιολογική αλλαγή στη μαθηματική ανάλυση. Εφαρμογή της θεωρίας του Vygotsky στην εκμάθηση των μαθηματικών εννοιών. Η κουλτούρα της τάξης και η εκμάθηση των μαθηματικών εννοιών. Άγχος και μαθηματικά. Μαθηματικοφοβία.

B01 09 Ψυχολογία της ανάγνωσης

Ορισμοί ανάγνωσης και γραφής. Η ανάγνωση και η γραφή ως συμπεριφορές και δεξιότητες. Η σημασία κατοχής των δυο δεξιοτήτων για το άτομο και την κοινωνία. Η νευρολογική υποδομή του γραπτού λόγου. Μηχανισμοί πρόσληψης και παραγωγής του γραπτού λόγου σε σχέση με τις λειτουργίες του. Ταυτοποίηση γραμμάτων, λέξεων και νοήματος. Μεταγλωσσικές ικανότητες (μεταφωνολογικές, μετασυντακτικές, μεταλεξικές, μεταπραγματολογικές και μετακειμενικές) σε σχέση με τη μάθηση και κατάκτηση της ανάγνωσης και της ορθογραφημένης γραφής. Τεχνικές αξιολόγησης των μεταγλωσσικών δεξιοτήτων.

B01 10 Μνήμη: Οργάνωση, Λειτουργία και Διαταραχές της

Ιστορική εξέλιξη της ψυχολογίας της μνήμης. Δομή και λειτουργία του μνημονικού συστήματος. Εγκεφαλικοί μηχανισμοί των μνημονικών λειτουργιών. Ανάπτυξη της μνήμης σε όλα τα εξελικτικά στάδια (βρεφική, νηπιακή, σχολική, εφηβική ηλικία και ενήλικη ζωή). Μοντέλα μνήμης. Πολυτμηματικό μοντέλο εργαζόμενης μνήμης. Εργαζόμενη Μνήμη και ανάπτυξη της (χρησιμότητα του φωνολογικού κυκλώματος και του οπτικοχωρικού σημειωματαρίου). Μνημονικές στρατηγικές. Ανάπτυξη μεταμνήμης. Αλληλεπίδραση μνήμης και συναισθημάτων. Διαταραχές μνήμης. Εξασθένηση μνήμης λόγω ηλικίας. Αμνησίες (συνδεδεμένες με τις άνοιες, γνωσιακή, μεταιχμιακή, τραυματική, παροδική καθολική, παροδική επιληπτική, προκαλούμενη από ηλεκτροσπασμοθεραπεία αμνησία, ψυχογενείς αμνησίες). Νευροψυχολογικές δοκιμασίες μνήμης.

B02 Εξελικτική Ψυχολογία

B02 01 Ψυχολογία του Παιδιού 1

Οι σχολές – απόψεις στον χώρο της Ψυχολογίας

Οι γενικές αρχές της ανάπτυξης

Η βιοσωματική, γνωστική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη κατά τη βρεφική, νηπιακή και σχολική ηλικία.

Η κακοποίηση του παιδιού, η παιδική επιθετικότητα και η υπερβολική συμμόρφωση, οι φόβοι των παιδιών και η σχολική φοβία

Η βιολογική και η ψυχολογική γέννηση του ανθρώπινου όντος.

Οι φάσεις της ψυχολογικής γέννησης.

Το άγχος του αποχωρισμού

Η δημιουργία του εσωτερικού μητρικού ειδώλου

Οι πρώτες σχέσεις των παιδιών

Τα μεταβατικά αντικείμενα

Η δημιουργία της βάσης του εαυτού.

Η θεωρία της προσκόλλησης.

Η συναισθηματική ανάπτυξη και η συναισθηματική στέρηση

B02 02 Ψυχολογία του εφήβου

Η έννοια των όρων ήβη και εφηβεία. Η βιοσωματική ανάπτυξη κατά την εφηβεία και οι παράγοντες που την επηρεάζουν. Ωρίμανση της γενετήσιας λειτουργίας. Οι κίνδυνοι για τη σωματική ανάπτυξη και υγεία του εφήβου.

Ψυχοκοινωνική - γνωστική ανάπτυξη και συναισθηματικές αλλαγές στη διάρκεια της εφηβείας. Η απόκτηση της ταυτότητας, η κρίση της ταυτότητας και η σύγχυση των ρόλων. Ο γνωστικός εγωκεντρισμός των εφήβων. Αποχωρισμός και αυτονόμηση των εφήβων και οι σχέσεις τους με την οικογένεια. Αποκλείουσες συμπεριφορές κατά την εφηβεία

B02 03 Γνωστική ανάπτυξη του παιδιού

Απόψεις των συμπεριφοριστών και των γενετικών για τη νοητική ανάπτυξη. Γνωστική ανάπτυξη κατά τη βρεφική, νηπιακή και σχολική ηλικία. Αισθητηριακή ανάπτυξη. Νοητική ανάπτυξη. Γλωσσική ανάπτυξη. Ψυχομετρικά δεδομένα. Αξιολόγηση της νοημοσύνης του νηπίου και του παιδιού σχολικής ηλικίας.

B02 04 Συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού

Ο δεσμός, το συναίσθημα και οι διαπροσωπικές σχέσεις

Η θεωρία του δεσμού και η ψυχανάλυση

Η σημασία της διαπροσωπικής αλληλεπίδρασης

Το συναίσθημα και η επικοινωνία στις γονεϊκές και στις ερωτικές σχέσεις.

Το συναίσθημα και η ψυχική υγεία

Η ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης

B02 05 Ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού

Προσκόλληση του παιδιού στα πρόσωπα. Πρώτες εμπειρίες. Επιδράσεις της οικογένειας στην ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού. Διαπροσωπικές σχέσεις. Παιδικό παιχνίδι. Παιδική επιθετικότητα. Ψυχοδυναμική των παιδικών ομάδων. Κοινωνική αποδοχή, κοινωνική απόρριψη. Η αναπτυξιακή κρίση του εγώ. Προβληματική συμπεριφορά κατά την εφηβική ηλικία. Ανάπτυξη της ηθικότητας: γνωστική, συναισθηματική, πραξιακή πλευρά της ηθικότητας. Αυτόνομη ηθική. Συμπεριφορά των γονέων και ηθική ανάπτυξη.

B02 06 Ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη και αγωγή του παιδιού

Η φύση, η έννοια και η σημασία της ανθρώπινης σεξουαλικότητας.

Τα στάδια και οι φάσεις της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης

Τα στερεότυπα των δύο φύλων και η αμοιβαία αντίληψη των δύο φύλων.

Τα σεξουαλικά ενδιαφέροντα των παιδιών

Η παιδική σεξουαλικότητα και ο ρόλος της οικογένειας και του σχολείου

Διαταραχές της σεξουαλικής λειτουργίας

Σεξουαλική αγωγή (περιεχόμενο, τεχνικές και δυσκολίες)

B02 07 Ψυχολογία ατομικών διαφορών

Στο μάθημα αυτό επιχειρείται η περιγραφή και η ερμηνεία των διαφορών που παρουσιάζουν τα άτομα στα διάφορα χαρακτηριστικά τους: στη νοημοσύνη και τις ειδικές ικανότητες, στις σχολικές και επαγγελματικές δεξιότητες και επιδόσεις, στην ιδιοσυγκρασία και τα κίνητρα και, γενικότερα, στην προσωπικότητα. Η εξέταση των ατομικών διαφορών καλύπτει και τις τρεις μορφές τους: τις διαφορές μεταξύ ατόμων (διατομικές διαφορές), τις διαφορές μεταξύ ομάδων (διομαδικές διαφορές) και τις διαφορές μεταξύ χαρακτηριστικών στο ίδιο άτομο (ενδοατομικές διαφορές). Τέλος περιλαμβάνονται θέματα που αφορούν πώς μαθαίνουν κι αναπτύσσονται τα παιδιά στο σχολείο εξετάζοντας διαφορετικές ομάδες όπως είναι τα προικισμένα παιδιά, παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, κτλ.

B03 Παιδαγωγική Ψυχολογία

B03 01 Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη I

Σκοπός του μαθήματος είναι η μύηση των φοιτητών στις γενικές αρχές και τις διαδικασίες της μάθησης καθώς και στις συμπεριφοριστικές και κοινωνικογνωστικές θεωρίες μάθησης.

A. Αντικείμενο και πηγές έρευνας. Εναλλακτικές επιστημονολογικές θεωρίες: Εμπειριοκρατία και ορθολογισμός. Έννοια και διαδικασία της μάθησης. Ωρίμανση και μάθηση. Νευροφυσιολογία και κίνητρα μάθησης. Χρησιμότητα των θεωριών και διαδικασιών της μάθησης για την εκπαιδευτική πράξη.

B. Συμπεριφοριστικές θεωρίες μάθησης: Thorndike, μάθηση με δοκιμή και πλάνη· Pavlov, κλασική εξαρτημένη μάθηση· Watson, μάθηση συναισθηματικών καταστάσεων· Skinner, συντελεστική μάθηση· Συγκριτική θεώρηση των συμπεριφοριστικών θεωριών μάθησης – νέες τάσεις. Συμπεριφοριστικές θεωρίες και εφαρμογές τους στη σχολική πράξη.

Γ. Κοινωνικογνωστικές θεωρίες μάθησης: Mahoney, γνωστικά μοντέλα μάθησης· Meichenbaum, ο εσωτερικός διάλογος· Bandura, μάθηση με παρατήρηση και μίμηση προτύπου. Κριτική θεώρηση των κοινωνικογνωστικών θεωριών και εφαρμογές τους στην παιδαγωγική πράξη.

B03 02 Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη II

Σκοπός του μαθήματος είναι η μύηση των φοιτητών στο ρόλο των ανώτερων πνευματικών λειτουργιών του ατόμου κατά τη διαδικασία της μάθησης καθώς και στις γνωστικές θεωρίες μάθησης.

A) Έννοια και διαδικασία της μάθησης. Ταξινόμηση των θεωριών μάθησης. Παράγοντες μάθησης.

B) Γνωστική ψυχολογία και μάθηση: Γνωστική ψυχολογία, ηλεκτρονικοί υπολογιστές και οι ανώτερες λειτουργίες του ανθρώπινου οργανισμού. Μοντέλο επεξεργασίας πληροφοριών. Θεωρία σχημάτων.

Γ) Θεωρίες μάθησης προσανατολισμένες στη γνωστική ψυχολογία. Κλασικές γνωστικές θεωρίες μάθησης: Piaget, η αναπτυξιακή-γνωστική θεωρία μάθησης· Bruner, η ευρετική-ανακαλυπτική θεωρία μάθησης· Gagné, το αθροιστικό μοντέλο μάθησης. Συγκριτική θεώρηση των κλασικών γνωστικών θεωριών μάθησης. Παιδαγωγική και διδακτική αξιοποίηση.

Δ) Γνώση, σκέψη και γλώσσα: μάθηση, κατανόηση και παραγωγή κειμένου.

Ε) Γνώση, σκέψη και λύση προβλημάτων (εννοιακή σκέψη και ο αναλυτικός και συνθετικός της χαρακτήρας: γνώση και ικανότητα λύσης προβλημάτων).

B03 03 Ψυχοδυναμική της σχολικής τάξης

A) Σκοπός του μαθήματος: Η συνειδητοποίηση εκ μέρους των φοιτητών της παιδαγωγικής και ψυχολογικής σημασίας των ανθρώπινων σχέσεων στη σχολική τάξη.

B) Θεματικές ενότητες:

Κοινωνική και παιδαγωγική αλληλεπίδραση: Έννοια, περιεχόμενο, διαδικασίες.

Η διαπροσωπική επικοινωνία δασκάλων και μαθητών και η ψυχοπαιδαγωγική σημασία της. Μορφές, προβλήματα και συγκρούσεις από τον τρόπο επικοινωνίας δασκάλων και μαθητών.

Οι προσδοκίες των εκπαιδευτικών και οι επιδράσεις τους στους μαθητές. Προσδοκίες, «αποτέλεσμα του Πυγμαλίωνα» και αυτοεκπληρούμενη προφητεία. Παιδαγωγικά και διδακτικά συμπεράσματα.

Οι στάσεις του εκπαιδευτικού και ο ρόλος τους στη δυναμική των σχέσεων με τους μαθητές.

Αγωγικά στυλ, τυπολογίες δασκάλων και επιδράσεις στους μαθητές. Παιδαγωγικά συμπεράσματα.

Η σχολική τάξη ως ομάδα και η δυναμική των αλληλεπιδράσεών της. Έννοια, διάρθρωση και συνοχή της σχολικής τάξης ως ομάδας.

Κοινωνιομετρία και κοινωνιομετρικά tests στην υπηρεσία της διερεύνησης και μέτρησης των κοινωνικών σχέσεων στη σχολική τάξη.

Η αυθεντία του δασκάλου, η αρνητική πλευρά της και μερικά παιδαγωγικά συμπεράσματα από τα πειράματα Asch και Millgram.

Ο μαθητής και η συμπεριφορά του στο σχολείο. Έμφαση στην κοινωνικά προκαλούμενη παραβατική συμπεριφορά των μαθητών.

Η σχολική τάξη ως κοινωνική ομάδα και ο ευρύτερος χώρος του σχολείου: Η επίδραση των υπόλοιπων μελών της σχολικής κοινότητας και κυρίως του Διευθυντή στην ανάπτυξη της δυναμικής των σχέσεων στη σχολική τάξη.

Η κοινωνία πέρα από το σχολείο. Σχέσεις δασκάλων και γονέων και ο ρόλος τους στην πρόληψη και θεραπεία παραβατικών μορφών συμπεριφοράς στους μαθητές.

Ο ρόλος του δασκάλου στο σύγχρονο σχολείο της κοινωνίας της γνώσης και της πολυπολιτισμικότητας στην ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των μαθητών στις πολύ-πολιτισμικές τάξεις.

B03 04 Ψυχοπαιδαγωγική Συμβουλευτική

Εισαγωγή

Ιστορική αναδρομή και εξέλιξη της συμβουλευτικής ως ξεχωριστού κλάδου της ψυχολογίας. Επιστημολογική θεμελίωση της συμβουλευτικής και η σχέση της με άλλες επιστήμες της Ψυχολογίας.

Θεωρίες συμβουλευτικής ψυχολογίας

Μοντέλα και τεχνικές συμβουλευτικής παρέμβασης. Η συμβουλευτική στην εκπαίδευση (Παιδαγωγική συμβουλευτική, επαγγελματικός προσανατολισμός, διαπολιτισμική συμβουλευτική, συμβουλευτική εκπαιδευτικών, δεξιότητες συμβουλευτικής στο σχολείο) Μοντέλα συμβουλευτικής παρέμβασης στο σχολείο για ευάλωτες ομάδες μαθητών ή παιδιών σε κίνδυνο. Αξιολόγηση προγραμμάτων συμβουλευτικής ψυχολογίας στο χώρο του σχολείου.

BO3 05 Μάθηση και Διδασκαλία παραγωγής του γραπτού λόγου

Η παραγωγή του γραπτού λόγου στην εκπαίδευση

Παραδοσιακές και σύγχρονες προσεγγίσεις

Η συμβολή του γραπτού λόγου στην ανάπτυξη μεταγνωσιακών δεξιοτήτων

Η συμβολή του γραπτού λόγου στη προώθηση της σχολικής γνώσης

Η συμβολή του γραπτού λόγου στη βελτίωση του κοινωνικού στάτους των μαθητών συγγραφέων

Ο ρόλος της μεταγνώσης στην παραγωγή του γραπτού λόγου
Ο ρόλος της εργαζόμενης μνήμης στην παραγωγή του γραπτού λόγου
Γνωσιακές θεωρίες για την παραγωγή του γραπτού λόγου
Θεωρία του Γνωστικού φορτίου και παραγωγή του γραπτού λόγου
Θεωρία της διπλής κωδικοποίησης και παραγωγή του γραπτού λόγου
Η γραφή ως εύκολη και σύνθετη- δύσκολη δραστηριότητα
Γνωσιακά μοντέλα παραγωγής γραπτού λόγου
Μοντέλα των Bereiter & Scardamalia
Μοντέλα των Flower & Hayes
Το μοντέλο του Hayes
Φάσεις παραγωγής γραπτού λόγου
Φάση σχεδιασμού
Φάση καταγραφής
Φάση βελτίωσης
Φάση έκδοσης
Διδακτικά μοντέλα διδασκαλίας της γραπτής έκφρασης
Συνεργατική γραφή
Ο ρόλος του εκπαιδευτικού (ο ρόλος και η σημασία των διαδικαστικών διευκολύνσεων)

B03 08 Μαθησιακές δυσκολίες στην παραγωγή του γραπτού λόγου

Προβλήματα παραγωγής γραπτού λόγου.

Προβλήματα γνωσιακών -μεταγνωσιακών δεξιοτήτων.

(Προβλήματα ενορχήστρωσης των υποδεξιοτήτων παραγωγής γραπτού λόγου,

Προβλήματα σχεδιασμού, οργάνωσης και βελτίωσης ιδεών).

Προβλήματα μηχανιστικών δεξιοτήτων.

(Προβλήματα οπτικοκινητικού συντονισμού – Δυσγραφία,

Προβλήματα ορθογραφίας – Δυσορθογραφία,

Προβλήματα στίξης, λεξιλογίου, τονισμού, χρήσης πεζών κεφαλαίων).

Αξιολόγηση των προβλημάτων παραγωγής του γραπτού λόγου.

Βασικές παραδοχές των γνωσιακών θεωριών σχετικά με τα προβλήματα του γραπτού λόγου.

Μορφές και τύποι τυπικής και άτυπης αξιολόγησης του συγγραφικού έργου.

(Μεταγνωσιακή αξιολόγηση, αξιολόγηση της επίδοσης, αξιολόγηση βάσει φακέλου, άτυπη αξιολόγηση του αποτελέσματος, άτυπη αξιολόγηση της γραφής με το χέρι, άτυπη αξιολόγηση των δεξιοτήτων ορθογραφίας).

Ατομικός φάκελος αξιολόγησης.

Υποστηρικτική διδασκαλία και προβλήματα παραγωγής του γραπτού λόγου.

Παραδείγματα σχεδιασμού υποστηρικτικής διδασκαλίας.

Βασικές αρχές της αποτελεσματικής υποστηρικτικής διδασκαλίας.

Μορφές υποστηρικτικής διδασκαλίας,

(Σχεδιασμός, εφαρμογή και αξιολόγηση Εξατομικευμένων

Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων,

Διδακτικές προσαρμογές, προγραμματισμένες διευκολύνσεις και υποστηρικτικά μέτρα).

Διδακτικές στρατηγικές για την ανάπτυξη των μεταγνωσιακών δεξιοτήτων (Συνεργατική γραφή, μεταγνωσιακός έλεγχος).

Πολυμέσα και προβλήματα παραγωγής γραπτού λόγου

Γνωσιακές στρατηγικές (γέννησης, οργάνωσης και βελτίωσης ιδεών).

Διδακτικές στρατηγικές για την αντιμετώπιση των μηχανιστικών δεξιοτήτων (τεχνικές γραφής, τεχνικές ορθογραφίας, τεχνικές λεξιλογίου).

B03 09 Σύγχρονες μεταπιαζετικές θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη.

Σκοπός του μαθήματος είναι η μύηση των φοιτητών στις διαδικασίες της μάθησης καθώς επίσης και στις σύγχρονες μεταπιαζετικές αντιλήψεις για τη μάθηση και τη διδασκαλία.

A. Έννοια, διαδικασία και ορισμός της μάθησης. Όροι και προϋποθέσεις μάθησης: νευροφυσιολογικό υπόβαθρο μάθησης· κίνητρα μάθησης· ατομικές διαφορές και μάθηση.

B. Σύγχρονες μεταπιαζετικές θεωρίες μάθησης: Aebli, η γενετική θεωρία μάθησης και διδασκαλίας· Rumelhart και Norman, η μάθηση ως διαδικασία πρόσθεσης πληροφοριών, αναθέωσης και αναδόμησης προαποκτημένων γνωστικών σχημάτων· Vygotsky, η θεωρία του κοινωνικού-διαλεκτικού κονστρουκτιβισμού: καθοδηγούμενη συστηματική μάθηση, συνεργατική μάθηση. Συγκριτική θεώρηση των μεταπιαζετικών θεωριών μάθησης και εφαρμογές τους στην παιδαγωγική και διδακτική πράξη.

B03 11 Συμβουλευτική και Αγωγή Υγείας ατόμων με τάσεις εξάρτησης και εθιστικές συμπεριφορές

Θεωρίες, δεξιότητες και εφαρμογές της συμβουλευτικής με έμφαση σε θέματα που αφορούν άτομα με τάσεις εξάρτησης. Επιδημιολογία και θεωρίες του εθισμού και των εξαρτήσεων. Ψυχοκοινωνικοί, βιολογικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες. Ο ρόλος της οικογένειας, του σχολείου, της τοπικής κοινωνίας, της διαφήμισης και της τηλεόρασης. Αυτοαντίληψη και εξαρτήσεις. Ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στις διάφορες χημικές συμπεριφορικές και ψυχολογικές εξαρτήσεις (π.χ. κάπνισμα, αλκοόλ, ψυχοδραστικές ουσίες, ναρκωτικά, χαρτοπαιξία, διατροφικές διαταραχές κ.α). Πρωτογενής, δευτερογενής πρόληψη και έγκαιρες παρεμβάσεις στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση. Πρόληψη και έγκαιρες παρεμβάσεις σε πληθυσμούς υψηλού κινδύνου. Προστατευτικοί παράγοντες. Ουσιοεξάρτηση και αντικοινωνική συμπεριφορά. Επιστημονικά και επιμορφωτικά προγράμματα για εκπαιδευτικούς στο χώρο των εξαρτήσεων. Σχεδιασμός εκπαιδευτικού υλικού για μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς. Συνεργασία ανάμεσα στους διάφορους φορείς που ασχολούνται με τα προβλήματα των εξαρτήσεων. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας. Ερευνα και αξιολόγηση.

B03 12 Μάθηση και Διδασκαλία της γραπτής έκφρασης με χρήση πολυμέσων

Ο ρόλος και η σημασία του γραπτού λόγου στην εποχή των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας

Ο γραπτός λόγος, η μεταγνώση, η μνήμη, τα πολυμέσα και το σχολείο

Τρόποι διδασκαλίας του γραπτού λόγου και ο ρόλος των πολυμέσων

Τα πολυμέσα ως γνωσιακά εργαλεία παραγωγής γραπτού λόγου

Σχεδιασμός πολυμεσικών περιβαλλόντων για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων παραγωγής γραπτού λόγου

Μηχανιστικές δεξιότητες παραγωγής γραπτού λόγου και ο ρόλος των πολυμέσων

Σχεδιασμός, εφαρμογή και αξιολόγηση πολυμεσικών μαθησιακών περιβαλλόντων γραπτού λόγου

Διαφοροποιημένη διδασκαλία και πολυμεσικά εργαλεία μάθησης του γραπτού λόγου

Πολυμεσικές εφαρμογές για τη διδασκαλία του γραπτού λόγου στη μητρική, στη δεύτερη και στην ξένη γλώσσα

Αξιολόγηση εκπαιδευτικού λογισμικού για την ανάπτυξη των συγγραφικών δεξιοτήτων

B03 13 Υ (πρώην Δ01 11) Μάθηση και διδασκαλία της πρώτης ανάγνωσης και γραφής.

Θεωρίες μάθησης γραπτού λόγου. Θεωρίες της αναγνωστικής ετοιμότητας / ωριμότητας και αναδυόμενου γραμματισμού. Μοντέλα μάθησης της ανάγνωσης: ανοδικά, καθοδικά και διαδραστικά. Εξελικτικά μοντέλα μάθησης του γραπτού λόγου (ανάγνωσης και γραφής). Σχέσεις ανάγνωσης και γραφής. Στάδια μάθησης της ανάγνωσης: λογογραφικό, αλφαβητικό και ορθογραφικό. Στάδια στη γραφική παραγωγή των παιδιών ηλικίας 3-7 ετών: *προσυλλαβικό, συλλαβικό, συλλαβικό- αλφαβητικό, αλφαβητικό*. Η πρώτη γραφή: εικονιστική και δομηστική προσέγγιση. Ψυχογένεση της γραφής: το μοντέλο της E. Ferreiro. Ιστορική επισκόπηση των μεθόδων και τεχνικών διδασκαλίας της πρώτης ανάγνωσης. Ψυχολογική και φιλοσοφική θεμελίωση των διαφόρων μεθόδων διδασκαλίας της πρώτης ανάγνωσης. Αξιολόγηση των μεθόδων διδασκαλίας της πρώτης ανάγνωσης και γραφής.

B04 Κοινωνική Ψυχολογία

B04 01 Δυναμική των ομάδων

Ορισμοί της ομάδας. Χαρακτηριστικά της ομάδας. Στάσεις, ρόλοι, στερεότυποι. Φάσεις στην εξέλιξη της ομάδας. Παράγοντες που επηρεάζουν τις φάσεις της ομάδας. Θεωρίες της δυναμικής της ομάδας. Ηγετικός ρόλος. Συνεργασία και ανταγωνισμός. Παιδικές ομάδες. Κοινωνική αποδοχή, κοινωνική απόρριψη.

B04 02 Επικοινωνία και διαπροσωπικές σχέσεις

Η θεωρία των σχέσεων αντικειμένου

Οι πρωτόγονες σχέσεις των παιδιών με τα μέρη του αντικειμένου και με τα μεταβατικά αντικείμενα

Η δημιουργία της βάσης του εαυτού και η διαδικασία της σχάσης.

Η προβολική ταύτιση και η ενεργοποίησή της στις ερωτικές σχέσεις

Ο δεσμός προσκόλλησης, οι τύποι της προσκόλλησης.

Τα βασικά χαρακτηριστικά των σχέσεων προσκόλλησης

Η συναισθηματική στέρηση

Η επίδραση των σχέσεων της παιδικής ηλικίας στις σχέσεις της ώριμης ζωής

Η μη λεκτική επικοινωνία, οι αυθόρμητες και οι υποκριτικές εκφράσεις

Η γενική εντύπωση, οι εκφράσεις του προσώπου, το βλέμμα, οι στάσεις και οι κινήσεις του σώματος, οι περιοχές, ο ζωντικός προσωπικός χώρος και η σωματική επαφή.

Οι κοινωνικές δεξιότητες

Οι επαγγελματικές και οι διαπροσωπικές (γονεϊκές, ερωτικές, φιλικές) σχέσεις

Η μη λεκτική επικοινωνία στο εκπαιδευτικό περιβάλλον

B04 03 Ψυχολογία της προσωπικότητας

Η θεωρία και η μελέτη της προσωπικότητας. Η ψυχοδυναμική (Ψυχαναλυτική θεωρία του Freud). Εφαρμογές και αξιολόγηση. Η θεωρία των αντικειμενοτρόπων σχέσεων και η θεωρία της προσκόλλησης. Εφαρμογές και αξιολόγηση. Η προσωποκεντρική θεωρία του Rogers. Εφαρμογές και αξιολόγηση. Προσέγγιση της προσωπικότητας από τη σκοπιά της θεωρίας της μάθησης. Η θεωρία των προσωπικών νοητικών κατασκευών του Kelly. Εφαρμογές και αξιολόγηση. Κοινωνικογνωστική θεωρία του Bandura και Mischel. Εφαρμογές και αξιολόγηση.

B04 04 Εισαγωγή στη Κοινωνική Ψυχολογία

- Εισαγωγή στην ιστορία της κοινωνικής ψυχολογίας
  - Εξελικτική κοινωνική ψυχολογία
  - Αναπτυξιακή κοινωνική ψυχολογία
  - Μέθοδοι έρευνας στην κοινωνική ψυχολογία
- Η κατασκευή του κοινωνικού κόσμου
  - Κοινωνική νόηση
  - Το συναίσθημα
  - Θεωρίες αιτιώδους απόδοσης.
  - Στάσεις
- Κοινωνική συναλλαγή και προσωπικές σχέσεις
  - Προ-κοινωνική συμπεριφορά
  - Επιθετική συμπεριφορά
  - Κοινωνική αλληλεπίδραση: συνεργασία και ανταγωνισμός
  - Δεσμός, έλξη και στενές σχέσεις
- Κοινωνικές ομάδες
  - Ομαδική απόδοση
  - Σχέσεις μεταξύ των ομάδων
- Εφαρμογές της κοινωνικής ψυχολογίας στο χώρο του σχολείου

B05 Ειδική Αγωγή

B05 03 Ψυχοπαιδαγωγική Παιδιών με Αναπτυξιακές Διαταραχές

Α. Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η πρόσκτηση γνώσεων, σε ένα εισαγωγικό επίπεδο, σε σχέση με τα είδη και τις μορφές της Νοητικής Ανεπάρκειας, καθώς και τους παράγοντες που σχετίζονται με την εμφάνιση των Νοητικών Δυσλειτουργιών. Απώτερος σκοπός του μαθήματος είναι η ευαισθητοποίηση των μελλοντικών δασκάλων σε σχέση με αυτές τις ομάδες παιδιών,

καθώς και η εξοικείωση τους με τεχνικές ψυχοπαιδαγωγικής παρέμβασης στο πλαίσιο της τάξης και του σχολείου με σκοπό την αποτελεσματικότερη ένταξη τους στο κανονικό σχολείο.

B. Περιεχόμενα

Η σύγχρονη Ειδική Αγωγή και η Φιλοσοφία της Ένταξης

Ο ρόλος του Σύγχρονου Σχολείου στην προαγωγή της ένταξης παιδιών με ιδιαίτερες υστερήσεις /ανάγκες /διαταραχές

Μορφές και είδη Νοητικής Ανεπάρκειας

Επιπτώσεις της Νοητικής Ανεπάρκειας στην ψυχοσωματική, ακαδημαϊκή και ψυχοκοινωνική εξέλιξη του παιδιού

Χαρακτηριστικά και τρόποι λειτουργίας των παιδιών με Νοητικές Ανεπάρκειες

Μοντέλα ψυχοπαιδαγωγικής παρέμβασης για παιδιά με Νοητικές Ανεπάρκειες

Προγράμματα προαγωγής των ακαδημαϊκών και ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών με Νοητικές Ανεπάρκειες

Ψυχοπαιδαγωγικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο της τάξης και του σχολείου για την προαγωγή της ένταξης των παιδιών με Νοητικές Ανεπάρκειες

Ολιστικό οικοσυστημικό Μοντέλο παρέμβασης για την ένταξη παιδιών με Νοητικές Δυσλειτουργίες

B05 04 Ψυχοπαιδαγωγική ατόμων με γλωσσικές διαταραχές

- Διασαφήνιση βασικών όρων (γλώσσα, ομιλία, επικοινωνία).

Τα συστατικά του γλωσσικού συστήματος.

- Η ανάπτυξη της γλώσσας στα παιδιά.

Χαρακτηριστικά της γλώσσας των νηπίων.

Γονεϊκή συμπεριφορά και γλωσσική ανάπτυξη.

Κοινωνικο-πολιτιστικό περιβάλλον και γλωσσική διαταραχή.

- Μέθοδοι αξιολόγησης του προφορικού λόγου στην παιδική ηλικία.

Πρώιμη ανίχνευση παιδιών με γλωσσικές διαταραχές. Διαγνωστικές προσεγγίσεις.

- Διαταραχές του λόγου στην παιδική ηλικία. Ταξινόμηση διαταραχών.

Ειδική Γλωσσική Διαταραχή. Παρεμβατική διδασκαλία σε μαθητές με ειδική γλωσσική διαταραχή. Αναπτυξιακή διαταραχή της άρθρωσης ή φωνολογικές διαταραχές. Επίκτητες γλωσσικές διαταραχές. Δυσλαλία. Τραυλισμός. Επιλεκτική Αλαλία.

- Παιδιά με μαθησιακές διαταραχές και η γλωσσική τους ανάπτυξη.

Γενικές και ειδικές διαταραχές της ανάγνωσης. Επιδημιολογία, αίτια και χαρακτηριστικά.

- Γλωσσική ανάπτυξη σε μαθητές με ακουστικά ελλείμματα, διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές και σε μαθητές με νοητικά ελλείμματα.

- Ο ρόλος και η συμβολή του δασκάλου στη διάγνωση και αντιμετώπιση των γλωσσικών διαταραχών. Βασικές αρχές της παρεμβατικής διδασκαλίας για την αντιμετώπιση γλωσσικών διαταραχών

B05Π06 Ψυχοπαιδαγωγική παιδιών με διαταραχές συμπεριφοράς»

Έννοια, ορισμοί, κατηγορίες και μορφές παρεκκλιόντων (προβληματικών) μορφών συμπεριφοράς στην σχολική ηλικία

Ψυχοκοινωνικά και γνωστικά χαρακτηριστικά των παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς.

Οι παρεκκλίνουσες συμπεριφορές ως συμπτωματικές αντιδράσεις.

Παράγοντες κινδύνου και προστατευτικοί /διευκολυντικοί παράγοντες για την ένταξη των παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς

Ο ρόλος της οικογενειακής δυναμικής στην εκδήλωση προβλημάτων και διαταραχών συμπεριφοράς

Μορφές /είδη επιθετικότητας στο σχολείο

Το σχολικό πλαίσιο και ο ρόλος του στην αντιμετώπιση των παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στη διαχείριση των προβληματικών καταστάσεων στο πλαίσιο της τάξης και του σχολείου

Το υπερκινητικό παιδί στην τάξη: προβλήματα και τεχνικές διαχείρισης από την πλευρά του σχολείου και του δασκάλου

Διεπιστημονικά προγράμματα παρέμβασης στο πλαίσιο του σχολείου για παιδιά με προβλήματα συμπεριφοράς

Αρχές των ολιστικών ψυχοδυναμικών και οικοσυστημικών παρεμβάσεων για την ένταξη και αντιμετώπιση των παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς.

B05 07 Κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση παιδιών και εφήβων με ιδιαίτερες δυσκολίες/διαταραχές

Μορφές και διαδικασίες Ένταξης στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της Ευρώπης

Παράγοντες που εμποδίζουν και παράγοντες που διευκολύνουν την ένταξη παιδιών με ιδιαίτερες ανάγκες /διαταραχές /υστερήσεις στο σχολικό πλαίσιο

Η φιλοσοφία του Σύγχρονου Σχολείου και ο ρόλος του στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη παιδιών με ειδικές ανάγκες, διαταραχές και υστερήσεις.

Διεπιστημονική προσέγγιση των υστερήσεων / αναγκών / διαταραχών: Ο ρόλος του Εκπαιδευτικού, του Ειδικού Παιδαγωγού και του Σχολικού Ψυχολόγου στην προαγωγή της σχολικής ένταξης.

Παιδιά με συναισθηματικά και συμπεριφορικά προβλήματα /υπερκινητικότητα: τρόποι παρέμβασης και υποστήριξης στο πλαίσιο της τάξης και του σχολείου

Διαταραχές αυτιστικού φάσματος: μοντέλα ψυχοπαιδαγωγικής παρέμβασης για παιδιά με αυτισμό

Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες: τρόποι παρέμβασης και ψυχοπαιδαγωγικής υποστήριξης στο πλαίσιο της τάξης και του σχολείου

Παιδιά με Νοητική Καθυστέρηση και Σύνδρομο Down: στρατηγικές ψυχοπαιδαγωγικής παρέμβασης

Παιδιά με χρόνια νοσήματα: τρόποι παρέμβασης και ψυχοπαιδαγωγικής υποστήριξης στο πλαίσιο της τάξης και του σχολείου

Παιδιά με αισθητηριακές διαταραχές: τρόποι παρέμβασης και ψυχοπαιδαγωγικής υποστήριξης

Ο ρόλος της οικογένειας στην προαγωγή της σχολικής και κοινωνικής ένταξης των παιδιών με ιδιαίτερες ανάγκες /διαταραχές /υστερήσεις.

Παράγοντες που διευκολύνουν /εμποδίζουν την κοινωνική ένταξη /ενσωμάτωση παιδιών με ειδικές ανάγκες, διαταραχές και υστερήσεις.

Παράγοντες που διευκολύνουν /εμποδίζουν την επαγγελματική ενσωμάτωση ατόμων με ειδικές ανάγκες και υστερήσεις.

Το Οικοσυστημικό Μοντέλο προαγωγής της ένταξης παιδιών με ιδιαίτερες ανάγκες /διαταραχές.

B05 08 Διαταραχές της Μάθησης

● Γενικές και ειδικές μαθησιακές δυσκολίες:

Ορισμός, επιδημιολογία, ταξινόμηση, κλινική περιγραφή.

● Αιτιολογία των μαθησιακών διαταραχών. Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες. Γενετικοί και νευρολογικοί παράγοντες.

● Χαρακτηριστικά παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες: Αντίληψη, μνήμη, γλώσσα, προσοχή και συγκέντρωση, κίνητρα, συμπεριφορά, κοινωνική εξέλιξη και σχέσεις, συναισθηματική εξέλιξη.

● Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες στην ανάγνωση (Δυσλεξία).

Ορισμός, επιδημιολογία, κλινική περιγραφή.

● Διαταραχές της προσοχής και μάθησης: Διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα: Ορισμός, επιδημιολογία, χαρακτηριστικά, θεραπευτικές παρεμβάσεις.

● Πρώιμη ανίχνευση των μαθησιακών δυσκολιών στο πλαίσιο του σχολείου και ο ρόλος της έγκαιρης παρέμβασης.

● Παρέμβαση-υποστήριξη των μαθησιακών δυσκολιών

Διδακτικές προσεγγίσεις και πρακτικές για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες.

Ενίσχυση των κοινωνικών και συναισθηματικών χαρακτηριστικών των μαθητών με διαταραχές μάθησης.

Ο ρόλος της οικογένειας, του εκπαιδευτικού, του ειδικού παιδαγωγού και του σχολικού ψυχολόγου.

B05 10 Ψυχοπαιδαγωγική –Κλινική συμβουλευτική παιδιών με ιδιαίτερες δυσκολίες/διαταραχές

Οι προκλήσεις της σύγχρονης Ειδικής Αγωγής και η Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης

Ο ρόλος του Σύγχρονου Σχολείου στην προαγωγή της ένταξης παιδιών με ιδιαίτερες ανάγκες

Ο ρόλος του Εκπαιδευτικού και του Ειδικού Παιδαγωγού στο πλαίσιο της Ψυχοπαιδαγωγικής της Ένταξης και η διεπιστημονική προσέγγιση των ειδικών αναγκών / διαταραχών

Παιδιά με συναισθηματικά και συμπεριφορικά προβλήματα /υπερκινητικότητα: χαρακτηριστικά, ψυχολογία, τρόποι παρέμβασης και υποστήριξης στο πλαίσιο της τάξης και του σχολείου

Διαταραχές αυτιστικού φάσματος: χαρακτηριστικά και μοντέλα ψυχοπαιδαγωγικής παρέμβασης για παιδιά με αυτισμό

Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες /διαταραχές: χαρακτηριστικά, ψυχολογία, τρόποι παρέμβασης και ψυχοπαιδαγωγικής υποστήριξης στο πλαίσιο της τάξης και του σχολείου

Παιδιά με Νοητική Καθυστέρηση και Σύνδρομο Down: Χαρακτηριστικά και στρατηγικές ψυχοπαιδαγωγικής παρέμβασης

Παιδιά με χρόνια νοσήματα: χαρακτηριστικά, ψυχολογία, τρόποι παρέμβασης και ψυχοπαιδαγωγικής υποστήριξης στο πλαίσιο της τάξης και του σχολείου

Παιδιά με αισθητηριακές διαταραχές: τρόποι παρέμβασης και ψυχοπαιδαγωγικής υποστήριξης

Ο ρόλος της οικογένειας στην προαγωγή της σχολικής και κοινωνικής ένταξης των παιδιών με ιδιαίτερες ανάγκες /διαταραχές.

Το Οικοσυστημικό Μοντέλο προαγωγής της ένταξης παιδιών με ιδιαίτερες ανάγκες /διαταραχές.

B05 11 (πρώηνB0307) Ψυχοπαιδαγωγική της ανάγνωσης: Δυσκολίες στη μάθησή της

Η αναγνωστική συμπεριφορά. Προφορικός και γραπτός λόγος: ομοιότητες και διαφορές. Επίπεδα ανάγνωσης: αποκωδικοποίηση, κατανόηση και κρίση γραπτού μηνύματος (κειμένου). Δυσκολίες στην αποκωδικοποίηση, στην κατανόηση και την κρίση / αξιολόγηση του γραπτού. Η ταυτοποίηση των λέξεων ως βασική συνιστώσα της αναγνωστικής πράξης. Ταχύτητα και ακρίβεια ταυτοποίηση των λέξεων. Ερευνητικές προσεγγίσεις και ερμηνείες των δυσκολιών μάθησης της ανάγνωσης. Μοντέλα ερμηνείας των αναγνωστικών δυσκολιών: οργανοκρατικό, γνωστικό, ψυχαναλυτικό, κοινωνιολογικό και παιδαγωγικό. Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού στην αντιμετώπιση των αναγνωστικών δυσκολιών.

B05 Ψυχοπαιδαγωγικές ενταξιακές πρακτικές για εφήβους με ιδιαίτερες δυσκολίες/διαταραχές

Εισαγωγή. Ψυχοκοινωνικές διεργασίες εφηβικής περιόδου. Εφηβεία και διαταραχές, αποκλίσεις/ιδιαιτερότητες. Οικογένεια και έφηβος με ιδιαιτερότητες/αποκλίσεις. Σχολείο και ένταξη εφήβων με ιδιαιτερότητες. Ψυχοπαιδαγωγική εφήβων με ιδιαιτερότητες (Έφηβοι με Αναπτυξιακές Διαταραχές, Αυτισμό, Asperger, Μαθησιακές Δυσκολίες, Προβλήματα Συμπεριφοράς, Ψυχικές Διαταραχές, Φυσικές Ανεπάρκειες, Χρόνια Νοσήματα, κλπ.) Ψυχοκοινωνικές, ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις και μοντέλα παρέμβασης στο σχολικό περιβάλλον. Ο ρόλος του ψυχολόγου, ο ρόλος του εκπαιδευτικού.

B06 Ψυχοπαιδαγωγική έρευνα

B06 01 Υ Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία

Βασικές εισαγωγικές έννοιες: επιστήμη, έρευνα, ψυχοπαιδαγωγική. Στάδια της ερευνητικής διαδικασίας: Το πρόβλημα και η οριοθέτησή του. Η βιβλιογραφική επισκόπηση του θέματος. Οι ερευνητικές υποθέσεις και η διαμόρφωσή τους. Η δειγματοληψία και οι τεχνικές της. Οι μέθοδοι έρευνας: Η παρατήρηση. Η πειραματική μέθοδος και οι τεχνικές εφαρμογές της (πειραμ. σχέδια). Η γενετική μέθοδος και οι μορφές της. Η συγκριτική μέθοδος. Κοινωνιομετρικές μέθοδοι. Τεχνικές συλλογής ερευνητικών δεδομένων: τα τεστ, τα ερωτηματολόγια, οι κλίμακες εκτίμησης και αξιολόγησης, η ανάλυση των τεκμηρίων (ανάλυση του περιεχομένου). Σύνταξη ερευνητικής έκθεσης. Αξιολόγηση της έρευνας.

B06 02 Θέματα Ψυχοπαιδαγωγικής έρευνας και μεθοδολογίας

Οι μέθοδοι και τεχνικές και γενικά η διαδικασία της επιστημονικής παιδαγωγικής έρευνας δοκιμάζονται και εφαρμόζονται σε ποικιλία παιδαγωγικών καταστάσεων. Οι φοιτητές καθοδηγούμενοι διενεργούν μικροέρευνες, ώστε να αποκτούν άμεση αντίληψη όλων των προβλημάτων που ανακύπτουν κατά τη διεξαγωγή εκπαιδευτικών ερευνών από τη στιγμή της διατύπωσης του προβλήματος έως και τη δημοσίευση της ερευνητικής έκθεσης. Τα θέματα των μικροερευνών καθορίζονται σε συνεργασία διδάσκοντος και φοιτητών. Καταβάλλεται προσπάθεια, ώστε να παρουσιάζεται η χρήση διαφόρων επιστημονικών μεθόδων και τεχνικών.

B06 03 Στατιστική περιγραφική εφαρμοσμένη στην Ψυχοπαιδαγωγική

Βασικές έννοιες: μεταβλητή, μέτρηση, στατιστικά δεδομένα, πληθυσμός, δείγμα, υποκείμενα. Κατανομές μεταβλητών. Δείκτες κεντρικής τάσης. Δείκτες διασποράς. Κατανομές συμμεταβλητών. Δείκτες συνάφειας. Κλίμακες τιμών. Μετατροπή κλιμάκων.

B06 04 Στατιστική επαγωγική εφαρμοσμένη στην Ψυχοπαιδαγωγική

Έννοια και έργο της επαγωγικής στατιστικής. Δειγματοληψία. Θεωρητικές κατανομές: διωνυμική, κανονική, χ^2 , F, t. Στατιστικές εκτιμήσεις: εκτιμήσεις σημείου, εκτιμήσεις διαστήματος. Έλεγχος υποθέσεων: έννοια, πορεία, μηδενική και εναλλακτική υπόθεση, επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας, σφάλμα α και β . Παραμετρικά κριτήρια: Z, t, F, απλή και διπλή ανάλυση διασποράς. Μη παραμετρικά κριτήρια: χ^2 , Mc Nemar, Cochran, Q, U, H, Wilcoxon, Friedman - ανάλυση διασποράς.

B06 05 Οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές στην Ψυχοπαιδαγωγική έρευνα

Στατιστικά πακέτα επεξεργασίας και ανάλυσης δεδομένων. Εφαρμογή ενός ή περισσότερων στατιστικών πακέτων στην διαδικασία επεξεργασίας και ανάλυσης δεδομένων. Γραφικές παραστάσεις.

B06 06 Ποιοτικές μέθοδοι της παιδαγωγικής έρευνας

- Εννοιολογική οριοθέτηση της παιδαγωγικής έρευνας.
Ερευνητική ορολογία. Φιλοσοφία της έρευνας. Είδη ερευνών. Ζητήματα επιστημολογίας στην έρευνα
- Ποιοτικές προσεγγίσεις: επιστημολογική θεμελίωση του ποιοτικού παραδείγματος και οι διαφορές με την θετικιστική/αναλυτική φιλοσοφία
- Η παραδοσιακή και η σύγχρονη διάσταση ποσοτικής και ποιοτικής μεθοδολογικής προσέγγισης.
Η αναγκαία σύνθεση ποιοτικής και ποσοτικής μεθοδολογίας.
- Νατουραλιστικές και εθνογραφικές ερευνητικές μέθοδοι (θεσμική και κριτική εθνογραφική μέθοδος)
- Ταξινόμηση ποιοτικών μεθόδων έρευνας.
Μέθοδοι έμμεσης παρατήρησης: ανάλυση τεκμηρίων, ανάλυση περιεχομένου.
Μέθοδοι άμεσης παρατήρησης: Η επιτόπια έρευνα, η συνέντευξη - βάθους, η βιογραφική-εθνογραφική προσέγγιση, η συμμετοχική παρατήρηση, τα ιστορικά ζωής.

- Ζητήματα σχεδιασμού ποιοτικών μεθόδων έρευνας.
- Η μεθοδολογία της Σχολής του Σικάγο.
- Η διατύπωση του προβλήματος της έρευνας
- Βασικές ποιοτικές μέθοδοι συλλογής δεδομένων
  - Συνέντευξη, ερωτηματολόγιο, μελέτη περίπτωσης, θεμελιωμένη θεωρία (grounded theory), ανάλυση αναφορών (citation analysis), ανάλυση λόγου, ιστορικές προσεγγίσεις, βιογραφική- προσέγγιση, ανάλυση αρχείων, ανάλυση περιεχομένου, , focus group, έρευνα δράσης
- Επεξεργασία, ανάλυση και ερμηνεία ποιοτικών δεδομένων
- Η κριτική έρευνα δράσης ως νέο μεθοδολογικό παράδειγμα στην ενταξιακή εκπαίδευση
- Αξιολόγηση ψυχοπαιδαγωγικών παρεμβάσεων μέσα από ποιοτικές προσεγγίσεις

B06 07 Αξιολόγηση αναγνωστικών δεξιοτήτων

Σκοπιμότητα αξιολόγησης των δεξιοτήτων ανάγνωσης. Λειτουργίες αξιολόγησης αναγνωστικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων: προγνωστική, διαγνωστική, απολογιστική – διαμορφωτική. Μέθοδοι και τεχνικές αξιολόγησης προφορικής (μεγαλόφωνης) και σιωπηρής ανάγνωσης. Η τεχνική ολοκλήρωσης ελλিপών λέξεων, φράσεων και κειμένων. Αξιολόγηση ταχύτητας και ακρίβειας ταυτοποίησης μεμονωμένων λέξεων, φράσεων και κειμένων. Τεχνικές αξιολόγησης του βαθμού της δεξιοτήτας κατανόησης λέξεων, φράσεων και κειμένων. Διαδικασίες κατασκευής μιας δοκιμασίας αξιολόγησης αναγνωστικών δεξιοτήτων. Δειγματοληπτική παρουσίαση δοκιμασιών αξιολόγησης αναγνωστικών δεξιοτήτων. Στάσεις εκπαιδευτικού έναντι της αξιολόγησης των αναγνωστικών δεξιοτήτων των μαθητών του.

B06 08 Αξιολόγηση δεξιοτήτων παραγωγής προφορικού λόγου

- Γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού
- Μέθοδοι αξιολόγησης του προφορικού λόγου: ζητήματα ανάλυσης και προκλήσεις
- Αξιολόγηση του λόγου και της ομιλίας στα παιδιά
  - Αξιολόγηση της φωνολογικής ανάπτυξης
  - Αξιολόγηση της σημασιολογικής και λεξικολογικής ανάπτυξης
  - Αξιολόγηση της σύνταξης και της μορφολογίας
  - Αξιολόγηση της πραγματολογικής ανάπτυξης
  - Αξιολόγηση αφηγηματικών δεξιοτήτων
  - Γλώσσα και διαφορετικότητα: θέματα αξιολόγησης
- Γονεϊκή αναφορά στην αξιολόγηση του προφορικού λόγου και επικοινωνιακών δεξιοτήτων στα παιδιά
- Έγκαιρη ανίχνευση αναπτυξιακών γλωσσικών διαταραχών
- Ειδική Γλωσσική Διαταραχή: Διαγνωστικά διλλήματα

B06 09 Αξιολόγηση δεξιοτήτων παραγωγής γραπτού λόγου

- Αναπτυξιακά μοντέλα παραγωγής γραπτού λόγου.
- Μάθηση- Διδασκαλία – Αξιολόγηση παραγωγής γραπτού λόγου

- Αρχές, Κριτήρια., Μέθοδοι , Πρακτικές, Μέσα αξιολόγησης παραγωγής γραπτού λόγου.
- Αξιολόγηση γνώσεων, δεξιοτήτων γραφής στους μαθητές
  - ο Αξιολόγηση μηχανιστικών δεξιοτήτων
  - ο Αξιολόγηση γνωσιακών- μεταγνωσιακών δεξιοτήτων
  - ο Αξιολόγηση κειμένου
- Αξιολόγηση συνθηκών παραγωγής γραπτού λόγου
- Αξιολόγηση προγραμμάτων παραγωγής γραπτού λόγου
- Ανίχνευση, έγκυρη και έγκαιρη Διάγνωση προβλημάτων, διαταραχών, δυσκολιών παραγωγής γραπτού λόγου
- Σχολείο – οικογένεια και προβλήματα στο γραπτό λόγο.

B06 10 Νοημοσύνη και νοητική υστέρηση: Θεωρίες και μέσα αξιολόγησης

- Η έννοια της νοημοσύνης
- Θεωρίες για τη δομή της νοημοσύνης (Spearman, Thurstone, Sternberg)
- Νοημοσύνη και γνωστικές λειτουργίες
- Η θεωρία του Howard Gardner και η έννοια της πολλαπλής νοημοσύνης
- Οι θεωρίες του Daniel Goleman για τη συναισθηματική και οικολογική νοημοσύνη
- Αξιολόγηση της νοημοσύνης
- Βασικές αρχές ψυχομετρίας. Νοομετρικές κλίμακες.
- Περιορισμοί και σφάλματα στην εκτίμηση της νοημοσύνης
- Οι κλίμακες των Stanford-Binet, Wechsler και Raven για τη μέτρηση της νοημοσύνης
- Η δομή και ερμηνεία των κλιμάκων WISC-III & IV.
- Περιβάλλον, νοημοσύνη και σχολική μάθηση
- Νοημοσύνη και μαθησιακές δυσκολίες
- Νοητική Υστέρηση
- Διαγνωστικά κριτήρια και κριτήρια ταξινόμησης
- Επιδημιολογία, βιολογικά και περιβαλλοντικά αίτια της νοητικής υστέρησης
- Η αναπτυξιακή πορεία παιδιών με νοητική υστέρηση
- Ψυχοπαιδαγωγικές παρεμβάσεις σε παιδιά με νοητική υστέρηση

B06 11 Αξιολόγηση Αναγνωστικών Δυσκολιών: Ανίχνευση και Διάγνωση

- Γενικές και ειδικές αναγνωστικές δυσκολίες.
  - Βασικές αρχές ψυχομετρίας και ψυχοδιαγνωστικών προσεγγίσεων στην ανίχνευση και διάγνωση των αναγνωστικών δυσκολιών
  - Οι έννοιες της ανίχνευσης και της διάγνωσης: περιγραφή, σκοπός, πλεονεκτήματα και περιορισμοί
  - Έγκαιρη ανίχνευση αναγνωστικών δυσκολιών στο πλαίσιο του σχολείου και παροχή έγκαιρης διδακτικής παρέμβασης. Μέσα και τεχνικές. Αυτοματοποιημένη ανίχνευση αναγνωστικών δυσκολιών.
  - Διδακτική αξιολόγηση στη σχολική τάξη.
- Το μοντέλο της «Ανταπόκρισης σε Αποτελεσματική Διδασκαλία»

- Διάγνωση αναγνωστικών διαταραχών
Ιστορική αναδρομή/σύγχρονες προσεγγίσεις
Διεθνής πρακτική/ελληνική πραγματικότητα
- Άτυπες και σταθμισμένες δοκιμασίες για την αξιολόγηση των αναγνωστικών δεξιοτήτων.
Μέσα και τεχνικές
- Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων της διαγνωστικής αξιολόγησης και ο σχεδιασμός κατάλληλων διδακτικών παρεμβάσεων.

Γ. Τομέας Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, Διδακτικής Μεθοδολογίας & Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας

Γ01 Εκπαιδευτικά προγράμματα και σχολικά εγχειρίδια

Γ01 01 Υ Αναλυτικά προγράμματα

Εννοιολόγηση του αναλυτικού προγράμματος (Α.Π.) και του curriculum. Ιστορική ανασκόπηση της εξέλιξης των Α.Π. Τομείς, περιοχές και τύποι Α.Π. Βασικές θεωρίες και φιλοσοφίες των Α.Π. Σχεδιασμός, ανάπτυξη και οργάνωση του Α.Π. Διακλαδικά, διεπιστημονικά και διαθεματικά Α.Π. Επιλογή, ιεράρχηση και «νομιμοποίηση» της σχολικής/ εκπαιδευτικής γνώσης. Σχέσεις γνώσης και εξουσίας και η κανονιστική επίδραση των Α.Π. στο σχολικό χώρο. Ιδεολογικο-πολιτικές διαστάσεις της σχολικής γνώσης με έμφαση στις λειτουργίες της πολιτισμικής και κοινωνικής αναπαραγωγής. Η ασύμπτωτη σχέση ανάμεσα στα διάφορα επίπεδα της εκπαιδευτικής λειτουργίας. Σχέση επιδιωκόμενου, εφαρμοσμένου και κατακτηθέντος προγράμματος και ο ρόλος του εκπαιδευτικού. Συμμετοχή του εκπαιδευτικού στη λήψη αποφάσεων για την υλοποίηση και προσαρμογή του Α.Π. Σχέση Α.Π. και σχολικών εγχειριδίων. Σύγχρονες τάσεις και έρευνες των γνωστικών αντικειμένων του Α.Π. Το Α.Π. και η ιδεολογία του Ευρωπαϊσμού. Η αναζήτηση πολλαπλών λειτουργιών του Α.Π. και των εκπαιδευτικών λειτουργιών ως απόρροια των προκλήσεων του 21^{ου} αιώνα. Το περιεχόμενο του μελλοντικού Α.Π. Μορφές και είδη αξιολόγησης του Α.Π. και των επάλληλων λειτουργιών του.

Γ01 02 Αναλυτικό πρόγραμμα και η Νέα Ευρώπη

Εννοιολογική προσέγγιση του Α.Π. και η Ευρώπη των 27. Εθνικά συστήματα, Α.Π., σχολική γνώση και Ευρώπη κατά τη νεωτερική περίοδο. Αποτελέσματα της εθνοκεντρικής εκπαίδευσης. Εκπαιδευτική πολιτική, σκοποί και προγράμματα των χωρών της Ε.Ε. Α.Π., νέα Ευρώπη και ο πολίτης. Η Ευρωπαϊκή ταυτότητα ως διαχείριση της ετερότητας. Προς ένα κοινό Α.Π. στην Ευρώπη των 27. Η ευρωπαϊκή διάσταση στο Α.Π. και τα σχολικά εγχειρίδια. Προβληματισμοί και δυναμικές προοπτικές της ελληνικής εκπαίδευσης στη μετά ΟΝΕ εποχή. Μελλοντικές όψεις και προοπτικές της Ευρωπαϊκής και Παγκόσμιας εκπαίδευσης.

Γ01 03 Αφανές ή Λανθάνον Αναλυτικό Πρόγραμμα.

Προβλήματα σύλληψης και εννοιολόγησης του αφανούς Α.Π. Χαρακτηριστικά και λειτουργίες του αφανούς Α.Π. Τομείς του σχολικού περιβάλλοντος που αποτελούν τα κατ' εξοχήν πεδία διαμόρφωσης του αφανούς Α.Π. Σχολικός χώρος, χρόνος, ωρολόγιο πρόγραμμα και η επίδραση του αφανούς Α.Π. Ο εκπαιδευτικός ως δημιουργός του αφανούς Α.Π. Παιδαγωγική σχέση και

«λανθάνουσες» μορφές στιγματισμού των μαθητών. Γλωσσικά και άλλα πρότυπα, ο ρόλος των δύο φύλων. Ο μαθητής ως παράγοντας διαμόρφωσης του αφανούς Α.Π. Διαπροσωπικές σχέσεις, παιχνίδια και αποκλίνουσα συμπεριφορά μαθητών. Αυτοαντίληψη και τύποι νοημοσύνης των μαθητών. Ερευνητικά δεδομένα αναφορικά με το τι «μαθαίνουν» οι μαθητές μέσω του αφανούς Α.Π. Ενδεικτικά παραδείγματα από τη σχολική ζωή που καταδεικνύουν τη δύναμη του αφανούς Α.Π. Στρατηγικές εξάλειψης των «παρενεργειών» του αφανούς Α.Π.

Γ01 04 Σχολικά εγχειρίδια

Έννοιες, αρχές και μορφές συγγραφής, ανάπτυξη και χρήσης των σχολικών εγχειριδίων. Ιστορία του σχολικού εγχειριδίου. Η σύγχρονη προβληματική αναφορικά με τα σχολικά εγχειρίδια. Σχέση Α.Π. και σχολικών εγχειριδίων με τις σύγχρονες αρχές και μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης. Λειτουργίες του σχολικού εγχειριδίου. Δομικά χαρακτηριστικά και εικονογράφηση του σχολικού εγχειριδίου. Η έρευνα των σχολικών εγχειριδίων. Δογματισμός και σχολικά εγχειρίδια. Το σχολικό εγχειρίδιο και οι αποδέκτες του. Σχολικά εγχειρίδια και καινοτόμες εκπαιδευτικές δράσεις. Η σημερινή κατάσταση των σχολικών εγχειριδίων στην χώρα μας. Επιλογή και ανάπτυξη διδακτικού υλικού από τον εκπαιδευτικό. Αξιολόγηση και έγκριση των σχολικών εγχειριδίων.

Γ02 Διδακτική Μεθοδολογία

Γ02 01 Υ Θεωρία και μεθοδολογία της διδασκαλίας

Η προβληματική της θεωρίας της διδασκαλίας. Ο ρόλος, η φύση και η σχέση της διδασκαλίας με τη μάθηση. Η μετάβαση από το διδακτισμό στη μάθηση και στη μαθητοκεντρική διδασκαλία. Γνωσιακά ενδιαφέροντα, διδακτική μεθοδολογία και περιεχόμενο της διδασκαλίας. Το διδακτικό πλαίσιο, τα συστατικά του μέρη και η αλληλεξάρτησή τους. Η οργάνωση, η διεξαγωγή και η αξιολόγηση της διδασκαλίας με βάση τις αρχές του εποικοδομισμού και της κριτικής παιδαγωγικής.

Γ02 02 Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας στο Νεοελληνικό Δημοτικό Σχολείο από το 1828 μέχρι το 1910

Σύντομη ιστορική αναδρομή. Θεωρητικό πλαίσιο. Οι προσπάθειες του Καποδίστρια (1828-1831). Η οργάνωση της διδασκαλίας κατά «τον Οδηγόν» των Sarazin- Κοκκώνη. Η κατάσταση των σχολείων. Η περίοδος 1832-1880. Από την αλληλοδιδασκτική στη μικτή μέθοδο. Η δημόσια αμφισβήτηση της αλληλοδιδασκτικής-μικτής μεθόδου και οι πρώτες απόπειρες για εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Η κατάσταση των σχολείων. Η περίοδος 1880-1910. Η εισαγωγή της συνδιδασκτικής μεθόδου και τα Αναλυτικά Προγράμματα του Χαρίσιου Παπαμάρκου. Η οργάνωση της διδασκαλίας κατά τη συνδιδασκτική μέθοδο. Η κατάσταση των σχολείων. Η επιβολή του Νέο-Ερβαρτιανισμού παρά το ρηξικέλευθο παιδαγωγικό πείραμα του Αλέξανδρου Δελμούζου στο «Σχολείο του Βόλου». Η οργάνωση της διδασκαλίας κατά τη νεοερβαρτιανή Διδακτική-Μεθοδολογία. Η κατάσταση των σχολείων.

Γ02 03 Θεωρίες και μοντέλα διδασκαλίας

Σύντομη ιστορική αναδρομή. Θεωρίες και μοντέλα της διδασκαλίας. Η διδακτική ως θεωρία της μόρφωσης. Η κυβερνητική διδακτική. Η διδακτική ως θεωρία της μάθησης. Η διδακτική ως θεωρία των σύγχρονων αναλυτικών προγραμμάτων. Η κριτική, επικοινωνιακή διδακτική. Η θεωρία της διδασκαλίας ως απόκτησης εμπειρίας. Η θεωρία της μη κατευθυνόμενης διδασκαλίας. Θεωρίες και τα μοντέλα της διδασκαλίας στην Ελλάδα μετά το 1990.

Γ02 04 Εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης

Σύντομη ιστορική αναδρομή. Βασικές έννοιες και αρχές. Σωκρατική μαιευτική. Μάθηση με διερεύνηση και ανακάλυψη. Μέθοδοι και μέσα καλλιέργειας της δημιουργικής σκέψης. Μέθοδοι και μέσα καλλιέργειας της λογικής και κριτικής σκέψης. Ενιαία ή διαθεματική διδασκαλία. Ομαδική διδασκαλία. Σχέδιο δράσης (project). Παιγνιώδεις μορφές μάθησης. Ανοικτή τάξη. Συλλογική διδασκαλία (Team Teaching).

Γ02 05 Εσωτερική διαφοροποίηση και εξατομίκευση της διδασκαλίας και της μάθησης

Σύντομη ιστορική αναδρομή. Η δασκαλοκεντρική, μετωπική διδασκαλία και η σημερινή ανεπάρκειά της. Θεωρητική τεκμηρίωση της ανάγκης για εσωτερική διαφοροποίηση και εξατομίκευση της διδασκαλίας και της μάθησης. Έννοια, σημασία και επιδιώξεις της εσωτερικής διαφοροποίησης της διδασκαλίας και της μάθησης. Διαφοροποιήσιμα στοιχεία της διδασκαλίας και της μάθησης. Βασικές μορφές εσωτερικής διαφοροποίησης και εξατομίκευσης της διδασκαλίας και της μάθησης.

Γ02 06 Παγκόσμιες σπουδές

Παγκοσμιοποίηση και εκπαίδευση. Η ιστορική εξέλιξη του κινήματος των «Παγκόσμιων Σπουδών» ή της «Παγκόσμιας Εκπαίδευσης» και η σχέση της με την «Εκπαίδευση για την Ανάπτυξη», την «Αγωγή Ειρήνης και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων», τη «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση», την «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση» και την «Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη». Μεθοδολογία της διδασκαλίας των Παγκόσμιων Σπουδών: σχεδιασμός, ανάπτυξη, υλοποίηση και αξιολόγηση. Το πορτραίτο του παγκόσμιου εκπαιδευτικού, του παγκόσμιου μαθητή και του παγκόσμιου πολίτη. Αξιολόγηση επιλεγμένων σχολικών προγραμμάτων των παγκόσμιων σπουδών.

Γ02 07 Διαθεματική προσέγγιση των αξιών

Ορισμοί- αποσαφήνιση εννοιολογικού πλαισίου. Η εκπαιδευτική φύση των αξιών. Γνωστικοί και συναισθηματικοί παράμετροι. Οι αξίες σε αντιδιαστολή με τις στάσεις και τις πεποιθήσεις. Οι σημαντικότερες σύγχρονες προσεγγίσεις των αξιών και οι αντίστοιχες παιδαγωγικές στρατηγικές τους. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα εκάστης προσέγγισης. Η διαθεματική-ολιστική προσέγγιση των αξιών. Οι αξίες ως κριτήρια της ατομικής και συλλογικής ενδοκοινωνικής και διακοινωνικής ανθρώπινης συμπεριφοράς και δραστηριότητας.

Γ02 08 Το μονοθέσιο σχολείο και οι ιδιαιτερότητές του

Έννοια. Σύντομη ιστορική αναδρομή. Λόγοι ύπαρξης. Σημερινή κατάσταση. Ιδιομορφία. Το επίσημο Αναλυτικό Πρόγραμμα και το μονοθέσιο σχολείο. Συνθήκες λειτουργίας. Οργάνωση της

διδασκαλίας, της σχολικής ζωής και της μάθησης. Διαρρύθμιση των χώρων, πρόγραμμα, συνδιδασκαλία τάξεων, σιωπηρές εργασίες, μαθητική βιβλιοθήκη, σχολικός κήπος. Εκπαίδευση και κοινοτική ανάπτυξη. Ο ρόλος του δασκάλου. Μόρφωση και επιμόρφωση των δασκάλων των μονοθεσίων σχολείων. Κατάργηση ή αναδιοργάνωση του μονοθεσίου;

Γ02 09 Διδακτική και εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Η ιδέα μιας ανάπτυξης οικολογικά βιώσιμης. Ο ρόλος της εκπαίδευσης και το νέο κίνημα της οικο-παιδαγωγικής. Βιώσιμη ανάπτυξη και εκπαίδευση. Η έννοια, το περιεχόμενο και οι διαστάσεις της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η διάρθρωση και ο σχεδιασμός της διδασκαλίας στο πλαίσιο της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Διαθεματικότητα και εκπαίδευση για τη βιωσιμότητα. Ενδεικτικά σχέδια διδασκαλίας με θέματα που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα.

Γ03 Εκπαιδευτική Τεχνολογία

Γ03 01: Παραδοσιακά και σύγχρονα Ο-Α μέσα διδασκαλίας και μάθησης

Σύντομη ιστορική αναδρομή. Θεωρητική τεκμηρίωση. Βασικές έννοιες: εμπειρία, εποπτεία, αισθητοποίηση, μέσο, επικοινωνία. Διδακτική των μέσων επικοινωνίας. Παιδαγωγική των μέσων επικοινωνίας. Εκπαιδευτική τεχνολογία. Θέση και λειτουργίες των Ο-Α μέσων στη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης. Ταξινομήσεις των Ο-Α μέσων. Αναλυτική παρουσίαση των Ο-Α μέσων και της εκπαιδευτικής τεχνολογίας. Εκλογή των Ο-Α μέσων στη διδασκαλία και τη μάθηση. Κίνδυνοι και όρια χρησιμοποίησης. Αλλαγή του ρόλου του δασκάλου.

Γ03 02 Νέες τεχνολογίες

Έννοια και ιστορική εξέλιξη. Προγραμματισμένη διδασκαλία. Εργαστήρια διδασκαλίας γλωσσών. Ραδιοφωνική και τηλεοπτική διδασκαλία. Μαγνητοσκόπιο, εικονοδίσκος και μαγνητοσκόπιο αλληλεπίδρασης. Μικροδιδασκαλία. Εκπαίδευση και Η/Υ. Ηλεκτρονικά παιχνίδια. Εκπαίδευση από απόσταση. Κέντρα εκπαιδευτικής τεκμηρίωσης. Επιπτώσεις της εκπαιδευτικής τεχνολογίας στο αναλυτικό πρόγραμμα, στην οργάνωση της διδασκαλίας, στην αναζήτηση και χρήση πληροφοριών, στην εκπαιδευτική αξιολόγηση. Όρια της εκπαιδευτικής τεχνολογίας.

Γ03 03 Αναλυτικό πρόγραμμα και υπερμέσα

Κοινωνία, εκπαίδευση και τεχνολογία. Πρότυπα εισαγωγής και χρήσης υπερμεσικών τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Θεωρίες αναλυτικών προγραμμάτων και εκπαιδευτικό λογισμικό. Το αναλυτικό πρόγραμμα ως προϊόν, ως διαδικασία και ως πράξη σε σχέση με το εκπαιδευτικό λογισμικό. Στρατηγικές ενσωμάτωσης υπερμεσικού εκπαιδευτικού λογισμικού στο αναλυτικό σχολικό πρόγραμμα.

Γ03 04 Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτικό λογισμικό

Από το συμπεριφορισμό στο γνωστικισμό και εποικοδομητισμό. Αντιστοίχιση χαρακτηριστικών των θεωριών μάθησης με τα χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού λογισμικού και οι ψυχοπαιδαγωγικές και κοινωνικές τους επιπτώσεις. Η εφαρμογή της κοινωνικο-πολιτισμικής θεωρίας του Vygotsky

και γενικότερα του διαλεκτικού κοινωνικού εποικοδομισμού στο σχεδιασμό εκπαιδευτικού λογισμικού.

Γ03 05 Πολυγραμματισμός/συμβολικές αναπαράστασεις, υπερμεσικά εργαλεία και διδακτικά σενάρια

Πολυγραμματισμός και πολυτροπικότητα: μέσα και καινούργιες μορφές/τρόποι οπτικής και συμβολικής αναπαράστασης της πληροφορίας. Υπερμέσα και ο ρόλος τους στις καινούργιες μορφές συμβολικής αναπαράστασης της πληροφορίας: εικονογραφημένο σενάριο και ερμηνεία των πολυμεσικών-υπερμεσικών μηνυμάτων σε σχέση με το εκάστοτε κοινωνικο-πολιτισμικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο. Το συγγραφικό λογισμικό HyperStudio 4.5: τα εργαλεία του προγράμματος και οι δυνατότητές τους για την δημιουργία νέων μορφών συμβολικής αναπαράστασης της πληροφορίας. Εφαρμογές στην ανάπτυξη διδακτικού υλικού σε υπερμεσική μορφή.

Γ03 06 Σχεδιασμός και ανάπτυξη διδακτικού υλικού σε διαδικτυακό περιβάλλον (World Wide Web)

Υπερμέσα και δίκτυα. Το περιβάλλον του Διαδικτύου και του Παγκόσμιου Ιστοχώρου (WWW), με ιδιαίτερη αναφορά στις εκπαιδευτικές τους δυνατότητες. Εργαλεία συγγραφής διδακτικού υλικού, στο περιβάλλον του Παγκόσμιου Ιστοχώρου. Αρχές σχεδιασμού διδακτικού υλικού για διαδικτυακές εφαρμογές. Σχεδιασμός και ανάπτυξη μιας διδακτικής ενότητας σε υπερμεσική διαδικτυακή μορφή.

Γ03 07 Τηλεμάθηση – Η εκπαιδευτική χρήση του δικτύου Internet

Εννοιολογική προσέγγιση της ανοικτής «εξ αποστάσεως» διδασκαλίας και μάθησης. Αξιολόγηση του Διαδικτύου και του Παγκόσμιου Ιστοχώρου ως πηγές πληροφόρησης, ως διδακτικών εργαλείων και ως ανοικτών περιβαλλόντων μάθησης. Διδακτικές παρεμβάσεις για την εξοικείωση των μαθητών Δημοτικού Σχολείου με το Διαδίκτυο και τον Ιστοχώρο. Ανάπτυξη σχεδίων διδασκαλίας αξιοποιώντας τις δυνατότητες του Διαδικτύου και του Παγκόσμιου Ιστοχώρου.

Γ03 08 Αξιολόγηση εκπαιδευτικού λογισμικού

Ορισμός και αιτιολόγηση της αξιολόγησης εκπαιδευτικού λογισμικού. Τύποι και διαδικασίες αξιολόγησης και η επιστημολογική τους θεμελίωση. Η ανάπτυξη ενός μοντέλου αξιολόγησης. Καθορισμός του αντικειμένου αξιολόγησης, σχεδιασμός της αξιολόγησης, εκτέλεση της αξιολόγησης και διάχυση του αποτελέσματος. Η εφαρμογή του μοντέλου στην τάξη.

Γ03 09 Ψηφιακά μέσα, κινούμενη εικόνα και εκπαιδευτική διαδικασία

Εννοιολόγηση των ψηφιακών μέσων και η σχέση τους με την κινούμενη εικόνα, την καθημερινή μας ζωή και την εκπαιδευτική διαδικασία. Οπτικός γραμματισμός, πολυτροπικότητα και ψηφιακή τεχνολογία. Η κοινωνικο-πολιτισμική θεωρία του Vygotsky και η θεωρία της οπτικής αντίληψης του Gibson από τη σκοπιά των ψηφιακών μέσων και της διδακτικής τους. Η χρήση της

ψηφιακής κάμερας ως διδακτικού και κριτικο-αναστοχαστικού εργαλείου. Παραγωγή και επεξεργασία κινούμενης εικόνας για διδακτικούς σκοπούς και αξιολόγηση της διδασκαλίας.

Γ03 10 Υ Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Σκοπός του μαθήματος είναι να αναπτύξει στους φοιτητές τη γνώση και τις δεξιότητες για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το μάθημα αξιοποιεί τις γνώσεις των φοιτητών στη θεωρία του αναλυτικού προγράμματος, των θεωριών μάθησης, της διδακτικής μεθοδολογίας και του εγγραμματος τους στις νέες τεχνολογίες για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη διαδικτυακού διδακτικού υλικού σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης. Ιδιαίτερη αναφορά στο μάθημα δίνεται στις τεχνολογίες κοινωνικής δικτύωσης, της διαδικτυακής συνεργατικής εννοιολογικής χαρτογράφησης και άλλων διαδικτυακών εργαλείων στην παραγωγή ολοκληρωμένων σχεδίων μαθημάτων για την ενσωμάτωση της βιώσιμης ανάπτυξης στο αναλυτικό πρόγραμμα την πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Πέρα από τις παραδόσεις, το μάθημα υποστηρίζεται από ένα διαδικτυακό σύστημα διδασκαλίας και μάθησης με το απαιτούμενο υποστηρικτικό διδακτικό υλικό και βιβλιογραφία. Η αξιολόγηση βασίζεται σε εργασίες (70%) και ενεργό συμμετοχή στις δραστηριότητες του μαθήματος (30%).

Γ04 Εκπαιδευτική αξιολόγηση

Γ04 01 Η Αξιολόγηση της επίδοσης των Μαθητών

Βασικές έννοιες: επίδοση, μέτρηση, εκτίμηση, αξιολόγηση, βαθμολογία. Αναγκαιότητα της αξιολόγησης. Σκοποί μιας σύγχρονης αξιολόγησης. Είδη αξιολόγησης (αρχική - διαμορφωτική - τελική, νορμική - κριτηριακή - αυθεντική). Ο ρόλος της ερώτησης στη διαδικασία αξιολόγησης. Τρόποι και μέσα αξιολόγησης: γνωστικού, συναισθηματικού-κοινωνικού και ψυχοκινητικού τομέα. Μέσα έκφρασης του αποτελέσματος της αξιολόγησης. Εναλλακτικοί τρόποι αξιολόγησης (περιγραφική αξιολόγηση, μνημόνιο παρατήρησης του εκπαιδευτικού, αυτοαξιολόγηση των μαθητών, αξιολόγηση με βάση το φάκελο υλικού του μαθητή, κ.λπ.). Ακόλυτη προαγωγή και στασιμότητα.

Γ04 02 Η αξιολόγηση της διδασκαλίας

Αποτελεσματική διδασκαλία: εννοιολόγηση, τα χαρακτηριστικά της και κριτήρια αξιολόγησής της. Παρακολούθηση και παρατήρηση της διδασκαλίας. Αυτοπαρατήρηση και ετεροπαρατήρηση. Μέσα συλλογής δεδομένων: μαγνητοσκόπιο, μαγνητόφωνο, γραπτά πρωτόκολλα, κλειδές παρατήρησης, ερωτηματολόγια, τεστ. Επεξεργασία και αξιοποίηση των δεδομένων παρατήρησης. Συζήτηση-κριτική της διδασκαλίας.

Γ04 03 Η Αξιολόγηση του Αναλυτικού Προγράμματος και των Σχολικών Βιβλίων

Έννοια της αξιολόγησης. Κριτήρια αξιολόγησης. Μέθοδοι και τεχνικές. Προβλήματα σχετικά με την αξιολόγηση του αναλυτικού προγράμματος και των σχολικών βιβλίων. Έννοιες, φύση και σκοπός της Αξιολόγησης των Α.Π. και των σχολικών εγχειριδίων (ΣΕ). Μοντέλα, μέθοδοι, τεχνικές, κριτήρια και μέσα της αξιολόγησης των Α.Π. και των Σ.Ε. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στην αξιολογική διαδικασία των Α.Π. και των Σ.Ε. Χρησιμότητα και αξιοποίηση των στοιχείων της αξιολογικής διαδικασίας των Α.Π. και Σ.Ε. Διαδικασίες σύζευξης και αντιστοίχισης των

εκπαιδευτικών νομικών κειμένων του Α.Π., των σκοπών των σχολικών βιβλίων και του περιεχομένου τους. Ο ρόλος της ανάλυσης περιεχομένου και άλλων τεχνικών στη διαδικασία αξιολόγησης Α. Π. και σχολικών βιβλίων.

Γ04 04 Αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου και αποτελεσματικότητα σχολείου

Αποτελεσματικό σχολείο, αποτελεσματικός εκπαιδευτικός: έννοιες και χαρακτηριστικά. Αξιολόγηση σχολικών μονάδων: Σκοποθεσία, μέθοδοι, τεχνικές, κριτήρια και τρόποι αξιοποίησης των αποτελεσμάτων. Εξωτερική και εσωτερική αξιολόγηση σχολικών μονάδων. Αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου και του έργου των εκπαιδευτικών: Σκοποθεσία, μέθοδοι, τεχνικές, κριτήρια και τρόποι αξιοποίησης των αποτελεσμάτων. Αυτοαξιολόγηση των εκπαιδευτικών.

Γ0405: Εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης των μαθητών

Σύντομη ιστορική αναδρομή. Οι παραδοσιακοί τρόποι αξιολόγησης των μαθητών και οι ανεπάρκειές τους. Θεωρητική τεκμηρίωση και επιδιώξεις μιας σύγχρονης αξιολόγησης των μαθητών. Σκοποί και περιεχόμενο της αξιολόγησης των μαθητών στα πλαίσια της διδασκαλίας και της μάθησης. Ο ρόλος των ερωτήσεων στην αξιολόγηση των μαθητών. Ταξινομίες και είδη ερωτήσεων. Εναλλακτικοί τρόποι και μέσα αξιολόγησης των μαθητών. Η περιγραφική αξιολόγηση. Η αξιολόγηση με βάση το φάκελο επιτευγμάτων. Η αξιολόγηση στην ομαδική διδασκαλία και στα σχέδια δράσης. Η αυτοαξιολόγηση.

Δ. Τομέας Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Σπουδών

Δ01 Νεοελληνική Λογοτεχνία & Γλώσσα

Δ01 01 Νεοελληνική ποίηση Ι

Κατά τη διάρκεια των παραδόσεων μελετούμε κορυφαίες στιγμές της νεοελληνικής ποίησης και δίνουμε έμφαση στη σχέση ιστορίας, παιδείας, ποιητικής σύνθεσης και πρόσληψης. Υπό την έννοια αυτή μελετώνται οι συνθήκες που οδηγούν στις μεγάλες ποιητικές συνθέσεις και αναλύονται τα σημεία των ποιητικών συνθέσεων που δικαιολογούν την ευρεία πρόσληψη και τη διαχρονική τους αναγνώριση. Στα μαθήματα αυτά επιδιώκουμε να δημιουργήσουμε ένα εργαστήρι ανάγνωσης και διδασκαλίας της νεοελληνικής ποίησης όπου ο/η φοιτητής/ήτρια με τη βοήθεια γενικής και ειδικής βιβλιογραφίας προσεγγίζει την ποιητική ως μητρική γλώσσα και το περιεχόμενό της και επιχειρεί να αναγνωρίσει τους λόγους της αισθητικής απόλαυσης.

Θεματικές ενότητες

- Η έννοια της αρετής στην Κρητική Λογοτεχνία: Γεωργίου Χορτάτη, *Ερωφίλη*, Βιτσέντζου Κορνάρου, *Ερωτόκριτος & Θυσία του Αβραάμ*.
- Ο άνθρωπος και η φύση στο *Δημοτικό Τραγούδι*.
- Το όνειρο και η πραγματικότητα στην ποίηση του Διονυσίου Σολωμού.
- Ο λυρικός Κωστής Παλαμάς
- Ο Άγγελος Σικελιανός και οι πολιτισμικές αξίες.
- Αναπαραστάσεις της Αλεξάνδρειας στην ποίηση του Κ. Π. Καβάφη.
- Η Ιθάκη της γυναικείας ποίησης: από την Μαρία Πολυδούρη στην Κική Δημουλά

Δ01 21 Νεοελληνική Ποίηση II

Η Μεταπολεμική Ποίηση: Πρώιμη μεταπολεμική γενιά: Μανόλης Αναγνωστάκης, Τάκης Σινόπουλος, Τίτος Πατρίκιος, Νίκος Καρούζος, Τάσος Λειβαδίτης, Αρης Αλεξάνδρου, Εκτορας Κακναβάτος, Μίλτος Σαχτούρης, Γιάννης Δάλλας, Δ. Π. Παπαδίτσας, Γιώργος Θέμελης, Κώστας Στεργιόπουλος, Μηνάς Δημάκης, Αρης Δικταίος, Ζωή Καρέλλη, Μελισσάνθη, Ντίνος Χριστινόπουλος, Νάνος Βαλαωρίτης Μανουσάκης, Θεοδώρου. Η Γενιά του '70: Τζένη Μαστοράκη, Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ, Νάσος Βαγενάς, Μιχάλης Γκανάς, Γιάννης Κοντός, Διονύσιος Σαββόπουλος, Δήμητρα Χριστοδούλου, Γιώργος Βέης κ.ά.

Δ01 02 Νεοελληνική Πεζογραφία I

Ρήγας. Αδ. Κοραΐς. Μακρυγιάννης, Δημ. Βικέλας. Η Πεζογραφία μετά το 1880: Γεώργιος Βιζυηνός, Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Ανδρέας Καρκαβίτσας, Αργύρης Εφταλιώτης, Γρηγόριος Ξενόπουλος, Κων/νος Θεοτόκης, Κωνσταντίνος Χατζόπουλος. Η πεζογραφία της Γενιάς του '30: Φώτης Κόντογλου, Στράτης Μυριβήλης, Ηλίας Βενέζης, Γιώργος Θεοτοκάς, Κοσμάς Πολίτης, Μ. Καραγάτσης, Νίκος Καζαντζάκης, Πηνελόπη Δέλτα, Αγγελος Τερζάκης, Παντελής Πρεβελάκης, Μέλπω Αξιώτη, Ελλη Αλεξίου, Γαλατεία Καζαντζάκη. Οι μοντερνιστές πεζογράφοι: Ν. Γ. Πεντζίκης, Στέλιος Ξεφλούδας, Γιάννης Σκαρίμπας, Γιάννης Μπεράτης.

Δ01 22 Νεοελληνική Πεζογραφία II

Η Μεταπολεμική Πεζογραφία: Πρώτη μεταπολεμική γενιά: Αλέξανδρος Κοτζιάς, Αρης Αλεξάνδρου, Στρατής Τσίρκας, Δημήτρης Χατζής, Αντώνης Σαμαράκης, Βασίλης Βασιλικός, Νίκος Κασδάγλης, Κώστας Ταχτσής, Θανάσης Βαλτινός, Μένης Κουμανταράς, Γιώργος Χειμωνάς, Γιώργος Ιωάννου, Μάριος Χάκκας, Νίκος Καχτίσης, Χριστόφορος Μηλιώνης, Νίκος Μπακόλας, Μαργαρίτα Λυμπεράκη, Εύα Βλάμη, Μιμίκια Κρανάκη, Κατίνα Παππά. Τατιάνα Γκρίτση-Μιλλιέξ, Γαλάτεια Σαράντη. Η πεζογραφία της Γενιάς: Γιώργης Γιατρομανωλάκης, Μάρω Δούκα, Ρέα Γαλανάκη, Αρης Φακίνος, Κώστας Μουρσελάς, Γιώργος Μανιώτης, Νίκος Θέμελης, Αλκη Ζέη, Μαργαρίτα Καραπάνου, Νίκος Χουλιαράς, Ζυράννα Ζατέλλη, Νίκος Βασιλειάδης, Σωτήρης Δημητρίου κ.ά.

Δ01 03 Υ Παιδική Λογοτεχνία

Μελετώνται κείμενα που γράφτηκαν, για να απευθυνθούν σε παιδιά ή που καθιερώθηκαν ως παιδικά (εξετάζονται κείμενα όπως οι *Ροβινσονιάδες*, *Η Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων*, *Το παραμύθι χωρίς όνομα*, *Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου*, αλλά και αντιπροσωπευτικά κείμενα της αρχαιότητας)

Εξετάζονται βασικά στοιχεία της θεωρίας της λογοτεχνίας με άμεση αναφορά σε σχετικά κείμενα, όπως η σύγκρουση με τη λογοκρισία, η σχέση με τον πολιτισμό των ενηλίκων, οι θεωρίες ανάγνωσης ή πρόσληψης του λογοτεχνικού έργου.

Επιχειρείται μια συνοπτική ιστορική θεώρηση των έργων της παιδικής λογοτεχνίας μέχρι τις μέρες.

Δ01 23 Διδασκαλία κειμένων

Η έννοια του κειμένου: Σύνθεση και πρόσληψη. Τα κειμενικά είδη: μορφολογία, λειτουργία και πρόσληψη. Το λογοτεχνικό κείμενο: Ποιητική και σκοπιμότητα. Το διδακτικό «ποιόν» του λογοτεχνικού κειμένου. Η ανάλυση του λογοτεχνικού κειμένου: τυπολογία, υποθέσεις και προοπτικές. Η ανάλυση ως προϋπόθεση της διδασκαλίας του λογοτεχνικού κειμένου. Η διδασκαλία του λογοτεχνικού κειμένου: Το κείμενο, ο διαμεσολαβητής, και ο μαθητευόμενος αναγνώστης. Το λογοτεχνικό κείμενο ως πεδίο διαθεματικής διερεύνησης. Η μαθητεία στην ανάγνωση του μυθιστορήματος

Δ01 04 Ελληνική Λαογραφία

Ορισμός και σκοποί της Λαογραφίας. Θέματα της λαογραφικής έρευνας. Ιστορία της Ελληνικής Λαογραφίας. Θέματα της Ελληνικής Λαογραφίας: α) Φιλολογική Λαογραφία (μνημεία του λόγου) β) Εθιμική Λαογραφία (οι κατά παράδοση πράξεις και ενέργειες του ελληνικού λαού). Βιοτικά καλλιτεχνικά θέματα, κοινωνική παραδοσιακή ζωή, σταθμοί της ανθρώπινης ζωής, φυσικές και μεταφυσικές αναζητήσεις, λατρευτικά βιώματα. Η Λαογραφία και οι άλλες επιστήμες: Λαογραφία και Λογοτεχνία, παραδοσιακή και σύγχρονη Λαογραφία.

Δ01 05 Θεωρητική Γλωσσολογία

Η έννοια της γλώσσας. Βασικές έννοιες της σύγχρονης Γλωσσολογίας: γλωσσικό σημείο, συγχρονία-διαχρονία., συνταγματικές και παραδειγματικές σχέσεις, γλωσσική ικανότητα και πραγμάτωση, φώνημα, μόρφημα, αλλόφωνο, διάλεκτος, ιδιόλεκτος και κοινωνιόλεκτος. Προφορά και ορθογραφία. Η έννοια του όρου Γραμματική, είδη Γραμματικής.

Δ01 06 Υ Διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος

Ανάλυση της Νεοελληνικής Κοινής στο φωνολογικό, μορφολογικό, συντακτικό, σημασιολογικό και λεξιλογικό επίπεδο. Φωνηεντικό και συμφωνητικό σύστημα. Η κλίση του ονόματος και του ρήματος. Τυπολογική κατηγοριοποίηση. Θέματα σύνταξης της Νεοελληνικής Κοινής. Το λεξιλόγιο. Προφορικός και γραπτός λόγος. Ξένες λέξεις και μεταφραστικά δάνεια. Θέματα νεοελληνικής λεξικογραφίας. Τρόποι εμπλουτισμού της Νεοελληνικής Κοινής. Οι αλλαγές στη διδασκαλία της γλώσσας υπό την επίδραση της σύγχρονης γλωσσολογίας. Η επικοινωνιακή διάσταση της διδασκαλίας της γλώσσας. Δομικά στοιχεία των γλωσσοδιδακτικών μοντέλων επικοινωνιακής μορφής. Η γραπτή επικοινωνία. Η επικοινωνία με τα κείμενα. Γλωσσοδιδακτική προσέγγιση των κειμένων.

Δ01 07 Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας – Γλωσσικές Ασκήσεις

Η Ελληνική Γλώσσα και Γραφή. Περίοδοι της Ιστορίας της Ελληνικής Γλώσσας. Η διαμόρφωση της Νεοελληνικής. Η εμφάνιση του Γλωσσικού Ζητήματος. Ανάπτυξη και διδασκαλία του λεξιλογίου. Στο μάθημα εξετάζονται και διερευνώνται στα εγχειρίδια της γλώσσας τα παρακάτω γλωσσολογικά θέματα: κειμενικά είδη, ύφος, αναφορικός-κατευθυντικός λόγος (Κειμενογλωσσολογία), λόγιο-μη λόγιο λεξιλόγιο, ετυμολογικά-σημασιολογικά-θεματικά πεδία οργάνωσης λεξιλογίου (θεωρία Λεξικού και διδασκαλία λεξιλογίου), γλωσσικές πράξεις (Πραγματολογία), κλιτικά συστήματα, δομή φράσης, δομή πρότασης (Γραμματική της Νέας Ελληνικής). Τα θέματα αυτά υλοποιούν τους στόχους του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό.

Δ01 08 Γλωσσολογία και λογοτεχνικό κείμενο

Στο μάθημα αυτό οι φοιτητές εισάγονται σε ζητήματα περιγραφής του λεξιλογίου της Νέας Ελληνικής όπως είναι η πολυσημία, η συνωνυμία, η αντωνυμία, η μεταφορά. Παρουσιάζονται οι κατηγορίες λεξικών μονάδων της Νέας Ελληνικής, οι κατηγορίες παγιωμένου και ημι-παγιωμένου λεξιλογίου. Όλα αυτά τα θέματα ερευνώνται σε σώματα κειμένων.

Μπακάκου-Ορφανού, Αικατερίνη. 2005. *Η λέξη της Νέας Ελληνικής στο γλωσσικό σύστημα και στο κείμενο*. Αθήνα: Αυτοέκδοση (2107011855, 6974032293).

Ξυδόπουλος, Γιώργος. 2008. *Λεξικολογία: Εισαγωγή στην ανάλυση της λέξης και του λεξικού*. Αθήνα, Πατάκη.

Δ01 09 Σύστημα αγωγής του προφορικού λόγου

Το μάθημα περιλαμβάνει δύο μέρη: α) Θεωρητικό μέρος, β) Πρακτικό μέρος. Το πρώτο μέρος με τη σειρά του περιλαμβάνει: τη δομή του αναπνευστικού συστήματος - στοιχεία ανατομίας, τον τρόπο σχηματισμού της φωνής - τοποθέτηση της φωνής, φυσιολογία των φθογοπλαστικών οργάνων κ.λπ. Το ίδιο μέρος περιλαμβάνει τους κανόνες άρθρωσης και προφοράς σε συνδυασμό με τα προηγούμενα στοιχεία φωνητικής. Το δεύτερο μέρος του ίδιου μαθήματος αφορά την εργαστηριακή άσκηση - studio - μέσα στο οποίο ο φοιτητής ασχολείται με την προπόνηση των φθογοπλαστικών του οργάνων, την τοποθέτηση των φωνημάτων στα σωστά σημεία του στοματικού ηχείου, μαθαίνει τον σωστό τρόπο αναπνοής και, βεβαίως, τη σωστή άρθρωση, τον εθνικό κώδικα του ελληνικού προφορικού λόγου.

Δ01 10 Η αντιμετώπιση της αγωγής του λόγου στην τάξη

Σεμινάριο - Έρευνα. Μελέτη του τρόπου ομιλίας (άρθρωσης και προφοράς) του μαθητή στη σχολική τάξη. Καταγραφή των προβλημάτων άρθρωσης και προφοράς. Έρευνα, αποτύπωση και αξιολόγηση της διορθωτικής μεθόδου: Πώς ανακτά κανείς μια πτωχή προβληματική άρθρωση; Πώς ο μαθητής εθίζεται σ' ένα εθνικό κώδικα προφοράς της ελληνικής; Συμπέρασμα, προτάσεις εργασίας διαμόρφωσης ενός προτύπου αγωγής του προφορικού λόγου.

Δ01 12 Ιστορία του γλωσσικού ζητήματος

Η διφύια της γλώσσας. Εντονες εξελίξεις της γλώσσας στην Ελληνιστική κοινή. Η εμφάνιση του Αττικισμού. Η λόγια και λαϊκή γλώσσα των Βυζαντινών. Η γλώσσα της λαϊκότερης λογοτεχνίας της Οψίμης Μεσαιωνικής. Αιώνας του Διαφωτισμού. Οι καθαριστές της γλώσσας. Η γενιά του 1880. Η εμφάνιση του Ψυχάρη και οι αγώνες του ορμητικού Δημοτικισμού. Ο "συμβιβασμός" των δημοτικιστών και η διαμόρφωση της Νεοελληνικής Κοινής.

Δ01 13 Η Νεοελληνική και ευρωπαϊκή λογοτεχνία

Το μάθημα περιλαμβάνει συναναγνώσεις κειμένων-σταθμών της Νεοελληνικής και Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας. Το μάθημα στοχεύει στην ενημέρωση των φοιτητών μας σε θέματα δημιουργίας σχολών και ρευμάτων, στην ανίχνευση της διακειμενικότητας των έργων και γενικότερα του διαλόγου (ιδεολογικού, αισθηματικού κ.λπ) Έμφαση δίνεται επίσης στη διδακτική και τη γλωσσική διάσταση.

Δ01 14 Εισαγωγή στην αφηγηματολογία

Εισαγωγή στην προσέγγιση των αφηγηματικών λογοτεχνιών: Του θεάτρου (Αισχύλου-Σαίξπηρ/Αριστοφάνης), του Αρχαϊκού μυθιστορήματος (ελληνική μυθολογία), του βιβλικού

επεισοδίου, του Μουσικού ή Ζωγραφικού έργου, εφόσον αυτό εδράζεται στην αφήγηση ενός μύθου, της ποίησης, του Κινηματογράφου κ.α. Διάκριση των αφηγηματικών δομών, ανάλυση, σημασιολογία, αποκωδίκευση των συμβόλων δομής της δράσης, η έννοια του χώρου και του χρόνου, δομή και λειτουργία του Διαλόγου ως μορφή αφηγηματικής επικοινωνίας.

Δ01 15 Συγκριτική Φιλολογία

Στη γνωστική αυτή ενότητα θα παρουσιαστεί η θέση της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας ανάμεσα στις άλλες λογοτεχνίες και ιδιαίτερα της Ευρωπαϊκής. Παράλληλα θα αναζητηθούν οι επιδράσεις των ξένων λογοτεχνιών επί της ελληνικής και θα συνεξεταστούν δημιουργίες κοινής θεματικής. Το ενδιαφέρον θα στραφεί κυρίως στον 20ο αιώνα.

Δ01 16 Μυθολογία: Οι δομές δράσης – Τα πρόσωπα και οι πράξεις τους

Η Ελληνική Μυθολογία, ο μύθος με την αποδέσμευσή του από τη λογική, την ακαταμάχητη δράση, τις τρικυμιώσεις σχέσεις των προσώπων την ποιητική τέχνη των αισθημάτων, αλλά και τις συγκρούσεις, αποτελεί την κατεξοχήν περιοχή της φαντασίας, της νοητικής δηλ. πράξης που εισάγει στη ζωή τον πολιτισμό. Ο κωδικός Δ1 16 επιμένει στην εξέταση των προσώπων και δη του νέου ήρωα, στη θεατρικότητα των κινήσεων του, στην ηθική της δράσης στις δυνατότητες σκηνικής απεικόνισης του ανδραγαθήματος, στην ανάπτυξη ενός καινοτόμου λεξιλογίου δραματικής τέχνης.

Δ01 17 Υ Νεοελληνική Γραμματική

Κατά τη διάρκεια των παραδόσεων θα μας απασχολήσουν τα εξής ερευνητικά ζητήματα: Η Γραμματική και η Σύνταξη θεωρούνται στοιχεία μεγάλης σημασίας στη δημιουργία και τη λειτουργία του ύφους. Κατά τη διάρκεια των παραδόσεων θα εξετάσουμε και θα συζητήσουμε τα εξής ζητήματα:

- Ποια είναι η χρησιμότητα της Γραμματικής και του Συντακτικού;
- Ποια μορφή γνώσης μας προσφέρει η μελέτη της μορφολογίας της Γραμματικής;
- Μελετούμε στη διδασκαλία στερεότυπα παραδείγματα ή προχωρούμε και εξετάζουμε ποικίλες μορφές Γραμματικής και Σύνταξης, όπως αυτές αντικατοπτρίζονται στο λογοτεχνικό κείμενο ή σε άλλες μορφές καλλιτεχνικού κειμένου; (Π. χ. η πολύτροπη αφήγηση μιας ταινίας).
- Μπορούμε να φανταστούμε το γραμματικό φαινόμενο –πέρα από την τυπική μελέτη της μορφολογίας του να εξετάζεται μέσα στην περιοχή της Αισθητικής, ώστε η αισθητική μελέτη της Γραμματικής να μας προσφέρει τα εφόδια να δομούμε λόγο συντακτικά ορθό;

Περιεχόμενα του μαθήματος

Προθέσεις
Σύνδεσμοι
Επιρρήματα
Αντωνυμίες
Ρήματα

Λεξιλόγιο

Οικονομία στη Σύνταξη
Εισαγωγή στην Υφολογία

Ο Λόγος στη Λογοτεχνία και στη Δημοσιογραφία

Δ01 24 Παιδικά βιβλία του καιρού μας

Το μάθημα έχει σκοπό:

- να μυήσει τους φοιτητές στον κόσμο του σύγχρονου παιδικού και νεανικού βιβλίου, του κειμένου, του εικονοκειμένου και του περιοδικού εντύπου,
- να καθοδηγήσει τους φοιτητές στην ανίχνευση των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων που παρουσιάζονται μεταμφιεσμένα με διαφορετικούς τρόπους στη σύγχρονη παιδική λογοτεχνία, σε διαφορετικά είδη, όπως είναι η αλληγορία, το εικονοκείμενο, η fantasy,
- να καλλιεργήσει την ικανότητα κατανόησης και κριτικής αποτίμησης των παιδικών βιβλίων και τη διαμόρφωση πολυδιάστατων κριτηρίων αισθητικών και παιδαγωγικών,
- να προτείνει στους αυριανούς δασκάλους διαφορετικούς τρόπους αξιοποίησης του σύγχρονου βιβλίου μέσα στη σχολική τάξη και έξω από αυτήν,
- να ενθαρρύνει τους φοιτητές να επινοήσουν δικές τους ιστορίες, να δημιουργήσουν κείμενα ή να αξιοποιήσουν *δάνεια κείμενα* με συγκεκριμένο παιδαγωγικό έναυσμα και συγκεκριμένους στόχους.

Περιεχόμενα

- Ανάγνωση κειμένων και εικονοκειμένων ελληνικών και ξένων,
- κριτική ανάγνωση λογοτεχνικών και εξωλογοτεχνικών κειμένων που απευθύνονται σε νεανικό κοινό από τον διεθνή τύπο, π. χ. μελέτη των διαφημίσεων.

Δ01 26 Από την ανάγνωση στη σύνταξη μιας επιστημονικής εργασίας

Το μάθημα αποβλέπει στην οικείωση των μαθητών με τη μεθοδολογία της έρευνας και κυρίως με τους τρόπους διάρθρωσης μιας επιστημονικής εργασίας, έκθεσης των επιχειρημάτων, διατύπωσης σκέψεων, αξιοποίησης της διεθνούς βιβλιογραφίας κ. λπ. Οι φοιτητές μελετούν σε βάθος εργασίες πολύ διαφορετικού είδους, όπως είναι η μονογραφία ή το επιστημονικό άρθρο. Καλούνται να γράψουν και οι ίδιοι διαφορετικές εργασίες, όπως: η αρχική περίληψη που συνοδεύει την αίτηση συμμετοχής σε Συνέδριο, η εισήγηση που καταλήγει σε δημοσίευση, το επιστημονικό άρθρο που απευθύνεται σε ομοτέχνους, το εκλαϊκευτικό για το ευρύτερο κοινό.

Το μάθημα βοηθά τους φοιτητές να αναπτύξουν δεξιότητες όπως η κριτική σκέψη και δη η συνθετική ικανότητα και συμβάλλει στο να εξοικειωθούν με την έννοια της *δομής*, αποκτώντας ταυτόχρονα αυτοπεποίθηση στη χρήση και την κριτική θεώρηση της διεθνούς βιβλιογραφίας.

Περιεχόμενα

- Κριτική ανάγνωση υποδειγματικών κειμένων
- Η κριτική της επιστημονικής κριτικής
- Σύνταξη άρθρου, δοκιμίου, βιβλιοκριτικής κ. λπ.

Δ01 27 Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Ι

Οι παραδόσεις του μαθήματος έχουν τους εξής στόχους:

- α) να ενημερώσουν τον/τη φοιτητή/ήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Δ. Ε. για την πορεία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας μέσα στο χρόνο, επιμένοντας, ιδιαίτερα, στην ανάπτυξη των πολιτισμικών κέντρων και τη σύνδεσή τους με τη λογοτεχνική κίνηση,
- β) να εξοικειώσουν τους φοιτητές και τι φοιτήτριες ως μελλοντικούς δασκάλους και *διαμεσολαβητές* - αναγνώστες με κείμενα που δηλώνουν τη χειραφέτησή της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας από την κλασική και τη λόγια βυζαντινή παράδοση, ώστε να γίνει κατανοητό πώς διαμορφώνεται ο *κανόνας* της στην πορεία του χρόνου, κυρίως μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453),
- γ) να δείξουν τους λόγους για τους οποίους η Νεοελληνική Λογοτεχνία διαβάζεται και ερευνάται ως μέλος της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας.

Οι στόχοι αυτοί προτείνουμε να υλοποιηθούν με τη διδασκαλία των ακόλουθων

ενοτήτων στην ιστορική τους εξέλιξη:

1. Η λογοτεχνική ακμή στην Κρήτη (ανάλυση αποσπασμάτων από το έργο του Βιτσέντζου Κορνάρου *Ερωτόκριτος*)
2. Νεοελληνικός διαφωτισμός: Ρήγας Φεραίος – Αδαμάντιος Κοραΐς
3. Το δημοτικό τραγούδι
4. Ο αγώνας για την ανεξαρτησία: Κάλβος, Σολωμός
5. Τα «οράματα» του Κωστή Παλαμά
6. Η ώρα της Πεζογραφίας: Γεώργιος Βιζυηνός – Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης – Ανδρέας Καρκαβίτσας
7. Ελληνισμός και διαπολιτισμικότητα στον Κωνσταντίνο Καβάφη
8. Το μυθιστόρημα: από τον Κωνσταντίνο Θεοτόκη στον Νίκο Καζαντζάκη
9. Η πεζογραφία ως μαρτυρία: Ηλίας Βενέζης – Στρατής Μυριβήλης
10. Αστικός ρεαλισμός: Γιώργος Θεοτοκάς – Μ. Καραγάτσης
11. Ιστορία και Λογοτεχνία: Γ. Σεφέρης, Οδ. Ελύτης, Γιάννης Ρίτσος, Ν. Εγγονόπουλος
12. Η πρώτη μεταπολεμική γενιά: ποίηση: Μαν. Αναγνωστάκης, Τίτος Πατρίκιος, Άρης Αλεξάνδρου, Νίκος Καρούζος
13. Η πρώτη μεταπολεμική γενιά: πεζογραφία: Δημ. Χατζής, Στρατής Τσίρκας, Κώστας Ταχτσής, Βασίλης Βασιλικός, Αντώνης Σαμαράκης, Νίκος Κάσδαγλης
14. Η Ποίηση στις μέρες μας: Μιχάλης Γκανάς, Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ
15. Η πεζογραφία στις μέρες μας: Νίκος Θέμελης, Μάρω Δούκα, Ρέα Γαλανάκη, Ιωάννα Καρυστιάνη.
16. Λογοτεχνία και Νεοελληνικός Κινηματογράφος

Δ01 28 Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας ΙΙ

Η ιστορική προοπτική της μελέτης της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας επιμερίζεται σε θέματα τα οποία σχετίζονται:

- α) με τη διερεύνηση του ιστορικού, πολιτισμικού, γραμματολογικού και αισθητικού περιβάλλοντος των έργων της Λογοτεχνίας μας, ευρωπαϊκού και εθνικού,
- β) με τη μελέτη έργων που ανήκουν στις ίδιες θεματικές ενότητες και σε διαφορετικές εποχές, του λογοτεχνικού κανόνα ή όχι,

γ) με την εξοικείωση των φοιτητών ως αναγνωστών-διαμεσολαβητών με ρεύματα ή σχολές της Λογοτεχνίας και με την ανίχνευση των χαρακτηριστικών τους στα λογοτεχνικά κείμενα,

δ) με την πρόσληψη λογοτεχνικών έργων από άλλες μορφές τέχνης, όπως η διασκευή αφηγημάτων σε θεατρικά ή κινηματογραφικά έργα, η μελοποιημένη ποίηση, η ζωγραφική κ. λπ.

ε) με τη λογοτεχνία του τόπου και της Διασποράς.

Περιεχόμενα

- Αποσαφήνιση των όρων *γενιά, ρεύμα, σχολή* με αντίστοιχα παραδείγματα.
- Η νεότητα στη Νεοελληνική Ποίηση (με έμφαση σε μελοποιημένα ποιήματα): από τον Διονύσιο Σολωμό στον Μιχάλη Γκανά.
- Λογοτεχνία, Κινηματογράφος και Τηλεόραση: το παράδειγμα του Νίκου Κάσδαγλη και του Κώστα Καρυωτάκη.
- Όψεις της καθημερινής ζωής και σύγχρονη λογοτεχνία μέσα και έξω από την Ελλάδα.
- Ο μυθιστορηματικός ήρωας στο σύγχρονο μυθιστόρημα γραμμένο από γυναίκες συγγραφείς (π. χ. Ζυράννα Ζατέλη, *Και με το φως του λύκου επανέρχονται*)
- Το προσωπικό μου ανθολόγιο

Δ01 29 Ανάπτυξη και διδασκαλία λεξιλογίου

Το μάθημα στοχεύει στο να παρουσιάσει βασικά ζητήματα που αφορούν το Νοητικό Λεξικό και την κατάκτηση, αναπαράσταση και ανάκληση των λεξικών μονάδων. Αποτελεί μια εισαγωγή στο πώς αναπτύσσεται το λεξιλόγιο της ελληνικής με επέκταση και εμβάθυνση στη λεξική γνώση. Επιπλέον εξετάζονται θέματα οργάνωσης της διδασκαλίας λεξιλογίου: η επιλογή, παρουσίαση και εμπέδωση συγκεκριμένου λεξιλογίου, οι στρατηγικές αντιμετώπισης άγνωστου λεξιλογίου, το λεξιλόγιο σε σχέση με τις γλωσσικές δεξιότητες.

Δ01Π30 Το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Δημοτικό

Το γλωσσικό μάθημα στο δημοτικό δομείται σε τέσσερις άξονες: κείμενο, λεξιλόγιο, γλώσσα ως δομή (γραμματική) και γλώσσα ως επικοινωνία. Στο μάθημα εξετάζονται και διερευνώνται στα εγχειρίδια της γλώσσας τα παρακάτω γλωσσολογικά θέματα: κειμενικά είδη, ύφος, αναφορικός-κατευθυντικός λόγος (Κειμενογλωσσολογία), λόγιο-μη λόγιο λεξιλόγιο, ετυμολογικά-σημασιολογικά-θεματικά πεδία οργάνωσης λεξιλογίου (θεωρία Λεξικού και διδασκαλία λεξιλογίου), γλωσσικές πράξεις (Πραγματολογία), κλιτικά συστήματα, δομή φράσης, δομή πρότασης (Γραμματική της Νέας Ελληνικής). Τα θέματα αυτά υλοποιούν τους στόχους του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό.

Δ01Σ31 Λεξιλογικά ζητήματα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας

Στο σεμινάριο αυτό οι φοιτητές εισάγονται σε ζητήματα περιγραφής του λεξιλογίου της Νέας Ελληνικής όπως είναι η πολυσημία, η συνωνυμία, η αντωνυμία, η μεταφορά. Παρουσιάζονται οι κατηγορίες λεξικών μονάδων της Νέας Ελληνικής, οι κατηγορίες παγιωμένου και ημι-παγιωμένου λεξιλογίου. Όλα αυτά τα θέματα ερευνώνται σε σώματα κειμένων.

Δ02 Φιλοσοφία & Θρησκευτική Παιδεία

Δ02 01 Υ Εισαγωγή στη Φιλοσοφία

Η αρχέγονη φιλία σοφίας: Ο απορητικός χαρακτήρας ορισμού της φιλοσοφίας. Η ειδιοποιός διαφορά μεταξύ φιλοσοφίας και επιστήμης. Η φιλοσοφία ως θέμα φιλοσοφικό. Η σχέση φιλοσοφίας κι επιστημολογίας. Το οντολογικό παράδειγμα του "φιλοσοφείν". Η αντίθεση μεταξύ μύθου και φύσης. Ο "λόγος" ως κριτής κι ερμηνευτής της διαφοράς μεταξύ μυθολογίας και κοσμολογίας. Η έννοια του "λόγου" στον Ηράκλειτο, τον Πλάτωνα και του Αριστοτέλη. Το "νοείν" και το "είναι". Τα νοητά και τα αισθητά. Ο αποφατισμός της ουσίας και η γνωσιολογική στάση του κλασικού στοχασμού. Πρακτική και ποιητική φιλοσοφία. Το συνειδησιακό-υποκειμενικό παράδειγμα του φιλοσοφείν: Η αριστοτελική "ουσία" και η σχολαστική substantia. Η μεταμόρφωση της substantia σε Καρτεσιανό subjectum. Το υποκείμενο στη μορφή του Συνειδέναι (cogitare). Η θέση της λογικής στη φιλοσοφία του Συνειδέτος. Το Συνειδέναι και το Είναι. Η έννοια της αλήθειας ως adaequatio rei ad intellectum. Η αντικατάσταση της οντολογίας από τη γνωσιολογία. Ο υποκειμενικός "λόγος" ως "λόγος εργαλειακός". Το γλωσσαναλυτικό-επικοινωνιακό παράδειγμα του φιλοσοφείν: Από το υποκείμενο στη διυποκειμενικότητα. Η γλώσσα ως θεμέλιο συστατικό της επικοινωνίας. η διυποκειμενικότητα στη μορφή της διαντικειμενικότητας. Η θεωρία της επιχειρηματολογίας. Η ομολογιακή θεωρία της αλήθειας. Η ειδιοποιός διαφορά μεταξύ επικοινωνίας και Κοινωνείν. Το υποκείμενο, το άτομο και το πρόσωπο.

Δ02 02 Ιστορία της Φιλοσοφίας

Οι Αρχαϊκοί Φιλόσοφοι και η "γιγαντομαχία περί της ουσίας". Το Είναι και το Γίνεσθαι. Η διαμάχη μεταξύ Παρμενίδη και Ηρακλείτου. Η λογική της Σοφιστικής. Η φιλοσοφική θεμελίωση της Ηθικής. Η επαναστατική μορφή του Σωκράτη. Η πλατωνική Οντολογία και Διαλεκτική. Ο Αριστοτέλης και η θεμελίωση της Λογικής. Στωικισμός και Σκεπτικισμός. Η φιλοσοφική τομή: Η ελευθερία και η προσωπική ετερότητα (Γρηγόριος Νύσσης και Διονύσιος Αρεοπαγίτης). Η θεμελίωση της Θεολογίας και Φιλοσοφία της Ιστορίας (Αυγουστίνος). Περί της ιστορίας των εννοιών: ουσία (φύσις), υπόστασις (πρόσωπον) και ενέργεια. Η σχέση ετερότητας και ταυτότητας στα Διαλεκτικά του Διαμασκηνού. Η σχολαστική Οντολογία. Ρασιοναλισμός και Εμπειρισμός. Το cogito ergo sum του Καρτέσιου και η ενθρόνιση της Γνωσιολογίας. Η Φιλοσοφία του Διαφωτισμού και του Γερμανικού Ιδεαλισμού (Kant, Fichte, Schelling, Hegel). Διαλεκτικός και Ιστορικός Υλισμός (Marx). Ορθολογισμός και μηδενισμός (Descartes και Nietzsche). Τα Φιλοσοφικά ρεύματα του 20ου αιώνα.

Δ02 03 Συστηματική Φιλοσοφία

Οντολογία: Η σχέση Οντολογίας και Μεταφυσικής. Τα θεμελιώδη προβλήματα του ερωτήματος για το "ον η ον". Η γραμματική της λέξης "είναι". Η ετυμολογία της λέξης "Είναι". Το ερώτημα περί της ουσίας του "είναι". "Είναι" και "γίνεσθαι", "είναι" και "φαίνεσθαι", "Είναι" και "σκέπτεσθαι", το "είναι" και το "δέον". Η οντολογική θεμελίωση του Λόγου. Είναι και

Διαλεκτική. Είναι και Λογική. Φαινομενολογία και Μηδενισμός. Ταύτιση του Είναι με την προσωπική ετερότητα. Η οντολογική θεμελίωση της κοινωνίας. Κοινωνική Οντολογία. Ον και Θεός.

Γνωσιολογία: Το γεγονός του "κοινού Λόγου", μέθεξη και γνώση. Γνώση ως διάλογος "Περί του Όντος Λογικός". Το υποκειμενικό Συνειδός και ο τρόπος σύστασης του γεγονότος της γνώσης. Υπερβατολογική Φιλοσοφία. Γλώσσα και γνώση, επικοινωνία και γνώση. Τι σημαίνει γνωσιολογικός Αποφατισμός.

Πρακτική Φιλοσοφία: Νοεΐν και πράττειν. Η πρακτική, θεωρητική και ποιητική δραστηριότητα. Η δομή των πρακτικών ενεργημάτων. Η τελεολογική θεμελίωση του πράττειν, η απριοριστική θεμελίωση του πράττειν. Περιγραφή και ταυτότητα των πράξεων. Η εξήγηση των πράξεων. Αιτίες και αφορμές σύστασης των πράξεων. Το πρόβλημα του αναγωγισμού και η ελευθερία.

Αισθητική: Ο "λόγος" της κοσμιότητας του κόσμου. Έρωτας και ανάβαση στην Ιδέα του κάλλους. Κάλλος ως εναδική μορφή, ως συμφιλίωση και θέα του προσώπου. Αίσθηση και κάλλος, κάλλος και τέχνη, κάλλος και λογική. Η θεμελιώδης-οντολογική θεμελίωση του κάλλους. Το κάλλος ως θεμελιώδης κατηγορία της αγωγής. Αισθητικές θεωρίες.

Α03 05 Σπουδαστήριο Ιστορικού και Φιλοσοφικού Παιδαγωγικού Λόγου

Το Σπουδαστήριο Ιστορικού και Φιλοσοφικού Παιδαγωγικού Λόγου(Σ.Ι.ΦΙ.ΠΑΙ.Λ.) είναι ένα Διατομεακό Σεμινάριο που προσφέρεται από τον Α΄ και Δ΄ τομέα και έχει ως θέμα του τη μελέτη, συζήτηση, ανάλυση, ερμηνεία και κριτική θεώρηση του ιστορικού και φιλοσοφικού παιδαγωγικού λόγου που αρθρώνεται μέσα σε κείμενα των: Προσωκρατικών και κλασικών φιλοσόφων/ διανοητών, των εκπροσώπων της πρώτης χριστιανικής Θεολογίας και της Νεωτερικής Παιδαγωγικής και Φιλοσοφίας. Το Σεμινάριο αυτό απευθύνεται τόσο σε προπτυχιακούς όσο και σε μεταπτυχιακούς φοιτητές/ -τριες και έχει τη μορφή colloquium ή στρογγυλής τράπεζας.

Α02 04 Οι μεγάλες μη χριστιανικές θρησκείες

Οι θρησκείες της Ανατολής: Ινδουϊσμός, Βουδδισμός, Ταοϊσμός, Κομφουκιανισμός, Σιντοϊσμός, Ζεν-Βουδδισμός. Ο Ιουδαϊσμός. Το Ισλάμ.

Α02 05 Ο Χριστιανισμός

Ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ. Η ορθοδοξία. Σύγχρονα θεολογικά ρεύματα.

Α02 06 Κοινωνιολογία της θρησκείας

Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού: Κοινωνιολογία του δόγματος και της λατρείας. Εμπειρική διερεύνηση του Χριστιανισμού και η θρησκευτική ζωή στην Ελλάδα. Κοινωνιολογία των μη χριστιανικών θρησκειών: Της θρησκείας των πρωτογόνων, του Ινδουϊσμού, του Βουδδισμού, του κινέζικου Οικουμενισμού, του Σιντοϊσμού, του Ιουδαϊσμού, του Ισλάμ.

Α02 07 Τα Θρησκευτικά στην εκπαίδευση

Η αναγκαιότητα του μαθήματος των Θρησκευτικών. Χριστιανική πίστη και επιστήμη. Χριστιανική πίστη και νόημα ζωής. Χριστιανική πίστη.

Δ02 09 Επιστημολογία των Κοινωνικών Επιστημών

Οι οντολογικές προϋποθέσεις συγκρότησης της κοινωνίας. Διαλεκτική του υποκειμένου και αντικειμένου. Διϋποκειμενικότητα και ετερότητα. Η Λογική των κοινωνικών επιστημών. Το κριτήριο του νοήματος και η λογική της επιχειρηματολογίας. Εργαλειακός λόγος και επικοινωνιακό πράττειν. Ορθολογισμός και κοινωνική πρακτική. Η έννοια της κοινωνικής επανάστασης και η αλλαγή κοσμοειδώλου. Η επιρροή των φιλοσοφικών αντιλήψεων στην εξέλιξη των κοινωνικών επιστημών. Δικαιοσύνη και κοινωνία. Κοινωνία ως κοινωνία παιδείας και αγωγής.

Δ03 Αισθητική, Μουσική & Φυσική Αγωγή

Εικαστική Έκφραση του Παιδιού

Δ03 01 Εικαστική έκφραση του παιδιού: Ζωγραφική και εφαρμογές

Σχέδιο, σκιαγραφία, τονικότητα, προοπτική, σύνθεση, παιχνίδια σχεδιαστικά, χρώμα, θεωρία χρωμάτων, υλικά, αφίσα, χαρακτηριστική με διάφορα υλικά, σταμπωτό, μεταξοτυπία, ψηφιδωτό υλικά και δημιουργία, βιτρώ υλικά και δημιουργία.

Δ03 02 Εικαστική έκφραση του παιδιού: Γλυπτική και εφαρμογές

Προτομή, φιγούρα ολόσωμη, ανάγλυφο, μικρογλυπτική, γιγαντογλυπτική, γλυπτική με μέταλλα, γλυπτική με σύρμα, σκάλισμα πέτρας.

Δ03 04 Ιστορία της Τέχνης

Θεωρίες και μέθοδοι της Ιστορίας της Τέχνης. Αρχαία Ελληνική Τέχνη. Αρχαϊκή, κλασική, ελληνιστική περίοδος. Βυζαντινή Τέχνη. Λαϊκή Τέχνη. Δυτική Τέχνη του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα: Σχολές, καλλιτέχνες και σχέση με το κοινωνικό περιβάλλον. Νεοελληνική Τέχνη του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα.: Ζωγραφική, Γλυπτική, Χαρακτική.

Δ03 15 Κεραμική

Πηλός, ιδιότητες, επεξεργασία, καμίνι, πως λειτουργεί, μικροαντικείμενα, μικρογλυπτικά, φιγούρες, βάζα, κεφάλια κεραμικά κούκλας, εφυάλωμα, διακόσμηση κεραμικών πλακιδίων, σύνθεση από πλαστικά πλακίδια.

Δ03 16 Η αρχιτεκτονική συγκρότηση της μαγικής πόλης (μακέτα)

Μακέτα αρχιτεκτονικής, με υλικά χαρτόκουτες, φύλλα φελού ξύλα, φριγοπόρ αφρολέξ, χαροπολτό κ.ά. Σύνθεση πολιτείας ή χωριού με συλλογική εργασία από μεγάλη ομάδα.

Δ03 17 Χειροτεχνία

Κατασκευές από ξύλο, χαρτόμαζα, παπιέ μασέ, κερι, χαρτόνι, κλωστές, σχοινιά και σπάγκυς, κατασκευή ανάγλυφου χάρτη, υφαντά, ταπισερί, κ.ά.

Θεατρική Αγωγή του Παιδιού

Δ 03 03 Πρακτικές τέχνες του θεάτρου και θεωρία του δράματος.

Ο φοιτητής καλείται να συμμετάσχει ενεργά στο κτίσιμο μιας παράστασης, ασκώντας τα εκφραστικά του μέσα, δίδοντας μορφή και περιεχόμενο σε ένα συναισθηματικό του περίσσειμα, αλλά και περαιτέρω μαθαίνοντας να συνδυάζει τη θεατρική θεωρία με την πράξη. Ο φοιτητής επίσης μαθαίνει να σκέφτεται και να διοχετεύει στη σκέψη του σε διάλογο, να αναγνωρίζει, να πλάθει χαρακτήρες και να τους φυγαδεύει μέσα από το προηγούμενο είδος του λόγου (Διάλογο), που καθώς προϋποθέτει την κίνηση-δράση συνιστά τον ειδοποιό τρόπο έκφρασης στη θεατρική συγγραφική τέχνη.

Δ03 11 Κουκλοθέατρο

Κούκλα δακτύλων, μαρώτα, κούκλα ολόσωμη, μαριονέτα, γιγαντοκούκλα, τεχνικές κατασκευής από χαρτόμαζα και από γύψο.

Δ03 13 Θέατρο για παιδικό και νεανικό κοινό

Αυτοσχέδιο με την αρχή της Δραματοποίησης ενός θέματος-μύθου ή έργο δοκίμων συγγραφέων το θέατρο για παιδικό και νεανικό κοινό ανοίγει μια άλλη διάσταση στην εκπαίδευση: Λογοτεχνία, γλώσσα, δομή του οικείου δραματικού μύθου, μονόλογος, διάλογος. κατηγορίες του θεάτρου για παιδικό και νεανικό κοινό: ποιητικό θέατρο, ταχύδραμα, μιούζικαλ, παιδικό όπερα. Οριοθετήσεις. Μελέτη της δομής και λειτουργίας του εν λόγω θεάτρου.

Μουσική Αγωγή του Παιδιού

Δ03 08 Εισαγωγή στη Μουσική- An Introduction to Music

Απώτερος στόχος του μαθήματος είναι να αναπτυχθεί η μουσική και γενικότερα η αισθητική αντίληψη των φοιτητών, η βελτίωση της εκφραστικότητας τους και η εξοικείωση τους με τις τέχνες. Πρακτικά, θα **ακουστούν** πολλά διαφορετικά **είδη** μουσικής, από διάφορα **μέρη-εθνομουσικολογία-** και πολλές **εποχές- μουσικολογία-** και θα γίνουν ποικίλες **δραστηριότητες** για την ανάπτυξη 'μουσικά έξυπνων ατόμων'. Δεν προαπαιτείται γνώση μουσικής.

Δ03 09 Μουσική με έμφαση στη Μουσικοπαιδαγωγική- Music Education Systems

Στόχος είναι η ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της "**μουσικότητας**"- **musicality**- των συμμετεχόντων, ο οποίος επιτυγχάνεται μέσα από τη **διαθεματική** και **διεπιστημονική** προσέγγιση και την **πρακτική εφαρμογή** των μουσικοπαιδαγωγικών θεωριών . Θα υπάρξει ένα βασικό θεωρητικό υπόβαθρο, ώστε να μπορούν οι φοιτητές να χρησιμοποιήσουν και να επεκτείνουν τις μουσικές δραστηριότητες αργότερα στην τάξη. Τέλος, θα γίνει λόγος για τους μεγαλύτερους μουσικοπαιδαγωγούς και την προσφορά τους στη συγκεκριμένη επιστήμη. Δεν προαπαιτείται γνώση μουσικής.

Δ03 20 Μουσική Γνώση και Δημιουργία - Music Knowledge and Creativity

Στόχος είναι η ανάπτυξη της δημιουργικής σκέψης των φοιτητών, και κυρίως της δημιουργικής 'πράξης'. Θεωρείται δεδομένο ότι όλοι μπορούν να είναι 'δημιουργοί'

απλούστερων μορφών μουσικών/ ηχητικών/ ρυθμικών και άλλων κομματιών. Παράλληλα αναλύονται συνθέτες, των οποίων οι μουσικές δημιουργίες- συνθέσεις- οδηγούν σε ουσιαστική μουσική γνώση, ως έναυσμα για την απόκτηση πρωτότυπης δημιουργικής δραστηριότητας. Η χρήση εναλλακτικών και 'ανορθόδοξων' τρόπων δημιουργίας καθώς και η εφαρμογή νέων τεχνολογιών είναι τα μέσα για την επίτευξη των παραπάνω στόχων.

Φυσική Αγωγή του Παιδιού

Δ03 06 Φυσική αγωγή Ι

Θεωρία της Γυμναστικής (γενικά). Ειδική Διδακτική του μαθήματος στην ηλικία 6-12 χρόνων. Περιεχόμενο μιας ημερήσιας γύμνασης. Στόχοι. Σχηματική περιγραφή της Η.Γ. Στοιχεία ανατομίας, φυσιολογίας, υγιεινής, πρώτες βοήθειες. Οικοδομή και λειτουργία του ανθρώπινου σώματος. Διατροφή, διαιτολόγιο, θερμίδες, κίνηση στοιχειώδεις γνώσεις. Κάπνισμα: Ενεργητικό, παθητικό. Έλεγχος της φυσικής κατάστασης ενός ατόμου. Πορεία.

Δ03 07 Φυσική αγωγή ΙΙ

Ασκήσεις Γυμναστικής. Υποδειγματική Διδασκαλία από τον διδάσκοντα. Εθνικοί χοροί. Το παιχνίδι στη ζωή του παιδιού. Παιδαγωγικά παιχνίδια για την ηλικία 6-12 χρόνων. Αθλοπαιδιές. Ενόργανη Γυμναστική. Κολύμβηση, θεωρία και πρακτική. Διδακτική της κολύμβησης σε παιδιά σχολικής ηλικίας. Κλασικός αθλητισμός στο σχολείο. Υπαίθρια ζωή. Πρακτική εφαρμογή των παραπάνω στα πλαίσια του μαθήματος ή σε σχολείο, με ευθύνη των φοιτητών-φοιτητριών και την εποπτεία του διδάσκοντα.

Δ03 18 Αγωγή Υγείας

Το μάθημα περιλαμβάνει γνώσεις και μαθησιακές εμπειρίες για την υγεία και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής μέσα από το περιβάλλον του σχολείου. Θα δοθούν θεωρητικές προσεγγίσεις και δυνατότητες σχεδιασμού προγραμμάτων αγωγής υγείας σε θέματα Διατροφή, Άσκηση, Κάπνισμα, Στρες. Επίσης θα αποκτηθούν γνώσεις για δεξιότητες ζωής (π.χ. καθορισμός στόχων, εμπόδια και λύση προβλημάτων, λειτουργία σε ομάδα) και για πρώτες βοήθειες.

Δ03 21 Διδασκαλία Φυσικής Αγωγής

Το μάθημα περιλαμβάνει θεωρητική και πρακτική κατάρτιση σε θέματα που αφορούν το περιεχόμενο το μαθήματος της Φ.Α. στο δημοτικό σχολείο, όπως: στόχοι, προγραμματισμός, ψυχοκινητική αγωγή (γνώση σώματος, αντίληψη του χώρου, οπτικοκινητική συναρμογή και συντονισμός μελών, πλευρική κίνηση, ισορροπία, μουσικοκινητική αγωγή, ομαδικά παιχνίδια), μύηση στις αθλοπαιδιές (βόλεϊ, μπάσκετ, χάντμπολ), φυσική κατάσταση (δύναμη, αντοχή, ταχύτητα, ευκινησία) και παραδοσιακοί χοροί. Στόχος του μαθήματος είναι οι φοιτητές/τριες να μπορούν να σχεδιάσουν και να διδάξουν αποτελεσματικά ημερήσια μαθήματα Φυσικής Αγωγής πρώτης έως έκτης τάξης δημοτικού.

Δ03 26 Η Σωματική Κίνηση στη Διαθεματική Διδασκαλία

Βιβλία: - (σημειώσεις διδάσκουσας)

Περιεχόμενο μαθήματος:

Ανάγκη για εναλλακτικές μεθόδους διδασκαλίας στο σχολείο

Αποτελεσματικότητα της σωματικής κίνησης στη διδασκαλία

Αρχές κινητικής μάθησης

Μέθοδοι διδασκαλίας στη Φυσική Αγωγή

Αρχές και οφέλη της διαθεματικότητας, ως εναλλακτική μέθοδος διδασκαλίας

Αξιολόγηση

Ασκήσεις/ δραστηριότητες μέσα στην τάξη για διδασκαλία θεωρητικών μαθημάτων:

Ακαδημαϊκές έννοιες: Γλώσσα, Μαθηματικά, Μελέτη Περιβάλλοντος, Γεωγραφία, Φυσική,

Κοινωνικές & συναισθηματικές/ψυχικές έννοιες: Ασκήσεις χαλάρωσης - ενεργοποίησης μέσα στην τάξη, ασκήσεις εμπιστοσύνης, ομαδικής συνεργασίας, υπευθυνότητας

Δ0327 «Εικαστική έκφραση του παιδιού: Ψηφιδωτό και εφαρμογές»

Στο μάθημα του ψηφιδωτού, οι φοιτητές/τριες θα έχουν τη δυνατότητα να εξοικειωθούν με τις βασικές τεχνικές του ψηφιδωτού, τα υλικά και τις δυνατότητές τους. Μέσα από εναλλακτικές δραστηριότητες και εφαρμογές θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν τα φυσικά και τεχνητά υλικά που επιλέγονται για το σχηματισμό των ψηφιδών και των ανόργανων και οργανικών υλικών που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή των διάφορων υποστρωμάτων. Επιπλέον, οι φοιτητές/τριες μελετούν και πειραματίζονται με ασκήσεις τεχνικής όπως:

- Άμεση και έμμεση ψηφοθέτηση
- Κατασκευή επιτοίχιων ψηφιδωτών και δαπέδων
- Ψηφιδωτά σε μεταλλικές κατασκευές
- Ψηφιδωτά στην Τρίτη διάσταση
- Επιλογή διαφορετικών κονιαμάτων ανάλογα με τις απαιτήσεις του έργου.

Χρησιμοποιώντας το ψηφιδωτό με σύγχρονο τρόπο, οι φοιτητές/τριες μπορούν να δημιουργήσουν αυτόνομα φορητά έργα.

Μεθοδολογία της Διδασκαλίας των Μαθημάτων Αισθητικής Αγωγής

Δ03 05 Μεθοδολογία της Αισθητικής Αγωγής

Συγκρότηση μεθόδου της αισθητικής αγωγής με βάση το θεατρικό κώδικα: Υποκριτική τέχνη προσαρμοσμένη στις Σχολικές ανάγκες συνδυασμένη με την ορθοφωνία (αισθητικές αρετές του λόγου). Αρχές για την καλλιέργεια της εκφραστικής κίνησης σε συνδυασμό με το λόγο. Συγκρότηση εργαστηρίου σκηνογραφίας και ενδυματολογίας (αισθητική της θεατρικής σκηνής). Δημιουργία αυτοσχέδιων φωτιστικών πηγών και ηχογόνων οργάνων

Δ04 Κοινωνιολογία

Δ 04 01 Υ Εισαγωγή στην κοινωνιολογία

Ανάπτυξη, συγκρότηση και αντικείμενο της Κοινωνιολογίας Κοινωνιολογικές θεωρίες : Μακρο-κοινωνιολογικές Δομικές Προσεγγίσεις, Μικρο-κοινωνιολογικές Ερμηνευτικές Προσεγγίσεις και Συνδυαστικές Προσεγγίσεις με ιδιαίτερη αναφορά στις εφαρμογές τους στην Εκπαίδευση.

Μεθόδοι και τεχνικές της κοινωνιολογικής έρευνας . Κλάδοι της Κοινωνιολογίας . Κοινωνικοί θεσμοί, εκπαίδευση και κοινωνικοποίηση. Κοινωνικές ομάδες και κοινωνικοί σχηματισμοί . Κοινωνική διαστρωμάτωση με βάση τις τάξεις και το φύλο .

Δ 04 02 Παράδοση και κοινωνική αλλαγή

Εννοιολογική ανάλυση των όρων και μεθοδολογική προσέγγιση. Διαλεκτική σχέση μεταξύ της παράδοσης και της κοινωνικής αλλαγής. Θεωρίες σχετικές με την κοινωνική αλλαγή. Ο δυναμικός χαρακτήρας της παράδοσης και της κοινωνικής αλλαγής. Είδη της παράδοσης και τρόποι κοινωνικής αλλαγής. Ανάλυση των μορφών της παράδοσης και των φορέων της κοινωνικής αλλαγής. Αναγκαιότητα της κοινωνικής αλλαγής και η στρατηγική της πραγμάτωσής της. Προσπάθεια επίτευξης συμμετρικής και ισόρροπης κοινωνικής αλλαγής χωρίς ανεπιθύμητα πολιτισμικά και παραδοσιακά ρήγματα.

Δ 04 03 Μορφές κοινωνικής συμπεριφοράς σε πρωτογενείς ομάδες

Η προβληματική της διαπίστωσης συγκεκριμένων μορφών κοινωνικής συμπεριφοράς στην οικογένεια και στο σχολείο. Η σημασία της κοινωνιολογικής προσέγγισης τους για τους γονείς και τους δασκάλους. Διάγνωση των αιτίων και διερεύνηση των τρόπων της εμφάνισής τους. Ο ρόλος των κοινωνικών κανόνων και αξιών και της κοινωνικής τάξης της προέλευσής τους. Τρόποι αντιμετώπισης και η σημασία της σωστής διαδικασίας της κοινωνικοποίησης.

Δ 04 04 Κοινωνιολογία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Θεωρητική προσέγγιση και κοινωνιολογική θεμελίωση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη. Η κοινωνικο-ιστορική τους εξέλιξη και η πορεία προς τη διεθνοποίησή τους. Οι κοινωνικο-πολιτικές συνθήκες της προέλευσης των Διεθνών Διακηρύξεων των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Οι βασικές προϋποθέσεις των συλλογικών δικαιωμάτων και των ατομικών ελευθεριών. Τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου και η διεκδίκησή τους απ' όλες τις κοινωνικές ομάδες και τους λαούς. Κριτήρια της παροχής τους μόνο η ανθρώπινη προσωπικότητα αδιακρίτως φύλου και φυλής, χρώματος και ηλικίας, θρησκευτικών και ιδεολογικοπολιτικών πεποιθήσεων, κοινωνικής προέλευσης και καταγωγής. Ανασταλτικοί παράγοντες για την εφαρμογή τους στις σύγχρονες κοινωνίες. Ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου και η σημασία της πραγμάτωσής τους για την ειρηνική συνύπαρξη των κοινωνικών ομάδων και των λαών.

Δ 04 05 Κοινωνιολογία των μέσων μαζικής επικοινωνίας

Διεπιστημονική θεώρηση και κοινωνιολογική προσέγγιση. Η διαδικασία της μαζικής επικοινωνίας. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας στις σύγχρονες βιομηχανικές κοινωνίες. Κοινωνικο-ιστορική, τεχνολογική εξέλιξη και το στάδιο της σύγχρονης έρευνας. Κοινωνιολογικές θεωρίες των μέσων μαζικής επικοινωνίας. Διαστάσεις των κοινωνικών τους επιδράσεων στην πολιτισμική, πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων και των κοινωνικών ομάδων.

Δ04 06 Γεωγραφία

Η Ευρώπη στην ιστορία της Γης. Μελέτη της Μεσογείου ως του χώρου που διαδραματίστηκαν τα σημαντικότερα γεγονότα της Αρχαιότητας. Κλιματολογικές συνθήκες εδάφους, πλουτοπαραγωγικές πηγές και οικονομική ανάπτυξη. Αλληλεπίδραση ανθρώπων και φύσης μιας μακρόχρονης αλληλοδιαδραστικής σχέσης μεταξύ ανθρώπων και φύσης. Πολιτιστικές, πολιτισμικές παραδόσεις στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Ενότητα μέσα από την ετερότητα. Συμβίωση διαφορετικών αντιλήψεων στη βάση του αμοιβαίου σεβασμού εκτίμησης και ανοχής. Επικοινωνία. Δημογραφική ποικιλία της Ευρώπης και τα σπουδαιότερα οικολογικά (περιβαλλοντικά) προβλήματα.

Δ04 07 Υ Μεθοδολογία της διδασκαλίας των κοινωνικών σπουδών στο

Δημοτικό Σχολείο

Η παράδοση πραγματεύεται την Γνωστική περιοχή των Κοινωνικών Σπουδών, ενός τίτλου «ομπρέλα» στην οποία εμπεριέχονται γνωστικά αντικείμενα του Δ. Σχολείου: Εμείς κι ο Κόσμος, Ιστορία, Γεωγραφία, Μελέτη Περιβάλλοντος, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Σεξουαλική Αγωγή, κ.α.

Οι Κοινωνικές Σπουδές, συνιστούν τα επιστημονικά πορίσματα των Κοινωνικών Επιστημών στην υπηρεσία της διδακτικής πράξης.

Στοχεύουν: α. στην κατανόηση του Φυσικού κόσμου, στις αιτιώδεις σχέσεις των πραγμάτων, στις απεριόριστες καταναλωτικές επιθυμίες του ανθρώπου και τις περιορισμένες δυνατότητες της φύσης να τους τις ικανοποιήσει (αντιδιαστολή μεταξύ αναγκών και επιθυμιών), στο αίτημα για τη δημιουργία συμβιωτικής σχέσης με το περιβάλλον και την *συγκρότηση* οικολογικής συνείδησης.

β. στην κατανόηση της κοινωνίας, των δομών και λειτουργιών της, των θεσμών και των φορέων, των κοινωνικών ρόλων, και τη συγκρότηση κοινωνικής συνείδησης.

γ. την καλλιέργεια κριτικής σκέψης.

Επιμέρους στόχοι συνιστούν: τη βοήθεια των φοιτητών να αρθρώνουν συγκροτημένο – τεκμηριωμένο λόγο, να τολμούν να ελέγχουν τις πεποιθήσεις τους και να είναι σε θέση να αποστασιοποιούνται από τις συναισθηματικές παραμέτρους των ζητημάτων που πραγματεύονται, καθότι τα θέματα των κ. Σπουδών, από τη φύση τους, και φορτίζουν και επιδέχονται πολλαπλών ερμηνειών. Σε κάθε περίπτωση, όταν παρεισφρέει το συναίσθημα, αδυνατεί να πρυτανεύσει ή λογική.

Στην πορεία της παράδοσης, οι φοιτητές /τριες ενημερώνονται για τις διάφορες γνωστές προσεγγίσεις των γνωστικών αντικειμένων των Κοινωνικών Σπουδών, τόσο θεματικά, όσο και διαθετικά και ολιστικά

Δ05 Ιστορία

Δ 05 01 Μέθοδοι μελέτης της Ιστορίας

Ενημέρωση στη διεθνή βιβλιογραφία. Συγκριτική μελέτη των πληροφοριών. Εκτίμηση της αξιοπιστίας του συγγραφέα. Μελέτη των πηγών.

Δ 05 02 Αρχαία Ελληνική Ιστορία

Ο πολιτισμός της αρχαίας Ελλάδας. Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων Ελλήνων. Προβλήματα της αρχαίας ελληνικής δημοκρατίας. Θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων. Η γυναίκα στην αρχαία Ελλάδα. Ο έρωτας στην αρχαία Ελλάδα.

Δ05 03 Βυζαντινή Ιστορία

Εισαγωγή (όνομα, χώρος, λαός, χρόνος). Πρωτοβυζαντική περίοδος (Μ. Κωνσταντίνος, Ιουλιανός. Ο αγώνας για την Ορθοδοξία, Θεοδόσιος Α ο Μεγάλος. Ο αιώνας του Ιουστινιανού Α΄) Μεσοβυζαντινή περίοδος (Ηράκλειος, Λένω Γ΄, Κωνσταντίνος Ζ΄ Πορφυρογέννητος, Νικηφόρος Φωκάς, Ιωάννης Α΄ Τσιμισκής. Βασίλειος ο Βουλγαροκτόνος). Υστεροβυζαντινή περίοδος (Αέξιος Α΄ Κομνηνός, Ιωάννης Β΄, Μανουήλ Α΄, Ανδρόνικος). Το Βυζάντιο της περιφέρειας. Υστατη ανόρθωση. Η πτώση.

Δ05 04 Νεότερη Ελληνική Ιστορία

Η κυβέρνηση του Καποδίστρια (1828-1931). Περίοδος Αναρχίας. Η αντιβασιλεία του Οθωνα. Η μοναρχία του Οθωνα. Η συναγματική μοναρχία. Γεώργιος ο Α΄. Η κρητική επανάσταση του 1966-69. Η πνευματική και καλλιτεχνική Ελλάδα κατά τα τέλη του 19ου αρχές του 20ου αιώνα. Χαρίλαος Τρικούπης. Ο Μακεδονικός αγώνας (1904-1908). Μικρασιατική εκστρατεία. Ελευθέριος Βενιζέλος.

Δ05 05 Ιστορία της Κρήτης

Μινωικός πολιτισμός.. Νομοθεσία, η Επιγραφή της Γόρτυνας.. Η Αραβοκρατία στην Κρήτη. Βενετοκρατία, (Διοικητικό σύστημα,. Επαναστάσεις. Η εκκλησία της Κρήτης. Η κρητική κοινωνία. Παιδεία, Λογοτεχνία, θέατρο, τέχνες. Ο Κρητικός πόλεμος). Τουρκοκρατία (Η παιδεία. Η περίοδος της αυτονομίας. Η Μάχη της Κρήτης)

Δ 05 06 Ιστορία της Ευρώπης

Ιταλική Αναγέννηση. Ναπολέον Βοναπάρτης, όπως τον είδαν οι σύγχρονοι και μεταγενέστεροι συγγραφείς, ποιητές και καλλιτέχνες. Η γένεση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η εξέλιξή τους.

Δ 05 07 Παγκόσμια Ιστορία

Πολιτική, οικονομική και κοινωνική κατάσταση στην Ευρώπη κατά τον ΙΕ' αι. Οι ανακαλύψεις νέων χωρών. Έρασμος. Η θρησκευτική επανάσταση: Λούθηρος-Μεταρρύθμιση. Η αφύπνιση της εθνικής συνείδησης των ευρωπαϊκών λαών. Οι υπερπόντιες Ευρωπαϊκές κοινότητες. Η ανάπτυξη του Καναδά και ο σχηματισμός των Η.Π.Α. Η βιομηχανική εποχή. Η μεγάλη κρίση του 1929 και οι συνέπειες της: κοινωνικές, πνευματικές, πολιτικές. Ο κομμουνιστικός κόσμος. Οι χώρες της Λατινικής Αμερικής. Η Βόρεια Αφρική. Η Νοτιοανατολική Ασία και Άπω Ανατολή. Η εποχή των συγκρούσεων: Α' παγκόσμιος πόλεμος, η ρωσική επανάσταση, η Σοβιετική Ένωση, η Γερμανία του Χίτλερ, Β' Παγκόσμιος πόλεμος. Ο κόσμος μετά το 1945. Οι συνέπειες του πολέμου. Η σκέψη και η τέχνη στη μεταπολεμική περίοδο.

Ε. Τομέας Θετικών Επιστημών

E 01 Μαθηματικά

E01 01 Στοιχεία θεωρίας αριθμών

Φυσικοί αριθμοί. Αξιώματα Peano. Τελεία επαγωγή. Ακέραιοι και ρητοί αριθμοί. Αρχαιοελληνική αντίληψη του αριθμού. Άρρητοι αριθμοί. Εννοιολογικά προβλήματα. Απλή αναφορά στους μιγαδικούς αριθμούς. Συστήματα αρίθμησης. Μετατροπές από ένα σύστημα σε άλλο. Περιοδικοί δεκαδικοί. Θεωρία διαιρετότητας, Μ.Κ.Δ. Αλγόριθμος του Ευκλείδη. Πρώτοι αριθμοί. Ανάλυση σε πρώτους παράγοντες, Ε.Κ.Π. Απλές ισοτιμίες. Ιδιότητες, κριτήρια διαιρετότητας.

E 01 02 Στοιχεία Λογικής και φιλοσοφίας των Μαθηματικών

Αριστοτέλεια και τυπική λογική, λογικοί σύνδεσμοι, λογικές ταυτότητες, κυκλικός συλλογισμός, έμμεση και άμεση απόδειξη, απαγωγικός, επαγωγικός και αναλογικός συλλογισμός: παραδείγματα από την καθημερινή ζωή, την Γεωμετρία, την Θεωρία Αριθμών και την Φυσική. Εναλλακτικές θεωρίες λογικής. Η αναζήτηση στέρεων θεμελίων των Μαθηματικών - ο ρόλος της θεωρίας συνόλων.

E 01 03 Εισαγωγή στη Θεωρία πιθανοτήτων και την στατιστική

Η έννοια της πιθανότητας. Χώρος πιθανότητας. Γεγονότα ξένα και ανεξάρτητα. Δεσμευμένη πιθανότητα. Στοιχεία συνδυαστικής. Τυχαίες μεταβλητές. Κατανομή και πυκνότητα πιθανότητας. Βασικές κατανομές. Μέση τιμή. Διασπορά. Συσχέτιση. Νόμοι μεγάλων αριθμών. Κεντρικό οριακό θεώρημα. Στατιστικό δείγμα. Βασικά στατιστικά κριτήρια σημαντικότητας. Έλεγχος υποθέσεων.

E 01 04 Βασικές αλγεβρικές έννοιες

Βασικές έννοιες της θεωρίας συνόλων. Η έννοια της σχέσης. σχέση ισοδυναμίας και σχέση διάταξης, ισοδύναμα σύνολα. Απειροσύνολα και η ιδιομορφία της έννοιας του απείρου. Βασικές αλγεβρικές ταυτότητες, και η γεωμετρική τους ερμηνεία. Αναλογίες, απόλυτες τιμές. Δυνάμεις, λογάριθμοι, αριθμητική και γεωμετρική πρόοδος. Ακέραιοι, ρητοί και άρρητοι αριθμοί. Εξισώσεις 1^{ου} και 2^{ου} βαθμού και στοιχειώδης θεωρία πολυωνύμων. Προβλήματα πρακτικής αριθμητικής και η χρήση της Άλγεβρας. Βασικά στοιχεία διανυσματικού λογισμού.

E 01 05 Βασικές έννοιες Γεωμετρίας και η διδακτική τους

Επιπεδομετρία: Τα ευκλείδεια αξιώματα, ο ρόλος του αιτήματος των παραλλήλων, προτάσεις σχετικές με παράλληλες ευθείες, ισότητα σχημάτων, ισότητα τριγώνων, ορθόκентρο, βαρύκентρο κ.λπ., παραλ/μα-βασικές προτάσεις, κύκλος-βασικές προτάσεις, όμοια τρίγωνα, πολύγωνα, κανονικά πολύγωνα, στοιχειώδεις κατασκευές με κανόνα και διαβήτη.

Εμβαδομετρία: Εμβαδόν παραλ/μου, τριγώνου, τραπεζίου, το πυθαγόρειο θεώρημα, εμβαδόν κύκλου, ο αριθμός π .

Στερεομετρία-Ογκομετρία: Ογκος παραλ/πέδου, τετραέδρου, πρίσματος και πυραμίδας, καμπυλόγραμμα στερεά: κύλινδρος, κώνος, σφαίρα, στερεογραφική προβολή-χαρτογραφία.

E 01 06 Θέματα ιστορίας και επιστημολογίας των Μαθηματικών

Μελέτη συγκεκριμένων παραδειγμάτων από την ιστορική εξέλιξη των Μαθηματικών με στόχο την κατανόηση της ιστορικής διάστασης κάθε επιστημονικής γνώσης, άρα και του αναίρεσιμου χαρακτήρα της, την άντληση ιδεών και πρότυπων παραδειγμάτων για την διδασκαλία, συνειδητοποίηση δυσκολιών στην κατανόηση ενός θέματος κατά την ιστορική του εξέλιξη και ευαισθητοποίηση απέναντι σε ανάλογες δυσκολίες στην διδακτική πράξη. ενδεικτικά θέματα: ανακάλυψη των αρρήτων αριθμών και η κρίση των αρχαιοελληνικών μαθηματικών, η εισαγωγή των αρνητικών αριθμών τον 15ο-16ο αιώνα, το αίτημα των παραλλήλων και οι μη ευκλείδειες γεωμετρίες, ο ρόλος του αλγεβρικού λογισμού στην ανάπτυξη των μαθηματικών κλπ.

E 01 07 Η Μεθοδολογία της διδασκαλίας των Μαθηματικών στο Δημοτικό Σχολείο

Εισαγωγή στη Διδακτική των Μαθηματικών: Σύντομη ιστορική αναδρομή, έννοια, σκοποί και περιεχόμενο. Δομικά στοιχεία της Διδακτικής των Μαθηματικών.: Το διδακτικό σύμβολο, η διδακτική μετάπλαση, το εννοιολογικό πεδίο, οι αναπαραστάσεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών για τα μαθηματικά. Το curriculum της διδασκαλίας των μαθηματικών: οι στόχοι, η ύλη, τα μέσα, η μέθοδος, η αξιολόγηση. Η αποτυχία στα μαθηματικά: ανάλυση των παραγόντων που την προκαλούν, αντιμετώπιση. Πρακτικές όψεις της διδασκαλίας των μαθηματικών: διδακτικά παραδείγματα, κριτική ανάλυση σχολικών εγχειριδίων, κριτικός σχολιασμός διδακτικών παραδειγμάτων.

E 01 08 Η Ενότητα από το πρόγραμμα των Μαθηματικών του Δημοτικού Σχολείου

Ανάλυση περιεχομένου, τεχνικών παρουσίασης, δυσκολιών που εγκλείουν, ορισμένες ενότητες από το Αναλυτικό Πρόγραμμα των Μαθηματικών του Δημοτικού Σχολείου, που παρουσιάζουν ιδιαίτερες δυσκολίες, όπως: αλγόριθμοι πράξεων (ιδιαίτερα της διαίρεσης), κλασματικοί αριθμοί, δεκαδικοί αριθμοί, συμμιγείς, ΜΚΔ, ΕΚΠ, γεωμετρία (εμβαδά όγκοι), αριθμητικές παραστάσεις, εξισώσεις, λόγοι και αναλογίες, ποσοστά, λύση προβλημάτων.

E01 09 Στοιχεία μαθηματικής ανάλυσης

Οι δυσκολίες στην θεμελίωση των εννοιών: πραγματικός αριθμός, εμβαδόν και ταχύτητα. Η έννοια της συνάρτησης, του ορίου και της συνέχειας. Απάντηση στις δυσκολίες μέσω των εννοιών της παραγώγου και του ολοκληρώματος. Σχέση των δύο εννοιών. Απλές μέθοδοι υπολογισμού με εφαρμογές από γεωμετρία, φυσική και καθημερινή ζωή. Προβλήματα μεγίστων και ελαχίστων, ειδικές συναρτήσεις (τριγωνομετρικές, εκθετική, λογαριθμική).

E01 10 Προμαθηματικές διαδικασίες και έννοιες και η διδακτική τους

Η έννοια των προμαθηματικών διαδικασιών και εννοιών. Η εξέλιξη των προμαθηματικών εννοιών στο παιδί. Το περιεχόμενο των προμαθηματικών εννοιών (χωροχρονικές σχέσεις, συγκρίσεις, εκτιμήσεις μεγεθών, ταξινομήσεις, διατάξεις αντικειμένων και γεγονότων, αντιστοιχίσεις και μετασχηματισμοί συνεχών και ασυνεχών ποσοτήτων, πληθικότητα αντικειμένων, απαρίθμηση, προβληματικές καταστάσεις). Διδακτική επεξεργασία και οργάνωση προ μαθηματικών εννοιών: Οι στόχοι, η επινόηση διδακτικών καταστάσεων. Τα μέσα, η δραστηριοποίηση των μαθητών, η αξιολόγηση των δραστηριοτήτων.

E01 11 Εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας των Μαθηματικών στο Δημοτικό Σχολείο

Σκοπός του αντικειμένου αυτού είναι η ενίσχυση του διαφέροντος των φοιτητών για τη διδασκαλία των Μαθηματικών με την παρουσίαση καταστάσεων προβληματισμού και δράσης των μαθητών ανεξάρτητα ή παράλληλα με την ύλη του αναλυτικού προγράμματος. Πιο συγκεκριμένα θα αναλυθούν θεωρητικά και θα παρουσιαστούν πρακτικά σε μικροδιδασκαλίες ή διδασκαλίες μέσα σε σχολικές τάξεις θέματα όπως:

Η διδασκαλία εικονογραφημένων προβλημάτων. Καταστάσεις προβληματισμού. Τα ανοιχτά προβλήματα και η διδακτική τους. Η διδασκαλία προβλημάτων με αλλαγή πλαισίου. Η διδασκαλία με Η/Υ. Η διδασκαλία μαθηματικών εννοιών μέσα από το θεατρικό παιχνίδι (δραματοποίηση). Σχηματοποιημένη παρουσίαση ασκήσεων και προβλημάτων. Μετασχηματισμοί επιπέδων σχημάτων, Διαθεματική προσέγγιση καταστάσεων προβλημάτων κ.ά.

E01 12 Το μαθηματικό παιχνίδι στη σύγχρονη διδασκαλία των Μαθηματικών

Η διδακτική ανάλυση του μαθηματικού παιχνιδιού ως σύγχρονου μέσου για την ανάπτυξη του μαθηματικού τρόπου σκέψης (παραγωγικού, επαγωγικού και αναλογικού τρόπου σκέψης). Ο ρόλος και οι μέθοδοι χρήσης του μαθηματικού παιχνιδιού και των παιγνιδιών καταστάσεων για την καλλιέργεια της θετικής σχέσης των μαθητών με τα μαθηματικά. Η χρήση του μαθηματικού παιχνιδιού ως εναλλακτικού τρόπου προετοιμασίας εισαγωγής και εμπέδωσης βασικών μαθηματικών εννοιών: προμαθηματικές και πρωτομαθηματικές έννοιες, ιδιότητες και αλγόριθμοι των τεσσάρων πράξεων, ανάλογα ποσά, γεωμετρικές ιδιότητες εμβαδών, τριγώνων, τετραπλεύρων, κύκλου, γεωμετρικοί μετασχηματισμοί: (μεταφορά, στροφή, συμμετρία).

E01 13 Μαθησιακές δυσκολίες στα Μαθηματικά

Η μελέτη των δυσκολιών στη μάθηση των μαθηματικών συνιστά ένα αυτόνομο επιστημονικό και ερευνητικό τομέα. Στα πλαίσια του μαθήματος θα εξεταστούν οι παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η απόκτηση των μαθηματικών γνώσεων και δεξιοτήτων καθώς και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες οι παράγοντες αυτοί μπορεί να γίνουν εμπόδια στα μαθηματικά. Θα γίνει αναφορά σε τρόπους διάγνωσης και αξιολόγησης των δυσκολιών μάθησης στα Μαθηματικά και στη συμβολή της διάγνωσης και της αξιολόγησης στο σχεδιασμό κατάλληλων διδακτικών προγραμμάτων αποκατάστασης. Όσον αφορά την αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών στα μαθηματικά, θα δοθούν οι γενικές αρχές της ψυχοπαιδαγωγικής αντιμετώπισης των μαθητών και στη συνέχεια θα παρουσιαστούν ειδικές μέθοδοι και τεχνικές διδασκαλίας θεμελιωδών μαθηματικών εννοιών και διαδικασιών.

E01 14 Θέματα της διδασκαλίας και μάθησης μαθηματικών εννοιών στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου

Στα πλαίσια του μαθήματος παρουσιάζονται θεωρητικά και εμπειρική δεδομένα για τις μαθησιακές έννοιες και διαδικασίες που διδάσκονται στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Επιχειρείται η μελέτη θεμάτων διδασκαλίας και μάθησης μαθηματικών εννοιών και διαδικασιών με βάση τις πιο πρόσφατες έρευνες, τις απαιτήσεις του νέου αναλυτικού προγράμματος και του σύγχρονου κοινωνικού και τεχνολογικού περιβάλλοντος. Προσεγγίζονται θεμελιώδεις έννοιες και

διαδικασίες, όπως: η έννοια του αριθμού, τα συστήματα αρίθμησης με έμφαση στη δομή και τα χαρακτηριστικά του δεκαδικού συστήματος, η διδασκαλία και η μάθηση των βασικών αριθμητικών δεδομένων (απλών πράξεων), οι νοεροί και προσεγγιστικοί υπολογισμοί, οι αλγόριθμοι των τεσσάρων αριθμητικών πράξεων, η εισαγωγή στις μετρήσεις μεγεθών, η επίλυση προβλημάτων και η έννοια και τα χαρακτηριστικά της μαθηματικής δραστηριότητας. Αναδεικνύεται ο ρόλος της εποπτείας και των Νέων Τεχνολογιών κατά τη διδασκαλία των θεμελιωδών αυτών μαθηματικών εννοιών και διαδικασιών, με ασκήσεις – δραστηριότητες και με παραγωγή και χρήση του κατάλληλου εποπτικού υλικού. Τέλος, παρουσιάζονται οι σύγχρονες μορφές αξιολόγησης των μαθηματικών ικανοτήτων και επισημαίνεται ο ρόλος και η αξιοποίηση των λαθών κατά τη διδασκαλία.

E 02 Φυσικές Επιστήμες

E 02 01 Γη και Σύμπαν

Μέγεθος και σχήμα της γης. Γεωγραφικές-ουρανογραφικές συντεταγμένες. Σημεία του ορίζοντα. Κινήσεις της γης, εποχές. Δομή και σύνθεση της γης. Γήινος μαγνητισμός. Ατμόσφαιρα, κλίμα. Η θέση της γης στον κόσμο: Ηλιακό σύστημα. Τα μέλη του ηλιακού συστήματος, η δημιουργία του ηλιακού συστήματος.

Το γαλαξιακό σύστημα: Τα άστρα του γαλαξία μας. Αστρική εξέλιξη. Νεφελώματα, Ο γαλαξίας μας

Το σύμπαν: Άλλοι γαλαξίες και η ταξινόμησή τους, στοιχεία Κοσμολογίας, η διαστολή του σύμπαντος και η θεωρία της μεγάλης έκρηξης

E 02 02Υ Βασικές έννοιες Φυσικής

Βασικά κινηματικά και δυναμικά μεγέθη. Νόμοι του Newton, νόμος της παγκόσμιας έλξης, έργο, ενέργεια, ορμή, περιστροφική κίνηση, στροφορμή, ροπή δύναμης, ροπή αδράνειας. Οι βασικοί νόμοι διατήρησης (ορμής, στροφορμής, ενέργειας, ηλεκτρικού φορτίου). Ταλαντώσεις, κυματικά φαινόμενα, παραδείγματα κυμάτων, φαινόμενα σχετικά με την διάδοση των κυμάτων, ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, το χρώμα, φακοί και κάτοπτρα, ήχος, ηχητικά κύματα. Θερμοκρασία, θερμότητα, βασικοί νόμοι της θερμοδυναμικής, διάδοση της θερμότητας. Στοιχεία από την μηχανική ρευστών, βασικοί νόμοι, επιλεγμένα υδροδυναμικά και αεροδυναμικά φαινόμενα. Βασικές έννοιες και νόμοι σχετικά με τα ηλεκτρικά και μαγνητικά φαινόμενα.

E 02 03 Η Φυσική σήμερα

Στοιχεία Θερμοδυναμικής: Βασικές έννοιες, στοιχεία από την Κινητική Θεωρία, αλλαγές φάσης, λανθάνουσα θερμότητα, απορρόφηση και εκπομπή θερμότητας, το μέλαν σώμα, η θερμική ακτινοβολία και οι νόμοι της, ηλιακή ακτινοβολία, φαινόμενο του θερμοκηπίου. Οι τρεις θερμοδυναμικοί νόμοι, θερμότητα, και εσωτερική ενέργεια, απόλυτη θερμοκρασία, θερμικές μηχανές, εντροπία.

Βασικές έννοιες και νόμοι σχετικά με τα ηλεκτρομαγνητικά φαινόμενα: Ηλεκτρικό φορτίο, ηλεκτρικό πεδίο, ηλεκτρική ροή, νόμος του Gauss, μαγνητικό πεδίο, μαγνητική ροή, ανυπαρξία

μαγνητικού φορτίου, νόμος διατήρησης του ηλεκτρικού φορτίου, δύναμη Laplace, ηλεκτρομαγνητική επαγωγή και οι νόμοι της.

Στοιχεία από την Φυσική του μικρόκοσμου: Η ατομική υπόθεση, η ανακάλυψη των βασικών δομικών στοιχείων της ύλης (άτομα, μόρια, υπατομικά σωματίδια), το περιοδικό σύστημα, η κβαντική υπόθεση για την ακτινοβολία, τα πρώτα μοντέλα για την δομή του ατόμου, ο δυικός χαρακτήρας της ύλης, η Αρχή της Αβεβαιότητας, ραδιενέργεια, νόμος των ραδιενεργών μετατροπών, μεταστοιχείωση, πυρηνική σχάση και σύντηξη, η πηγή ενέργειας των αστεριών.

Στοιχεία από την Θεωρία της Σχετικότητας: Βασικές αρχές της Ειδικής Θεωρίας της Σχετικότητας, η έννοια του χωροχρόνου, οι μετασχηματισμοί Γαλιλαίου και οι μετασχηματισμοί Lorentz, διαστολή του χρόνου, συστολή του μήκους, πρόσθεση ταχυτήτων, φαινόμενο Doppler, ισοδυναμία μάζας-ενέργειας, η Γενική Θεωρία της Σχετικότητας ως μια θεωρία βαρύτητας, η Αρχή της Ισοδυναμίας βαρυτικών και αδρανειακών δυνάμεων, ο γεωμετρικός χαρακτήρας της Γενικής Θεωρίας της Σχετικότητας, τα κλασικά πειραματικά τεστ, γεωμετρία και βαρύτητα, κύματα βαρύτητας, μαύρες τρύπες.

E 02 05 Πειραματική Φυσική και Χημεία

Σκοπός του μαθήματος είναι η μάθηση βασικών κανόνων και τεχνικών εκτέλεσης παρατηρήσεων και πειραμάτων και η απόκτηση αντίστοιχων δεξιοτήτων για την υποστήριξη της διδασκαλίας των Φυσικών Επιστημών στο Δημοτικό Σχολείο.

Η ύλη βασίζεται στο αναλυτικό πρόγραμμα του Δημοτικού Σχολείου για τις Φυσικές Επιστήμες και περιλαμβάνει παρατηρήσεις και πειράματα από τις περιοχές: Ύλη και Ενέργεια, θερμικά και φωτεινά φαινόμενα, μηχανική και μηχανική ρευστών, ηλεκτρισμός και μαγνητισμός, βιολογικά φαινόμενα. Βασικό στοιχείο του μαθήματος αποτελεί η εφαρμογή κριτηρίων (ασφάλειας, απλότητας εννοίας και μέσων κ.λπ.) για την επιλογή των πειραμάτων και τη χρήση τους σε πειράματα επίδειξης ή εκτέλεσης. Για την καλύτερη παρακολούθηση του μαθήματος καλό θα είναι να προϋπάρχουν γνώσεις του μαθήματος E02 06 και E02 02.

E0206 Η Μεθοδολογία της Διδασκαλίας των Φυσικών Επιστημών στο Δημοτικό Σχολείο

Εισαγωγή: Σκοπιμότητα Διδασκαλίας Φυσικών Επιστημών στο Δημοτικό Σχολείο. Γενικές αρχές Μεθοδολογίας της Διδασκαλίας.

Αναλυτικό πρόγραμμα του Δημοτικού Σχολείου για τα μαθήματα των Φυσικών Επιστημών: Επιδιωκόμενοι σκοποί. Μέσα διδασκαλίας. Γενική επισκόπηση των σχολικών βιβλίων. Σχεδιασμός και ανάλυση διδασκαλιών σύμφωνα με το υπάρχον Αναλυτικό Πρόγραμμα.

Ειδικά θέματα διδακτικής. Η έννοια της επιστημονικής αναζήτησης στον χώρο των φυσικών επιστημών. Έννοια και τεχνική της μέτρησης. Μεροληπτική και αμερόληπτη μέτρηση. Διαδικασία της επιστημονικής μεθοδολογίας στις φυσικές επιστήμες. Ανεξάρτητες και εξαρτημένες μεταβλητές στις μετρήσεις, απομόνωση και έλεγχος των παραμέτρων ενός πειράματος. Η έννοια της επαγωγής στη διαμόρφωση θεωριών για τα Φυσικά φαινόμενα. Σχηματισμός υποθέσεων και πειραματική επαλήθευσή τους. Μεροληπτική και αμερόληπτος έλεγχος.

E 02 07 Ενόητες από το πρόγραμμα της Φυσικής και Χημείας του Δημοτικού Σχολείου

Ανάλυση συγκεκριμένων ενοτήτων από το πρόγραμμα των φυσικών του δημοτικού σχολείου που παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες στην διδακτική πράξη σε συνδυασμό με την επιστημονικά τεκμηριωμένη κατανόηση τους. Ενδεικτικά παραδείγματα: έννοιες της μηχανικής (ταχύτητα, επιτάχυνση, δύναμη, ενέργεια, μάζα, βάρος), ενέργεια και φωσ- πληροφορίες για την δομή και σύσταση της ύλης μέσα απ' αυτό, ηλεκτρικά και μαγνητικά φαινόμενα και η σχέση μεταξύ τους, κυματικά φαινόμενα- εγκάρσια και διαμήκη κύματα, ήχος και φως, ομοιότητα και διαφορές.

E02 12 Φυσική Γεωγραφία

Η ανάδειξη της Γεωγραφίας ως μιας γνωστικής περιοχής όπου εμφανίζονται και συναντώνται διάφορα επιστημονικά πεδία: *Μαθηματικά, Αστρονομία, Φυσική, Γεωλογία, Χημεία, Βιολογία* Θέση της Γης στο ηλιακό σύστημα. Σύγκριση με τους άλλους πλανήτες. Κινήσεις της γης, Εξέλιξη, Γεωλογικοί αιώνες. Πετρώματα και μεταλλεύματα. Θέση ενός τόπου στη Γη. Γήινες συντεταγμένες. Χάρτης.

Γήινο ανάγλυφο. Ξηρά και θάλασσα. Ορογένεση και Ηπειρογένεση αποσύνθεση πετρωμάτων, άνεμοι, διάβρωση και ανάγλυφο, κύκλος νερού- επιφανειακά - υπόγεια νερά, υδατοπτώσεις, παγετώνες, ωκεανοί, αποθέσεις, προσχώσεις, υποστήριξη ζωής.

Εσωτερικό της Γης. Φλοιός και εσωτερικό της γης. Γήινος μαγνητισμός και γήινη βαρύτητα. Εσωτερική θερμότητα. Σχηματισμός πετρωμάτων. Ηφαίστεια. Μεταμορφωσιγενή πετρώματα. Σεισμοί και εσωτερικό της Γης. Τεκτονική των πλακών. Ύλες και ενέργεια από την Γη.

Η ατμόσφαιρα της γης, συνθήκες για την ύπαρξη της ζωής, ενεργειακές πηγές, περιβαλλοντικά ζητήματα

E 02 13 Τεχνολογία και τεχνολογικές Κατασκευές

Σκοπός του μαθήματος είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων σχεδιασμού μιας μελέτης και υλοποίησης απλών κατασκευών. Στα πλαίσια αυτά εξετάζονται οι ιδιότητες συνηθισμένων υλικών (ξύλο, χαρτί, γυαλί, μέταλλα, πλαστικό,...) και απλές τεχνικές επεξεργασίας τους.

Όσοι και όσες εγγραφούν στο μάθημα, θα αναλάβουν να επεξεργαστούν με μελέτη ή/και απλή κατασκευή ένα θέμα χρήσιμο στη διδασκαλία μαθημάτων των Φυσικών Επιστημών στο Δημοτικό. Η ανάθεση κάθε θέματος θα γίνεται είτε ατομικά είτε σε ομάδες των δύο προσώπων.

Η διδασκαλία του μαθήματος περιλαμβάνει ανάπτυξη του θεωρητικού μέρους κάθε Δευτέρα και εργαστηριακό μέρος (καθοδήγηση - πρακτική άσκηση – κατασκευή) κάθε Τρίτη σε επιμέρους ομάδες. Το μάθημα θα γίνεται στο αντίστοιχο με το θέμα εργαστήριο.

Οι εξετάσεις θα είναι προφορικές (μπορεί να περιλαμβάνουν πρακτική επίδειξη) και κατά ομάδα για να διαπιστωθεί ο βαθμός κατανόησης και συμμετοχής καθενός στο θέμα που θα έχουν επεξεργαστεί.

Για το μάθημα δίδεται βιβλιογραφία και σημειώσεις.

E02 14 Θέματα ιστορίας και επιστημολογίας της φυσικής

Μελέτη συγκεκριμένων παραδειγμάτων από την ιστορική εξέλιξη της φυσικής με στόχους με εκείνους του E01 06. Ενδεικτικά θέματα: Κοινή λογική και αριστοτέλεια φυσική, ο Γαλιλαίος και η νέα δυναμική. Η έννοια του ατόμου από την αρχαιότητα ως τον 19^ο αιώνα. Η έννοια της θερμικής ενέργειας και η ιστορική εξέλιξη των διαφόρων ερμηνειών της. Η έννοια του πεδίου, η

ανάπτυξη της ηλεκτρομαγνητικής θεωρίας και η ανακάλυψη των ηλεκτρομαγνητικών κυμάτων και το πρόβλημα της φύσης του φωτός.

E02 15 – Εργαστήριο κλασσικής Φυσικής.

Η εισαγωγή έννοια στην έννοια της επιστημονικής αναζήτησης και η ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων διερεύνησης καθώς και η απόκτηση βασικών δεξιοτεχνιών μέτρησης Φυσικών μεγεθών. Έννοια ακρίβειας μέτρησης, ευαισθησίας οργάνου μέτρησης, συστηματικού και τυχαίου πειραματικού σφάλματος. Επεξεργασία και τρόποι παρουσίασης πειραματικών μετρήσεων. Οι μετρήσεις καλύπτουν ευρύ φάσμα περιοχών από τις Φυσικές Επιστήμες από τις οποίες κάθε φοιτητής – φοιτήτρια επιλέγει και υλοποιεί 6-8 για τις οποίες παρουσιάζει αναλυτικά σε ισάριθμες αναφορές. Περιλαμβάνονται ενδεικτικά:

Μέτρηση μήκους, επιφάνειας, όγκου.

Μέτρηση πυκνότητας στερεών υγρών, αερίων.

Μέτρηση ατμοσφαιρικής υγρασίας.

Μέτρηση θερμοκρασίας, χαμηλές θερμοκρασίες, υψηλές θερμοκρασίες. Μέτρηση θερμοχωρητικότητας. Μέτρηση θερμικών απωλειών.

Μέτρηση ηλεκτρικού φορτίου.

Μέτρηση ηλεκτρικού ρεύματος (συνεχούς – εναλλασσομένου), ηλεκτρικής ισχύος.

Μέτρηση (ωμικής) ηλεκτρικής αντίστασης, χωρητικότητας πυκνωτή, επαγωγής πηνίου.

Μέτρηση περιόδου, πλάτους συχνότητας σε μηχανικές και σε ηλεκτρικές ταλαντώσεις.

Μέτρηση δυνάμεων. Μέτρηση μάζας.

Μέτρηση πίεσης, όγκου, θερμοκρασίας αερίων.

Μέτρηση μαγνητικού πεδίου.

Τιτλοδότηση και μέτρηση περιεκτικότητας διαλυμάτων.

E02 08 Γενική Βιολογία

Γενετικό υλικό. DNA. Γονίδιο. Πρωτεΐνη. Μεταλλάξεις. Πρόοδος στη μελέτη του γενετικού υλικού του ανθρώπου και άλλων οργανισμών. Γενετική μηχανική (βιοτεχνολογία) Εφαρμογές στην ιατρική (παραγωγή φαρμάκων, εμβολίων, διάγνωση, προγεννητικός έλεγχος κληρονομικών νοσημάτων) ιατροδικαστική (έλεγχος πατρότητας, διερεύνηση εγκλημάτων) γεωργία και κτηνοτροφία (γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί- γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα), προστασία περιβάλλοντος. Ηθικά, νομικά και κοινωνικά προβλήματα.

Χρωμοσώματα, καρύοτυπος. Χρωμοσωμικές μεταλλάξεις. Σύνδρομο Down. Βασικές αρχές κληρονομικότητας. Μονογονιδιακά γνωρίσματα. Χαρακτηριστικά κληρονομικά νοσήματα του ανθρώπου (μεσογειακή αναιμία, αιμορροφιλία). Πολυπαραγοντικά γνωρίσματα και νοσήματα (νοημοσύνη, καρκίνος) Καρλος Δαρβίνος και θεωρία της φυσικής επιλογής. Απολιθώματα. Ραδιοχρονολόγηση. Σύγχρονη θεώρηση. Η εξέλιξη του ανθρώπου.

E02 09 Βιολογία ανθρώπου (ανθρώπινο σώμα)

Κύτταρο-ιστός-όργανο-σύστημα

Ανθρώπινο σώμα: Οστά. Οστεοπόρωση. Μυϊκό σύστημα. Νευρικό σύστημα. Αισθητήρια όργανα και Αισθήσεις (ώραση, ακοή, γεύση, όσφρηση, αφή). Κυκλοφορικό σύστημα. Αναπνευστικό σύστημα. Πεπτικό σύστημα. Μεσογειακή διατροφή. Αναπαραγωγικό σύστημα. Εξωσωματική γονιμοποίηση. Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα. AIDS. Ανοσοποιητικό σύστημα. Ιικές λοιμώξεις (γρίπη, κοινό κρυολόγημα). Βακτηριακά νοσήματα Αντιβιοτικά.

E 02 10 Στοιχεία Οικολογίας: Οικοσυστήματα και προστασία του περιβάλλοντος

Στοιχεία Οικολογίας

Συστήματα και οικοσυστήματα – Ζωντανό οργανισμό- Αβιοτικοί παράγοντες – Πληθυσμοί – Αλληλεπιδράσεις (θήρευση, ανταγωνισμός, συμβίωση)

Δομή και λειτουργία των οικοσυστημάτων: Ροή ενέργειας- τροφικές αλυσίδες- Βιογεωχημικοί κύκλοι- Οικολογική διαδοχή- Χαρακτηριστικά οικοσυστήματα (παράκτια, θαλάσσια, ωκεανός, λίμνες, υγρότοποι, δασικά οικοσυστήματα, τούντρα, έρημος, Μεσογειακοί θαμνώνες)

Περιβαλλοντικά προβλήματα

Ιστορική επίδραση του ανθρώπου στη Βιόσφαιρα, Δασικές πυρκαγιές, Διάβρωση και ερημοποίηση, υποβάθμιση ακτών. Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα, βιότοποι. Ελληνικά οικοσυστήματα, χαρακτηριστικά γνωρίσματα και αλλοιώσεις.

Αστικό περιβάλλον και συναφή προβλήματα (ηχορύπανση, πράσινο και ανοικτοί χώροι. Αστικά στερεά απόβλητα, ρέματα, η φύση στην πόλη.

Χημική ρύπανση (βιοκτόνα, βαρέα μέταλλα, βιολογική μεγέθυνση και βιολογική συσσώρευση). Ρύπανση νερού. Ρύπανση ατμόσφαιρας (πηγές ατμοσφαιρικών ρύπων, όξινη βροχή, μείωση στρατοσφαιρικού όζοντος, φαινόμενο θερμοκηπίου, κλιματικές αλλαγές, φωτοχημικό νέφος)

Διαχείριση περιβαλλοντικών προβλημάτων

Διαχείριση αστικών στερεών αποβλήτων (Χωματερές. Καύση, υγειονομική ταφή, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση). Μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Προστασία βιοποικιλότητας –Οι προστατευόμενες περιοχές στην Ελλάδα

Ανάπτυξη και περιβάλλον. Αειφόρος ανάπτυξη.

E02-11 Περιβαλλοντική εκπαίδευση

Θεωρητικό πλαίσιο: Κλασικά κείμενα. Χάρτα Βελιγραδίου και Διακήρυξη της Τιφλίδας.

Σκοπός, στόχοι, κατευθυντήριες αρχές. Ορισμοί. Υπεύθυνη προς το περιβάλλον συμπεριφορά. Περιβαλλοντική ευαισθησία. Παιδαγωγικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις: μέθοδος project, παιχνίδια ρόλων, περιβαλλοντικά μονοπάτια. Μοντέλα επίλυσης προβλήματος. Προτάσεις αξιολόγησης γνώσεων, στάσεων, συμπεριφοράς.

Η ΠΕ στην Ελλάδα. Ο θεσμός του υπεύθυνου ΠΕ ανά νομό. Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Δεδομένα και συμπεράσματα από την εφαρμογή του θεσμού από την ελληνική αρθογραφία.

Η ΠΕ στο Δημοτικό Σχολείο. Προτεινόμενες δραστηριότητες ΠΕ για το Δημοτικό σχολείο. Παραδείγματα προγραμμάτων ΠΕ από Δημοτικά σχολεία της χώρας. Εκπαιδευτικό υλικό για το Δημοτικό σχολείο. Θεματικά δίκτυα. Περιβαλλοντική εκπαίδευση από μη κυβερνητικούς φορείς. Ενδεικτική βιβλιογραφία. Ενδεικτικοί διαδικτυακοί τόποι.

E 03 ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

E 03 01 Εισαγωγή στην Πληροφορική

Δομή και λειτουργία ενός υπολογιστή. Συσκευή. Λογισμικό. Δεδομένα και κωδικοποίηση τους. Λειτουργικά συστήματα. Κειμενογράφος. Υπολογιστικά φύλλα. Διαδίκτυο. Χρήση του Η/Υ στην διδασκαλία ως βοήθημα για ανάπτυξη δεξιοτήτων. Πρακτική άσκηση στους Υπολογιστές Εργαστηρίου Διδακτικής Θετικών Επιστημών.

E 03 02 Το μάθημα της Πληροφορικής στο Σχολείο

Σκοπός του μαθήματος είναι η επισκόπηση του τρόπου εισαγωγής, του προτεινόμενου Αναλυτικού προγράμματος (σκοποί και ύλη), της μεθόδου διδασκαλίας, των απαιτούμενων προσόντων του δασκάλου και των συναφών θεμάτων σχετικά με το μάθημα της Πληροφορικής στο Σχολείο. Η εστίαση θα αφορά το Δημοτικό Σχολείο.

Όσοι και όσες εγγραφούν στο μάθημα, θα αναλάβουν να επεξεργαστούν με μελέτη στην οποία συμπεριλαμβάνεται και μικρής έκτασης εμπειρική έρευνα ένα από τα αυτά τα θέματα. Η επιλογή του θέματος θα πρέπει να έχει γίνει μέχρι τις 14 Μαρτίου 2006. Η επιλογή κάθε θέματος είναι ατομική.

Η διδασκαλία του μαθήματος γίνεται και με μεθόδους εκπαίδευσης από απόσταση. Αυτή η λειτουργία είναι σε πειραματική φάση, σύμφωνα με απόφαση της ΓΣ του τμήματος. Όσοι και όσες συμμετέχουν θα πρέπει:

να παρακολουθούν τακτικά τις σχετικές με το σεμινάριο ιστοσελίδες (<http://pegasus.clab.edc.uoc.gr>),

να είναι συνεπείς με τις ημερομηνίες παράδοσης των αντίστοιχων εργασιών,

να μπορούν να χειρίζονται Η/Υ για τη συγγραφή των εργασιών που απαιτεί ο σεμινάριο

να μπορούν να συμβουλευούνται τη σχετική βιβλιογραφία, να συνθέτουν τις διαφορετικές απόψεις και να προτείνουν δικές τους λύσεις απαντήσεις στα θέματα που μελετούν.

Οι εξετάσεις θα είναι προφορικές και κατά θέμα για να διαπιστωθεί ο βαθμός κατανόησης και συμμετοχής καθενός στο θέμα που θα έχουν επεξεργαστεί.

Για το μάθημα δίδεται βιβλιογραφία και σημειώσεις.

E 03 03 Οι υπολογιστές στη διδακτική των θετικών επιστημών (σεμινάριο)

Βασικές αρχές της διδακτικής με τη χρήση του Η/Υ. Παρουσίαση και αξιολόγηση διαφόρων εκπαιδευτικών εφαρμογών για τη διδασκαλία φυσικής, χημείας, βιολογίας (προσομοιώσεις) και μαθηματικών.

E 03 04 Γλώσσες προγραμματισμού

Βασικά στοιχεία μιας γλώσσας προγραμματισμού. Δεδομένα (μορφές, είσοδος, έξοδος), Αντικείμενα, Δηλώσεις. Επεξεργασία, Παραστάσεις, Εντολές. Δομές δεδομένων (πίνακες, εγγραφές, δυναμικές δομές) αλλά και επεξεργασίας (υποπρογράμματα, συγχρονισμός και

συνεργασία, σπονδυλωτή ανάπτυξη). Οργάνωση ενός προγράμματος για την υλοποίηση μιας εκπαιδευτικής εφαρμογής.

E 03 05 Βάσεις δεδομένων

Εισαγωγή στα μοντέλα δομής δεδομένων (σχεσιακό, ιεραρχικό, δικτυωτό). Διδασκαλία της σχεσιακής βάσης δεδομένων με εστίαση αφενός στα βασικά χαρακτηριστικά και αφετέρου στον προγραμματισμό της βάσης για το σχεδιασμό και την υλοποίηση ολοκληρωμένων εκπαιδευτικών εφαρμογών (δημιουργία, επεξεργασία και συσχέτιση πινάκων, ερωτήματα, φόρμες, εκθέσεις, μακροεντολές, αυτοματοποίηση).

E03 06 Ηλεκτρονικό γραφείο (σεμινάριο)

Εννοια του ηλεκτρονικού γραφείου. Αναλυτική παρουσίαση των απαραίτητων λογισμικών για την υλοποίηση του ηλεκτρονικού γραφείου (Κειμενογράφος. Υπολογιστικά φύλλα. Βάσεις δεδομένων, Παρουσιάσεις) αλλά και οι τρόποι διασύνδεσης τους. Σχεδιασμός και υλοποίηση ολοκληρωμένων εκπαιδευτικών εφαρμογών.

E03 07 Τεχνολογία ανάπτυξης ιστοσελίδων

Αναλυτική παρουσίαση του περιβάλλοντος για τη δημιουργία αλλά και τη συντήρηση μιας δικτυακής τοποθεσίας. Ανάπτυξη ιστοσελίδων με τη χρήση κειμένου, πινάκων, γραφικών, πολυμέσων και συνδέσεων. Θέματα, Περιγράμματα, Συστατικά, Ενεργά στοιχεία, Πλαίσια, Φόρμες και Πρότυπα. Εφέ και Δυναμικά στυλ. Σύνδεση με βάσεις δεδομένων αλλά και υπολογιστικά φύλλα. Υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης δικτυακής τοποθεσίας με ιστοσελίδες εκπαιδευτικού περιεχομένου..

E03 08 Σύγχρονες τεχνολογίες της πληροφορικής (σεμινάριο)

Σχεδιασμός και ανάπτυξη μιας εκπαιδευτικής εφαρμογής, η οποία περιέχει κείμενο, ήχους, σταθερές και κινούμενες εικόνες αλλά και βίντεο με τη χρήση κάποιου προγράμματος για τη συγγραφή λογισμικού. Υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης εκπαιδευτικής εφαρμογής με έμφαση στην αλληλεπίδραση (πλήκτρου, κειμένου και θερμού σημείου).

E03 09 Εργαστήριο Εκπαιδευτικής Ρομποτικής

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η ανάπτυξη μαθησιακών εφαρμογών χρησιμοποιώντας τα Lego Mindstorms™ ως μαθησιακού εργαλείο στην προετοιμασία των παιδιών για τις νέες τεχνολογίες, στην κατανόηση γνωστικών αντικειμένων (κίνηση, ενέργεια, μηχανική, ηλεκτρισμός), στην προαγωγή της συνεργατικής μάθησης, την παροχή κινήτρων, τη διδασκαλία προγραμματισμού και στη διαδικασία της επίλυσης προβλήματος.

Ξένες Γλώσσες

ΞΓΛ 10 Ξένη Γλώσσα I

ΞΓΛ 20 Ξένη Γλώσσα II

ΞΓΛ 30 Ξένη Γλώσσα III

ΞΓΛ 40 Ξένη Γλώσσα IV

Σχολική Πρακτική

ΣΠΑ 10 Σχολική Πρακτική I

ΣΠΑ 11 Σχολική Πρακτική II

ΣΠΑ 12 Σχολική Πρακτική III

ΣΠΑ 13 Σχολική Πρακτική IV

α. Σκοπός της Σχολικής Πρακτικής

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Π.Τ.Δ.Ε. της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Κρήτης θεωρεί τη Σχολική Πρακτική αναπόσπαστο τμήμα μιας ολοκληρωμένης εκπαίδευσης του μελλοντικού δασκάλου και αποδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στη σωστή οργάνωσή της.

Σκοπός της Σχολικής Πρακτικής είναι να φέρει το/τη φοιτητή/τρια σε συστηματική επαφή με τη σχολική πραγματικότητα και να τον/την βοηθήσει να ασκηθεί σταδιακά στην παρατήρηση, οργάνωση, διεξαγωγή αλλά και τον αναστοχασμό στη διαδικασία της διδασκαλίας-μάθησης.

Η πρακτική άσκηση των φοιτητών είναι υποχρεωτική για όλους τους/τις φοιτητές/τριες και θα μπορούσε να οργανωθεί σε τρία συνολικά επάλληλα επίπεδα που θα αντιστοιχούν στο 6ο (ΣΠΑ Α), 7ο (ΣΠΑ Β) και 8ο εξάμηνο φοίτησης (ΣΠΑ Γ). Έτσι, οι φοιτητές/τριες θα έχουν καλύψει τα υποχρεωτικά μαθήματα και κυρίως αυτά που αφορούν σε διδακτικές μεθοδολογίες. Η νέα ΣΠΑ Ι, αντιστοιχεί σε γενικές γραμμές στις παλιές ΣΠΑ Ι & ΙΙ, η νέα ΣΠΑ Β αντιστοιχεί στην παλιά ΣΠΑ ΙΙΙ και η νέα ΣΠΑ Γ αντιστοιχεί στην παλιά ΣΠΑ ΙV.

2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΠΑ Α

Το Επίπεδο Α της Σχολικής Πρακτικής υλοποιείται στο 6ο εξάμηνο σπουδών. Σκοπός του είναι: α) η γνωριμία των φοιτητών με τη σχολική πραγματικότητα και η εξοικείωσή τους με μεθόδους παρατήρησης της διαδικασίας διδασκαλίας-μάθησης, και β) η εισαγωγή των φοιτητών στο σχεδιασμό, την οργάνωση, τη διεξαγωγή αλλά και τον αναστοχασμό στη διαδικασία της διδασκαλίας-μάθησης.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΠΙΠΕΔΟΥ Α	
1 ^η εβδομάδα	Γενική οργανωτική συνάντηση στο παν/μιο και επιμέρους οργανωτική συνάντηση με το διδάσκοντα. Εισαγωγή σε μεθόδους παρατήρησης της σχολικής τάξης (βιντεοσκόπηση διδασκαλίας, λεκτική - μη λεκτική επικοινωνία, παρατήρηση εκπαιδευτικού, παρατήρηση μαθητών, κ.λπ.). Εξοικείωση των φοιτητών με κλείδες και πρωτόκολλα παρατήρησης. Οι φοιτητές χωρίζονται σε 10-11 τριμελείς ομάδες. Τους δίδονται βιντεοσκοπημένες διδασκαλίες καθώς και συγκεκριμένες κλείδες ή πρωτόκολλα παρατήρησης και καλούνται να τα εφαρμόσουν (στο σπίτι) στις συγκεκριμένες βιντεοσκοπημένες διδασκαλίες. Θα μπορούσε π.χ. να δοθεί σε κάθε τριμελή ομάδα μια βιντεοσκοπημένη διδασκαλία και να τους ζητηθεί να εφαρμόσουν δυο κλείδες παρατήρησης και ένα πρωτόκολλο ή οι δυο πρώτοι φοιτητές να εφαρμόσουν την ίδια κλείδα και να συγκρίνουν τα αποτελέσματα, ενώ ο τρίτος φοιτητής να εφαρμόσει ένα «ανοικτό» πρωτόκολλο παρατήρησης. Να ανταλλάξουν απόψεις πάνω στις παρατηρούμενες συμπεριφορές, στον τρόπο καταγραφής των στοιχείων, στις διαφοροποιήσεις, κ.λπ. Ενδεχόμενα, θα μπορούσαν να αποσταλούν με e-mail στο διδάσκοντα πριν από τη συνάντηση της ερχόμενης εβδομάδας.
2 ^η εβδομάδα	Συνάντηση στο παν/μιο και συζήτηση με το διδάσκοντα στις εφαρμογές της προηγούμενης εβδομάδας. Εντοπισμός θετικών σημείων, δυσκολιών, αντιμετώπιση προβλημάτων και προτάσεις βελτίωσης. Προετοιμασία των ομάδων για εφαρμογή στη σχολική τάξη. Κατανομή των φοιτητών στα 10-11 τμήματα του σχολείου άσκησης.
3 ^η εβδομάδα	Οι φοιτητές, με τη συνοδεία του διδάσκοντα επισκέπτονται το σχολείο άσκησης και τοποθετούνται στα τμήματα (εκτός της Α' τάξης). Παρατηρούν και καταγράφουν τις διδασκαλίες των 4 πρώτων ωρών (π.χ. με δυο κλείδες παρατήρησης και ένα

	πρωτόκολλο για Γλώσσα-Γλώσσα, Μαθηματικά, Ιστορία, με κυκλική εναλλαγή: π.χ. ο 1 ^{ος} φοιτητής χρησιμοποιεί την 1 ^η κλειδα για Γλώσσα, τη 2 ^η για Μαθηματικά και ένα ανοικτό πρωτόκολλο παρατήρησης για Θρησκευτικά). Την 5 ^η ώρα οι φοιτητές κάθε τριμελούς ομάδας συναντώνται και συζητούν μεταξύ τους. Την 6 ^η και 7 ^η ώρα γίνεται συζήτηση των φοιτητών όλων των ομάδων με το διδάσκοντα στο χώρο του σχολείου.
4 ^η εβδομάδα	Οι φοιτητές, με τη συνοδεία του διδάσκοντα επισκέπτονται και πάλι το σχολείο άσκησης και τοποθετούνται σε νέα τμήματα (π.χ. αν την προηγούμενη φορά ήταν σε Β' ή Γ', τώρα τοποθετούνται σε Δ', Ε' ή ΣΤ'. Παρατηρούν και καταγράφουν τις διδασκαλίες των 4 πρώτων ωρών (π.χ. με δυο κλειδες παρατήρησης και ένα πρωτόκολλο για Γλώσσα-Γλώσσα, Μαθηματικά, Ιστορία). Την 5 ^η ώρα οι φοιτητές της τριμελούς ομάδας συναντώνται και συζητούν μεταξύ τους. Την 6 ^η και 7 ^η ώρα γίνεται συζήτηση των φοιτητών όλων των ομάδων με το διδάσκοντα στο χώρο του σχολείου.
5 ^η εβδομάδα	Συνάντηση στο παν/μιο και συζήτηση με το διδάσκοντα για τις εφαρμογές της 3 ^{ης} και 4 ^{ης} εβδομάδας. Απολογισμός ομάδων αναφορικά με την παρατήρηση των διδασκαλιών. Συζήτηση με το διδάσκοντα για το σχεδιασμό διδασκαλίας (θέματα μεθοδολογίας της διδασκαλίας, σχέδια, χρονοδιαγράμματα, κ.λπ.).
6 ^η εβδομάδα	Οι φοιτητές, με τη συνοδεία του διδάσκοντα επισκέπτονται το σχολείο άσκησης και τοποθετούνται στα τμήματα που έκαναν παρατήρηση κατά την 3 ^η εβδομάδα. Διδάσκουν τις πρώτες τέσσερις ώρες (π.χ. ο 1 ^{ος} φοιτητής διδάσκει το δίωρο της Γλώσσας, ο 2 ^{ος} Μαθηματικά και ο 3 ^{ος} Θρησκευτικά). Οι δυο φοιτητές που δε διδάσκουν το δίωρο της Γλώσσας αναλαμβάνουν τους εξής ρόλους: ο 2 ^{ος} φοιτητής παίζει το ρόλο του βοηθού του φοιτητή που διδάσκει και ο 3 ^{ος} παρατηρεί και καταγράφει τη διδασκαλία. Η εναλλαγή γίνεται κυκλικά. Την 5 ^η ώρα οι φοιτητές της τριμελούς ομάδας συναντώνται και συζητούν μεταξύ τους για τις διδασκαλίες που πραγματοποίησαν. Την 6 ^η και 7 ^η ώρα γίνεται συζήτηση των φοιτητών όλων των ομάδων με το διδάσκοντα στο χώρο του σχολείου.
7 ^η εβδομάδα	Το ίδιο με την 6 ^η εβδομάδα, με τη διαφορά ότι οι φοιτητές εναλλάσσονται στα αντικείμενα διδασκαλίας.
8 ^η εβδομάδα	Το ίδιο με την 6 ^η εβδομάδα, με τη διαφορά ότι οι φοιτητές εναλλάσσονται στα αντικείμενα διδασκαλίας.
9 ^η εβδομάδα	Οι φοιτητές, με τη συνοδεία του διδάσκοντα επισκέπτονται το σχολείο άσκησης και τοποθετούνται σε νέα τμήματα, εκεί όπου έκαναν παρατήρηση κατά την 4 ^η εβδομάδα. Διδάσκουν τις πρώτες τέσσερις ώρες (π.χ. ο 1 ^{ος} φοιτητής διδάσκει το δίωρο της Γλώσσας, ο 2 ^{ος} Μαθηματικά και ο 3 ^{ος} Θρησκευτικά). Οι δυο φοιτητές που δε διδάσκουν το δίωρο της Γλώσσας αναλαμβάνουν τους εξής ρόλους: ο 2 ^{ος} φοιτητής παίζει το ρόλο του βοηθού του φοιτητή που διδάσκει και ο 3 ^{ος} παρατηρεί και καταγράφει τη διδασκαλία. Η εναλλαγή γίνεται κυκλικά. Την 5 ^η ώρα οι φοιτητές της τριμελούς ομάδας συναντώνται και συζητούν μεταξύ τους για τις διδασκαλίες που πραγματοποίησαν. Την 6 ^η και 7 ^η ώρα γίνεται συζήτηση των φοιτητών όλων των ομάδων με το διδάσκοντα στο χώρο του σχολείου.
10 ^η εβδομάδα	Το ίδιο με την 9 ^η εβδομάδα, με τη διαφορά ότι οι φοιτητές εναλλάσσονται στα αντικείμενα διδασκαλίας.
11 ^η εβδομάδα	Το ίδιο με την 9 ^η εβδομάδα, με τη διαφορά ότι οι φοιτητές εναλλάσσονται στα αντικείμενα διδασκαλίας.
12 ^η εβδομάδα	Οι φοιτητές, στα ίδια τμήματα που έκαναν τις διδασκαλίες τους κατά με την 9 ^η , 10 ^η και 11 ^η εβδομάδα, κάνουν τετράωρη διδασκαλία. Την 5 ^η ώρα οι φοιτητές της τριμελούς ομάδας συναντώνται και συζητούν μεταξύ τους για τις διδασκαλίες. Την 6 ^η και 7 ^η ώρα γίνεται συζήτηση των φοιτητών όλων των ομάδων με το διδάσκοντα στο χώρο του σχολείου.
13 ^η εβδομάδα	Απολογιστική συνάντηση ομάδας και γενική απολογιστική συνάντηση

Αξιολόγηση του/της φοιτητή/τριας

Για την αξιολόγηση του/της φοιτητή/τριας στη Σχολική Πρακτική Α, συνυπολογίζονται: α) η ανελλιπής και έγκαιρη παρακολούθηση της πρακτικής άσκησης, β) η συστηματικότητα στην προετοιμασία των μαθημάτων, γ) η διδακτική ικανότητα, δ) η συμμετοχή στις συζητήσεις, και ε) ο «Ατομικός Φάκελος Υλικού» που παραδίδεται μετά την ολοκλήρωση του Επιπέδου.

Παρατηρήσεις

Οι 4 ομάδες ΣΠΑ Α, θα επισκέπτονται τα σχολεία άσκησης την Τρίτη και οι υπόλοιπες 3 ομάδες την Πέμπτη. Η αναλυτική περιγραφή της προετοιμασίας και της παρακολούθησης των φοιτητών στα σχολεία φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

ΗΜΕΡΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΔΕΥΤΕΡΑ	Προετοιμασία φοιτητών ομάδων: 1 ^η , 2 ^η , 3 ^η , 4 ^η Δανεισμός υλικού ομάδων: 5 ^η , 6 ^η , 7 ^η	Όλες οι δραστηριότητες υποστηρίζονται από τους αποσπασμένους δασκάλους
ΤΡΙΤΗ	Άσκηση σε σχολεία ομάδων: 1 ^η , 2 ^η , 3 ^η , 4 ^η Υψηλή από σχολεία ομάδων: 5 ^η , 6 ^η , 7 ^η	
ΤΕΤΑΡΤΗ	Προετοιμασία φοιτητών ομάδων: 5 ^η , 6 ^η , 7 ^η	Όλες οι δραστηριότητες υποστηρίζονται από τους αποσπασμένους δασκάλους
ΠΕΜΠΤΗ	Άσκηση σε σχολεία ομάδων: 5 ^η , 6 ^η , 7 ^η	
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	Υψηλή από σχολεία ομάδων: 1 ^η , 2 ^η , 3 ^η , 4 ^η Δανεισμός υλικού ομάδων: 1 ^η , 2 ^η , 3 ^η , 4 ^η	Όλες οι δραστηριότητες υποστηρίζονται από τους αποσπασμένους δασκάλους

2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΠΑ Β

Στο «Επίπεδο Β» της Σχολικής Πρακτικής, οι φοιτητές/τριες ασκούνται στις εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης και διδάσκουν για μία εβδομάδα σε σχολεία της υπαίθρου στο Ν. Ρεθύμνης και υλοποιείται στο 7ο εξάμηνο σπουδών

Στην πρώτη γενική οργανωτική συνάντηση όλων των φοιτητών/τριών, εποπτών και βοηθών, οι φοιτητές/τριες που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τη «ΣΠΑ Α: Επίπεδο Ι», χωρίζονται σε ομάδες των 30-33 φοιτητών/τριών με βάση τις ομάδες του «Επιπέδου Ι» και κατανέμονται στα σχολεία άσκησης της πόλης του Ρεθύμνου. Αν φοιτητής/τρια επιθυμεί να μετακινηθεί σε άλλη ομάδα, αυτό μπορεί να γίνει μόνο στην πρώτη οργανωτική συνάντηση και μόνο με αμοιβαία αλλαγή. Η αντιστοίχιση των ομάδων στους επόπτες γίνεται με κριτήριο την αλφαβητική κατάταξη των ονομάτων των εποπτών. Οι φοιτητές/τριες κάθε επιμέρους ομάδας κατά την πρώτη οργανωτική συνάντησή τους με τον επόπτη της ομάδας και το βοηθό, συγκροτούν διμελείς ομάδες. Σε περίπτωση μικρού αριθμού βοηθών, ένας βοηθός συνεργάζεται με δύο επόπτες παιδαγωγούς και καθοδηγεί τους/τις φοιτητές/τριες δύο ομάδων. Ακολουθεί η ενημέρωση των φοιτητών/τριών στις εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης με τη συμμετοχή τους σε τρία εργαστήρια, τα οποία γίνονται σε αίθουσες διδασκαλίας στο Πανεπιστήμιο τις τρεις πρώτες εβδομάδες του εξαμήνου. Ένα από τα εργαστήρια για τις εναλλακτικές μορφές έχει ως θέμα τη διαθεματική προσέγγιση στη διδασκαλία και τη μέθοδο των σχεδίων εργασίας. Ο επόπτης παιδαγωγός και ο/η βοηθός του μπορούν να επιδιώξουν τη συνδιοργάνωση των εργαστηρίων με συναδέλφους άλλων ειδικοτήτων. Από την 4^η μέχρι και την 12^η εβδομάδα του εξαμήνου, οι τέσσερις ομάδες των φοιτητών/τριών επισκέπτονται τα σχολεία άσκησης κάθε Τρίτη και οι υπόλοιπες τρεις κάθε Πέμπτη, για να διδάξουν. Ο/η φοιτητής/τρια σε συνεργασία με τον/την δάσκαλο/α της τάξης και με την καθοδήγηση του/της βοηθού προετοιμάζεται σε όλα τα μαθήματα του σχολικού προγράμματος και διδάσκει τις τέσσερις πρώτες ώρες. Ο/η δεύτερος/η φοιτητής/τρια της ομάδας τον

παρακολουθεί, καταγράφει τις παρατηρήσεις του και τον βοηθά, όπου χρειάζεται. Ο επόπτης παιδαγωγός και ο/η βοηθός βρίσκονται στο σχολείο και παρακολουθούν τους/τις φοιτητές/τριες που διδάσκουν. Την 5^η και 6^η ώρα, παιδαγωγός, βοηθός και φοιτητές/τριες συγκεντρώνονται σε μία ελεύθερη αίθουσα του σχολείου, παρουσιάζουν τις παρατηρήσεις τους για τις διδασκαλίες, εκφράζουν τις απόψεις τους, αναστοχάζονται, ασκούν καλοπροαίρετη κριτική, συζητούν εναλλακτικούς τρόπους οργάνωσης της διδασκαλίας και προτείνουν μέτρα για την αντιμετώπιση των όποιων προβλημάτων. Στις συζητήσεις αυτές μπορούν να συμμετέχουν και συνάδελφοι άλλων ειδικοτήτων, οι δάσκαλοι των τάξεων ή και ο διευθυντής του σχολείου. Την επόμενη εβδομάδα οι φοιτητές/τριες αλλάζουν ρόλους. Στη διάρκεια του «Επιπέδου Β», οι φοιτητές δοκιμάζουν στην πράξη εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης, όπως η διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας, η μέθοδος των σχεδίων εργασίας (*projects*), η ομαδική και η εταιρική διδασκαλία, η συνεργατική μάθηση, η εξατομικευμένη διδασκαλία, η ανακαλυπτική μάθηση, η δραματοποίηση, το παιχνίδι ρόλων, η αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία, κ.λπ. Ο συντονιστής του Επιπέδου σε συνεργασία με τους βοηθούς δασκάλους φροντίζουν, ώστε με τον κατάλληλο προγραμματισμό οι φοιτητές/τριες όλων των ομάδων να διδάξουν μία εβδομάδα στο χρονικό διάστημα από την 5^η μέχρι και την 12^η εβδομάδα σε σχολεία της υπαίθρου του Ν. Ρεθύμνης και κατά προτεραιότητα σε συνδιδασκόμενες τάξεις. Την τελευταία, 13^η εβδομάδα, γίνονται οι απολογιστικές συζητήσεις των επιμέρους ομάδων και η γενική απολογιστική συζήτηση όλων των ομάδων για αναστοχασμό και κατάθεση προτάσεων αναδιοργάνωσης και βελτίωσης του Επιπέδου Β της ΣΠΑ.

Ενδεικτικό πρόγραμμα «ΕΠΙΠΕΔΟΥ Β»

1^η εβδομάδα Γενική οργανωτική συνάντηση στο Πανεπιστήμιο και στη συνέχεια οργανωτικές συναντήσεις των επιμέρους ομάδων με τον επόπτη παιδαγωγό και το/την βοηθό του.

1^ο εργαστήριο εναλλακτικών μορφών διδασκαλίας και μάθησης.

2^η εβδομάδα 2^ο εργαστήριο εναλλακτικών μορφών διδασκαλίας και μάθησης.

3^η εβδομάδα 3^ο εργαστήριο εναλλακτικών μορφών διδασκαλίας και μάθησης.

4^η εβδομάδα Διδασκαλίες, 4 ώρες. Αναστοχαστική συζήτηση, 2 ώρες.

5^η εβδομάδα* Διδασκαλίες, 4 ώρες. Αναστοχαστική συζήτηση, 2 ώρες.

6^η εβδομάδα Διδασκαλίες, 4 ώρες. Αναστοχαστική συζήτηση, 2 ώρες.

7^η εβδομάδα Διδασκαλίες, 4 ώρες. Αναστοχαστική συζήτηση, 2 ώρες.

8^η εβδομάδα Διδασκαλίες, 4 ώρες. Αναστοχαστική συζήτηση, 2 ώρες.

9^η εβδομάδα Διδασκαλίες, 4 ώρες. Αναστοχαστική συζήτηση, 2 ώρες.

10^η εβδομάδα Διδασκαλίες, 4 ώρες. Αναστοχαστική συζήτηση, 2 ώρες.

11^η εβδομάδα Διδασκαλίες, 4 ώρες. Αναστοχαστική συζήτηση, 2 ώρες.

12^η εβδομάδα Διδασκαλίες, 4 ώρες. Αναστοχαστική συζήτηση, 2 ώρες.

13^η εβδομάδα Απολογιστική συνάντηση επιμέρους ομάδων και γενική απολογιστική συνάντηση για αναστοχασμό και προτάσεις βελτίωσης του Επιπέδου.

* Από την 5^η μέχρι και την 12^η εβδομάδα, οι φοιτητές/τριες μιας ομάδας διδάσκουν μία εβδομάδα σε σχολεία της υπαίθρου του Ν. Ρεθύμνης και κατά προτεραιότητα σε συνδιδασκόμενες τάξεις.

Υποχρεώσεις του/της φοιτητή/τριας

Στο τέλος του «Επιπέδου Β» κάθε φοιτητής/τρια παραδίδει στον επόπτη της ομάδας του έναν «Ατομικό Φάκελο Υλικού», στον οποίο υπάρχουν: α) το «Δελτίο Σχολικής Πρακτικής», συμπληρωμένο με τα εργαστήρια στα οποία συμμετείχε και τις διδασκαλίες που πραγματοποίησε, β) σχέδια οργάνωσης τριών διαφορετικών εναλλακτικών διδασκαλιών που πραγματοποίησε στη διάρκεια του «Επιπέδου Β» με το υλικό που χρησιμοποίησε σ' αυτές (από

τις τρεις αυτές εναλλακτικές η μία να είναι διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας), γ) μία έκθεση των εμπειριών του/της από το σχολείο της υπαίθρου στο οποίο δίδαξε μία εβδομάδα, δ) μία έκθεση αυτοαξιολόγησής του/της, ε) τις προτάσεις του/της για την αναδιοργάνωση και βελτίωση του επιπέδου και στ) ό,τι άλλο υλικό κρίνει απαραίτητο για την καλύτερη αξιολόγησή του/της.

Αξιολόγηση του/της φοιτητή/τριας

Για την αξιολόγηση του/της φοιτητή/τριας συνυπολογίζονται: α) η διδακτική του ικανότητα και η κατοχή των εναλλακτικών μορφών διδασκαλίας και μάθησης, β) η ενεργητική του συμμετοχή στα εργαστήρια και στις συζητήσεις, γ) ό,τι περιέχεται στον «Ατομικό Φάκελο Υλικού» που παρέδωσε μετά την ολοκλήρωση του Επιπέδου και δ) η ανελλιπή παρακολούθηση του «Επιπέδου Β» της ΣΠΑ.

3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΠΑ Γ

Στο Επίπεδο Γ της Πρακτικής Άσκησης, ο φοιτητής ασκείται σε μια περιοχή μαθημάτων που επιλέγει. Στην αρχή του πέμπτου (7^{ου}) εξαμήνου σπουδών, κάθε φοιτητής δηλώνει σε ποια περιοχή μαθημάτων επιθυμεί να ασκηθεί στη ΣΠΑ Γ. Το επίπεδο αυτό της Πρακτικής Άσκησης πραγματοποιείται στο 8^ο εξάμηνο Σπουδών.

Προαπαιτούμενα μαθήματα περιοχών Πρακτικής Άσκησης Γ

Ο/Η φοιτητής/τρια που ενδιαφέρεται να πραγματοποιήσει Πρακτική Άσκηση σε συγκεκριμένη περιοχή θα πρέπει να έχει παρακολουθήσει επιτυχώς μαθήματα των θεματικών περιοχών των κατευθύνσεων. Επαφίεται, παρά ταύτα, στη διακριτική ευχέρεια του επόπτη κάθε θεματικής περιοχής να αποφασίσει αν χρειάζονται προαπαιτούμενα μαθήματα για την τελική επιλογή του φοιτητή. Αυτά σε καμιά περίπτωση δεν υπερβαίνουν τα δύο (2) και πρέπει να έχουν κατοχυρωθεί πριν από την έναρξη της ΣΠΑ Γ.

Κατευθύνσεις

Οι περιοχές μαθημάτων στις οποίες μπορεί να ασκείται ο φοιτητής στη ΣΠΑ Γ είναι:

1. Νεοελληνική γλώσσα και λογοτεχνία
2. Θετικές επιστήμες
3. Κοινωνικές σπουδές
4. Αισθητική αγωγή και δημιουργική απασχόληση
5. Ειδική αγωγή και ενισχυτική διδασκαλία

Κάθε φοιτητής/τρια αναλαμβάνει να διδάξει σε μια ή περισσότερες τάξεις μαθήματα της κατεύθυνσης, που επέλεξε, τουλάχιστον δέκα (10) ώρες και άλλες δέκα (10) να λειτουργήσει ως βοηθός στις ίδιες τάξεις. Το περιεχόμενο της διδασκαλίας συνδέεται απαραίτητα με τις εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας που ήδη έχουν εφαρμοστεί στο προηγούμενο επίπεδο.

Την ευθύνη της εποπτείας των φοιτητών κατά περιοχή μαθημάτων αναλαμβάνουν διδάσκοντες της αντίστοιχης ειδικότητας, ενώ την οργανωτική υποστήριξη της Σχολικής Πρακτικής Γ θα αναλάβουν οι αποσπασμένοι βοηθοί δάσκαλοι.

Ενδεικτικός προγραμματισμός & περιγραφή δραστηριοτήτων

1. Πριν αρχίσει η Σχολική Πρακτική Γ, κάθε ομάδα με τον επόπτη συγκεντρώνεται και συζητά για την οργάνωση και τις λεπτομέρειες εφαρμογής της Σχολικής Πρακτικής Γ. Η συνάντηση έχει διάρκεια τριών (3) ωρών.
2. Ακολουθεί ένα εργαστήριο διάρκειας τριών (3) ωρών όπου ο/η επόπτης/τρια και η ομάδα των φοιτητών/τριών επεξεργάζονται θέματα διδακτικής των μαθημάτων που περιλαμβάνει η κάθε κατεύθυνση. Επειδή η ΣΠΑ Γ τείνει να προσλάβει διεπιστημονικό χαρακτήρα, οφείλουμε να σημειώσουμε εξ αρχής ότι στα Εργαστήρια θα προσκαλούνται συνάδελφοι επόπτες/τριες ή μέλη ΔΕΠ που θα ενημερώνουν τους φοιτητές και τις φοιτήτριες σε θέματα σχετικά με το γνωστικό τους αντικείμενο (ενδεικτικά αναφέρουμε: Ειδική Αγωγή, Θεατρικό Παιχνίδι, Εικαστικά, Μουσική, Φυσική κ.λπ.).
3. Μετά το πρώτο Εργαστήριο οι φοιτητές/τριες θα διδάσκουν μαθήματα της κατεύθυνσης που επέλεξαν, επί δύο εβδομάδες στα σχολεία. Ταυτόχρονα είναι και βοηθοί δάσκαλοι. Ειδικότερα, οι φοιτητές/τριες διδάσκουν δέκα (10) ώρες και προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ως βοηθοί δασκάλων άλλες δέκα (10) ώρες.
4. Στο τέλος της πρώτης εβδομάδας γίνεται το δεύτερο Εργαστήριο, κατά προτίμηση, Παρασκευή, 11.30' - 14.30' εδώ συζητούνται θέματα που προέκυψαν κατά τη διδασκαλία και τη βοήθεια που προσέφεραν οι φοιτητές & οι φοιτήτριες την εβδομάδα που πέρασε. Στο Εργαστήριο αυτό επιλέγεται ένα θέμα-πρόβλημα στο οποίο η ομάδα αναζητά και προτείνει στρατηγικές επίλυσης. Μπορεί να συνδυαστεί, επίσης, με την ειδική διδακτική μιας συγκεκριμένης διδακτικής ενότητας (ώρες 3).
5. Ακολουθεί η δεύτερη εβδομάδα άσκησης στα σχολεία. Μετά την ολοκλήρωση της Σχολικής Πρακτικής Γ, κάθε ομάδα συγκεντρώνεται, στο χώρο του σχολείου, για μια γενική συζήτηση, αξιολόγηση της Πρακτικής και διατύπωση προτάσεων για τη βελτίωση της οργάνωσής της.
6. Το τρίτο Εργαστήριο έχει ως στόχο να εκτιμήσει συνολικά την επίδοση των φοιτητών/τριών και να υπεισέλθει σε ειδικότερα ζητήματα διδακτικής των μαθημάτων. Κωδικοποιούνται τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι φοιτητές/τριες μέσα στην τάξη, κυρίως σε ζητήματα γνωστικού αντικείμενου και η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να οργανώσει και να παρουσιάσει δραστηριότητες που έχουν εναλλακτική μορφή. Μετά την παρουσίαση γίνονται προτάσεις βελτίωσης (ώρες 3).

Στη διάρκεια της παραμονής του στο σχολείο ο φοιτητής συμμετέχει ενεργά σε όλες τις δραστηριότητες της σχολικής ζωής, όπως: εορτές, μορφωτικές επισκέψεις, εκδρομές, πολιτιστικές εκδηλώσεις, συγκεντρώσεις γονέων κ.τ.λ. Φροντίζει, επίσης, να ενημερωθεί από το διευθυντή του σχολείου σε θέματα οργάνωσης και διοίκησης του σχολείου.

Στο Επίπεδο Γ της Σχολικής Πρακτικής ο φοιτητής ρυθμίζει το Πρόγραμμά των Σπουδών του έτσι ώστε να του επιτρέπει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της Σχολικής Πρακτικής.

Υποχρεώσεις του φοιτητή

Στο τέλος του «Επιπέδου Γ» της Σχολικής Πρακτικής κάθε φοιτητής παραδίδει στον/στην επόπτη/τρια:

1. Το «Δελτίο Σχολικής Πρακτικής» και

2. Το «πορτοφόλιο» των δραστηριοτήτων της ΣΠΑ που θα περιλαμβάνει τα σχέδια διδασκαλίας, υλικό από τις διδακτικές δραστηριότητες, ασκήσεις που γίνονται στα Εργαστήρια, περιγραφή των εναλλακτικών μορφών διδασκαλιών που έγιναν και το κείμενο αυτοαξιολόγησης και αναστοχασμού της όλης εκπαιδευτικής διαδικασίας και διαχείρισης της τάξης, προτάσεις για τη βελτίωση της ΣΠΑ.

Συναντήσεις

Για τον καλύτερο συντονισμό και τη βελτίωση της οργάνωσης της Σχολικής Πρακτικής πραγματοποιούνται στο τέλος κάθε «Επιπέδου Σχολικής Πρακτικής» κοινές συναντήσεις του επόπτη παιδαγωγού, των δασκάλων του σχολείου και των φοιτητών κάθε τμήματος.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση του/της φοιτητή/ήτριας προκύπτει από:

1. την ποιότητα των διδασκαλιών,
2. την επιμέλεια και τη σαφήνεια των σχεδίων διδασκαλίας,
3. το διδακτικό υλικό που προσφέρει κατά τις διδασκαλίες,
4. την επάρκεια στην διδακτική προσέγγιση των εναλλακτικών μορφών διδασκαλίας,
5. την έκθεση των εμπειριών
6. την πρωτοτυπία και τη δομή εφαρμογής των προτάσεων.

Γενικές παρατηρήσεις

1. Η συνεργασία και η ανταλλαγή απόψεων με τους συμφοιτητές, τους εκπαιδευτικούς του σχολείου, τους καθηγητές της ειδικότητας και τον επόπτη παιδαγωγό στη διάρκεια της Σχολικής Πρακτικής είναι πάντοτε βοηθητική για το διδάσκοντα.

2. Η έγκαιρη προσέλευση στα σχολεία και η καλή συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και το διευθυντή είναι στοιχεία που συμβάλλουν στην καλή λειτουργία των σχολείων άσκησης και καταδεικνύουν τον υπεύθυνο μέλλοντα εκπαιδευτικό.

3. Η παρουσία του δασκάλου της τάξης στην αίθουσα, όταν διδάσκει ο φοιτητής, βοηθά στην αντιμετώπιση πολλών προβλημάτων και επιτρέπει την ανταλλαγή απόψεων μετά το πέρας της διδασκαλίας.

4. Το δελτίο Σχολικής Πρακτικής κατατίθεται στην Γραμματεία μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους πριν τη λήψη πτυχίου. Η κατάθεσή του αποτελεί προϋπόθεση για την συμμετοχή του φοιτητή στην ορκωμοσία και στη λήψη πτυχίου.

Πρόταση

Στο τέλος κάθε εξαμήνου υλοποιείται μια ημερίδα όπου οι φοιτητές/ήτριες αναλαμβάνουν με εισηγήσεις να ανακοινώσουν τα αποτελέσματα της δουλειάς των μέσα στη σχολική τάξη.

